

ALUEIDEN KILPAILUKYKY 2011
YRITYSTEN NÄKÖKULMA

Julkaistavissa 30.8.2011 klo 9

ALUEIDEN KILPAILUKYKY 2011:
Yritysten näkökulma

KESKUSKAUPPAKAMARI

Elokuu 2011

Keskuskauppakamari, Aleksanterinkatu 17, PL 1000, 00101 Helsinki
puh. (09) 4242 6200, faksi (09) 650 303
www.chamber.fi

ISBN 978-952-5620-59-7

SAATTEEKSI

Kauppakamarit kehittävät yritysten toimintaedellytyksiä ja alueiden kilpailukykyä. Keskuskauppakamari on tutkinut vuodesta 2000 lähtien alueellisten tekijöiden vaikutusta yritysten kilpailukykyyn ja sijoittumiseen Suomessa. Alueiden kilpailukyky 2011 on kuudes aihepiiriin liittyvä tutkimus. Aikaisemmat selvitykset on julkaistu vuosina 2000, 2003, 2005, 2007 ja 2009. Vuoden 2011 selvitys perustuu 1280 yritysjohtajan antamiin tietoihin. Alueiden kilpailukyky selvityksen on laatinut asiantuntija Kaisa Saario Keskuskauppakamarista.

Alueiden kilpailukyky 2011-selvitykseen on koottu alueiden kehittämisessä tarvittavaa tietoa. Kehittämiskohteiden lisäksi selvityksessä tuodaan esille myös alueiden vahvuuksia ja erilaistavia tekijöitä.

Ajankohtaiseen keskusteluun liittyen tutkimus tuo esiin muutaman selkeän viestin. Ensiksi, 69 prosenttia vastaajista on sitä mieltä, että kuntia tulisi yhdistää suuremmiksi kokonaisuuksiksi. Toiseksi, vain 22 prosenttia vastaajista kokee, että julkisissa hankinnoissa huomioidaan riittävästi alueen yrityksiä. Kolmanneksi, liikenneyhteyksien kehittäminen on yritysjohtajien mielestä tärkein keino, jolla julkinen valta voi vaikuttaa aluekehitykseen.

Kiitämme yrityksiä, jotka ovat myötävaikuttaneet selvityksen valmistumiseen ja antaneet käyttöömmme runsaasti arvokasta tietoa.

Helsingissä 30.8.2011

Risto E.J Penttilä
Toimitusjohtaja
Keskuskauppakamari

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	4
	Tutkimuksen toteuttaminen ja vastaajien taustatiedot	4
	Mitä on alueiden kilpailukyky?.....	6
2	YRITYSTEN SIJAINNIPAIKKAAN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT.....	7
	Toimialojen näkemykset sijaintipaikkatekijöistä ja toimintaedellytyksistä.....	9
	Alueelliset erot sijaintiin vaikuttavissa tekijöissä	10
	Oppilaitokset alueella.....	14
3	LIIKENNEYHTEYDET.....	17
	Liikenneyhteysien kehittämistarve	17
	Kehittämistä vaativat liikennehankkeet alueilla	23
4	TYÖMARKKINOIDEN TOIMIVUUS	28
	Työvoiman saatavuus.....	28
	Työelämän tarpeita vastaava koulutustaso.....	30
5	YHTEISTYÖVERKOSTOT / ALUEELLINEN YHTEISTYÖ	33
	Verkostojen vaikutus sijaintiin ja toimintaedellytyksiin.....	33
	Yhteistyö oppilaitosten kanssa.....	34
	Yhteistyö ELYjen, AVIen, kuntien ja maakuntien liittojen kanssa.....	43
6	ELÄMISEN LAATU	48
7	ALUEEN JA YRITYKSEN KILPAILUKYVYN TUKEMINEN.....	51
	Kymmenen parasta keinoa aluekehityksen tukemiseen.....	51
	Yritystuet.....	54
	Julkiset hankinnat.....	56
	Kuntaliitosten tarve	58
	Yritysten toimintaedellytysten parantaminen	59
8	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	62
	LÄHTEITÄ JA LISÄTIETOA	65

ALUEIDEN KILPAILUKYKY 2011

1 JOHDANTO

Alueiden kilpailukyky 2011 –selvitys tarkastelee alueellisten tekijöiden vaikutusta yritystoimintaan. Selvityksen tavoitteena on tutkia, mitkä tekijät vaikuttavat yritysten sijoittumiseen Suomessa ja miten alueiden kilpailukykyä pitäisi yritysten mielestä kehittää.

Kehittämiskohteiden lisäksi selvityksessä tuodaan esille myös niitä alueen hyviä ominaisuuksia, jotka houkuttaisivat alueelle enemmän yrityksiä ja joita kannattaisi käyttää enemmän hyväksi alueen markkinoinnissa. Alueiden kilpailukykyyn vahvistamiseksi myös vahvuuksien esille tuomiseen on syytä kiinnittää enemmän huomiota.

Selvitys on osa kauppakamarien edunvalvontaa. Kauppakamareilla on Suomessa 17 200 jäsentä, joista valtaosa on yrityksiä. Kauppakamarit edistävät yritysten toimintaedellytyksiä. Keskuskauppakamari koordinoi 19 kauppakamarin yhteistoimintaa, kun taas kauppakamarit palvelevat erityisesti oman toiminta-alueensa yrityksiä.

Tutkimuksen toteuttaminen ja vastaajien taustatiedot

Alueiden kilpailukyky 2011 -selvitys perustuu 1280 Suomessa toimivan yrityksen vastauksiin. Kaikki vastaajat ovat kauppakamarien jäseniä. Edelliseen Alueiden kilpailukyky -kyselyyn vastasi 1059 yritysjohtajaa vuonna 2009.

Kyselyn toteutti J4Economics Keskuskauppakamarin toimeksiannosta. Kysely tehtiin yhteistyössä kauppakamarien kanssa. Selvityksen on laatinut asiantuntija Kaisa Saario Keskuskauppakamarista.

Yritykset vastasivat kyselyyn 10.5 - 24.5.2011. Yrityksen vapaamuotoiset vastaukset ovat kursivilla ja vastaajan äidinkielellä.

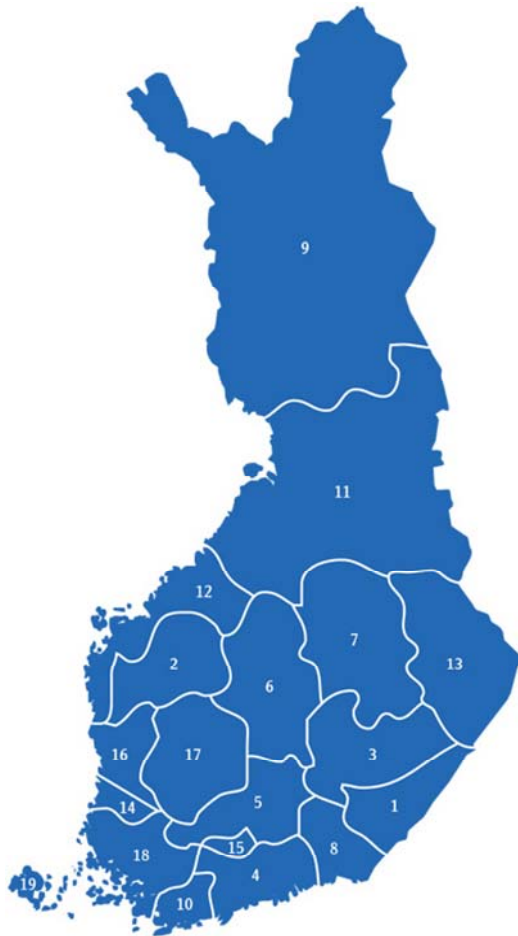
Kysely toteutettiin Internet-pohjaisella kyselyohjelmalla. Kyselyyn saattoi vastata suomeksi tai ruotsiksi. Suomeksi vastasi 1170 yritysjohtajaa ja ruotsiksi 110 yritysjohtajaa.

Vastaajina olivat kaikilla Suomen 19 kauppakamarialueella toimivat yritykset. Selvityksen vastaajista suurin osa (66 %) oli yritysten toimitusjohtajia. Talousjohtajia tai kehitysjohtajia oli viisi prosenttia vastaajista ja muissa tehtävissä toimi viidennes vastaajista (20 %). Yhdeksän prosenttia vastaajista oli edustettuna kauppakamarin hallituksessa.

Selvityksessä käytetään pääsääntöisesti kauppakamarijakoa. Joissakin tapauksissa käytetään myös suuraluejakoa: Uusimaa, Länsi-Suomi, Itä-Suomi ja Pohjois-Suomi. Vastaajista 14 prosenttia edusti Helsingin seudun kauppakamarialueella toimivia yrityksiä. Tampereen ja Pohjanmaan kauppakamarialueen vastaajien osuus oli 9 prosenttia ja Hämeen 7 prosenttia, Turun ja Rauman 6 prosenttia. Oulun, Keski-Suomen ja Kuopion

vastaajien osuudet olivat viisi prosenttia. Muiden kauppakamarialueiden vastaajien osuudet olivat alle viisi prosenttia.

Keskuskauppakamari ja 19 kauppakamaria:

- 1 Etelä-Karjala
- 2 Etelä-Pohjanmaa
- 3 Etelä-Savo
- 4 Helsingin seutu
- 5 Häme
- 6 Keski-Suomi
- 7 Kuopio
- 8 Kymenlaakso
- 9 Lappi
- 10 Länsi-Uusimaa
- 11 Oulu
- 12 Pohjanmaa
- 13 Pohjois-Karjala
- 14 Rauma
- 15 Riihimäki-Hyvinkää
- 16 Satakunta
- 17 Tampere
- 18 Turku
- 19 Ålands handelskammare

Suurin osa (60 %) vastanneista yrityksistä on henkilömäärältään pieniä yrityksiä, jotka työllistävät alle 50 henkilöä. Henkilömäärältään keskisuuria yrityksiä on 21 prosenttia ja suuria, vähintään 250 henkilöä työllistäviä yrityksiä on 19 prosenttia.

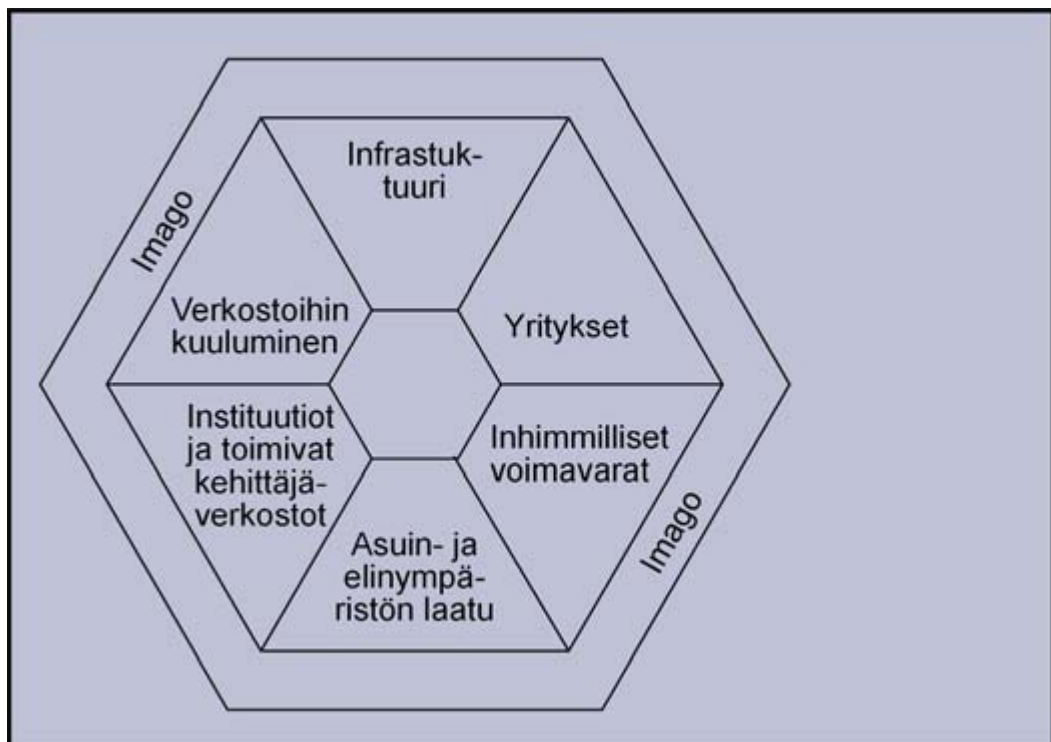
Vastaajista kolmannes, 33 prosenttia, edustaa teollisuutta, 13 prosenttia kauppaa, 48 prosenttia palveluita ja 6 prosenttia rakentamista.

Mitä on alueiden kilpailukyky?

Alueen kilpailukyky kuvaa yritysten ja työvoiman toimintaympäristöä ja alueen ominaisuuksia, jotka tukevat menestyvää yritystoimintaa. Alueen kilpailukyvyllä tarkoitetaan alueiden kykyä ylläpitää alueella jo sijaitsevien yritysten toimintaedellytyksiä ja houkuttaa alueelle sekä uusia yrityksiä että työvoimaa yritysten käyttöön.¹

Kilpailukykyinen alue synnyttää, houkuttelee ja ylläpitää toimintaa, joka lisää alueen taloudellista hyvinvointia, ylläpitää ja kehittää myös asukkaiden elämän laadun edellytyksiä (palvelut, koulut, asuinympäristö) ja mahdollistaa erilaisiin verkostoihin kuulumisen. Alueellista kilpailukykyä voidaan tarkastella yritysten sijaintipaikka- ja investointipäätösten näkökulmasta. Aluetta voidaan pitää kilpailukykyisenä, mikäli sillä on ominaisuuksia, joita yritykset pitävät tärkeinä sijoittumispäätöstä tehtäessä.²

Alueiden kilpailukykyä on usein kuvattu oheisella alueiden kilpailukyvyyn ”timantilla”, joka sisältää myös yritystoimintaan vaikuttavia ominaisuuksia. Kaavioon on sisällytetty infrastruktuuri, inhimilliset voimavarat, muut yritykset, toimivat verkostot ja instituutiot, asuin- ja elinympäristön laatu sekä näistä ominaisuuksista koostuva alueen imago.

KUVA 1. Alueiden kilpailukyvyyn kahdeksan elementtiä (Linnamaa 1997; Sotarauta et al. 2001).

¹ Alueiden kilpailukyvyyn määritelmästä Sotarauta & Linnamaa 1997 ja Somerla 2007.

² Holma ja Kajander 2010, 6.

ALUEIDEN KILPAILUKYKY 2011

2 YRITYSTEN SIJAINNIPAIKKAAN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT

Yritysten sijaintipaikan valintaan vaikuttavien asioiden selvittämiseksi alueiden kilpailukykykyselyyn vastanneille 1280 yritysjohtajalle esitettiin luettelo erilaisista yritystoimintaan liittyvistä alueellisista tekijöistä. Vastaaajia pyydettiin arvioimaan, kuinka paljon eri tekijät ovat vaikuttaneet tai vaikuttavat yrityksen sijaintipaikkapäätökseen ja toimintaedellytyksiin Suomessa.

Kahden vuoden välein toteutetuissa Alueiden kilpailukyky -kyselyissä yleisimmät yrityksen sijaintiin ja toimintaedellytyksiin Suomessa vaikuttavat tekijät ovat useina vuosina olleet sopivan työvoiman saatavuus, markkinoiden läheisyys, liikenneyhteydet, kasvukeskuksen sijaitseminen alueella sekä turvallinen ja viihtyisä elinympäristö.

Vuonna 2011 viiden kärjessä ovat samat tekijät, mutta liikenneyhteyksien ja turvallisen ja viihtyisän elinympäristön merkitys on kasvanut edellisiin kyselyihin verrattuna. Elinkeinorakenteen monipuolisuus oli vaihtoehtona ensimmäistä kertaa vuonna 2011. Tietyillä toimialoilla sitä pidettiin erittäin merkittävänä sijaintiin vaikuttavana tekijänä.

Yleisimmät yrityksen sijaintiin ja toimintaedellytyksiin Suomessa vaikuttavat tekijät

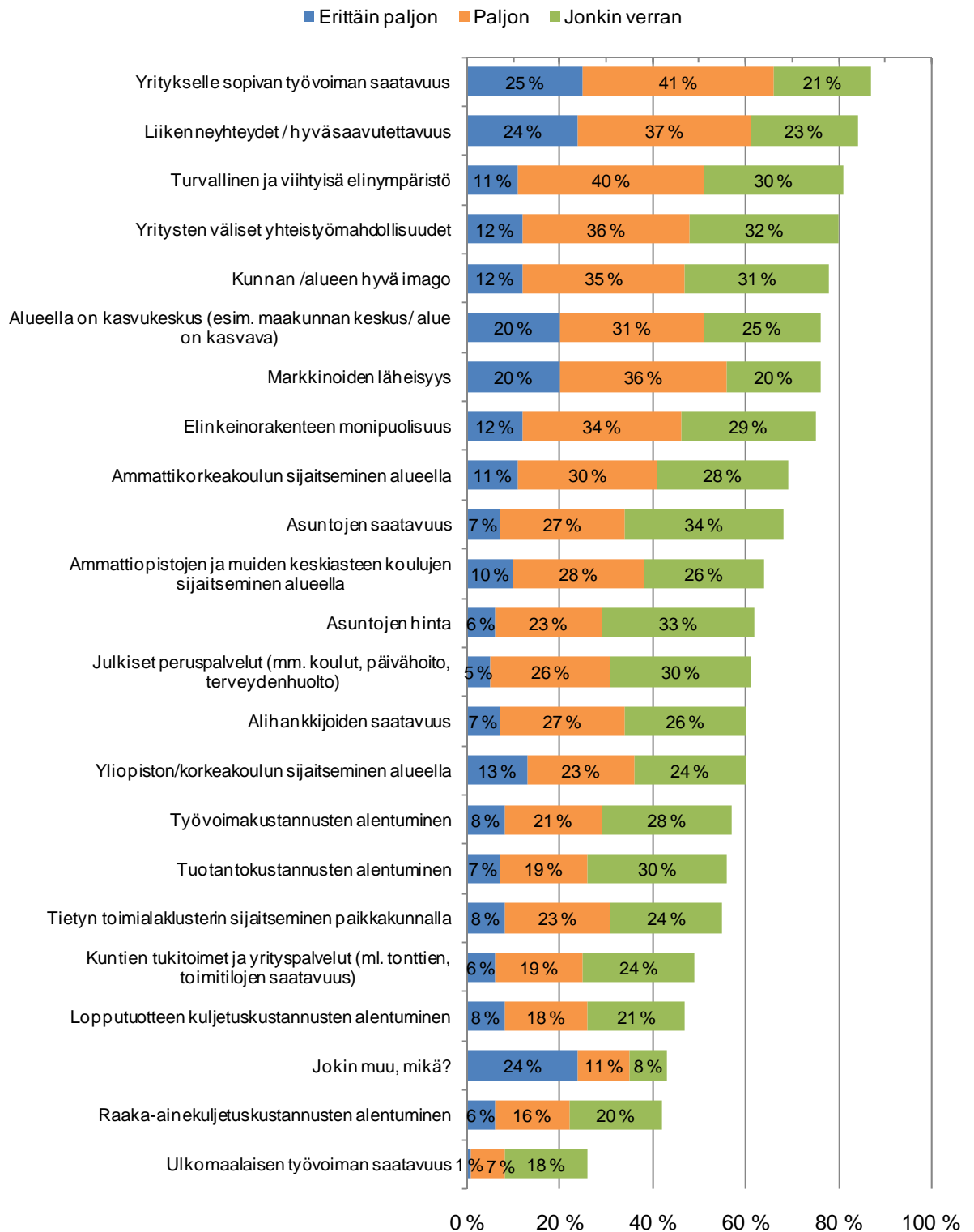
Alueiden kilpailukyky 2011 (n=1280) ja Alueiden kilpailukyky 2009 (n=1059)
*vaikuttaa sijaintiin paljon tai erittäin paljon

	2011
	Suuri merkitys*
1. Yritykselle sopivan työvoiman saatavuus	66 %
2. Liikenneyhteydet	61 %
3. Markkinoiden läheisyys	56 %
4. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö	51 %
5. Alueella on kasvukeskus	51 %
	2009
	Suuri merkitys*
1.Yritykselle sopivan työvoiman saatavuus	66 %
2.Markkinoiden läheisyys	53 %
3.Liikenneyhteydet	52 %
4.Alueella on kasvukeskus	52 %
5.Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö	44 %

Kuinka paljon seuraavat tekijät vaikuttivat/vaikuttavat yrityksenne sijaintiin ja toimintaedellytyksiin alueella?

Kaikki vastaajat, n=1280

Toimialojen näkemykset sijaintipaikkatekijöistä ja toimintaedellytyksistä

Seitsemän kymmenestä kaupan tai palvelualan alan yrityksistä arvioi, että markkinoiden läheisyys vaikuttaa sijaintiin ja toimintaedellytyksiin paljon tai erittäin paljon. Lähes yhtä tärkeää kaupan alan yrityksille olivat hyvät liikenneyhteydet. Vain kuusi prosenttia kaupan alan vastaajista ilmoitti, että liikenneyhteyksillä ei ole lainkaan merkitystä.

Kaupan alan viisi tärkeintä (=vaikuttaa sijaintiin paljon tai erittäin paljon) sijaintiin ja toimintaedellytyksiin vaikuttavaa tekijää Suomessa ovat: 1) Markkinoiden läheisyys (71 %), 2) liikenneyhteydet (69 %) 3) yritykselle sopivan työvoiman saatavuus (64 %), 4) alueella on kasvukeskus / alue on kasvava (54 %) ja 5) elinkeinorakenteen monipuolisuus (50 %).

Elinkeinorakenteen monipuolisuus oli vaihtoehtona ensimmäistä kertaa vuonna 2011. Vuonna 2009 kaupan viidentenä sijaintipaikkaan eniten vaikuttavana tekijänä oli turvallinen ja viihtyisä elinympäristö. Nyt se on sijalla kuusi. Vapaissa vastauksissa sijaintiin vaikuttavana tekijänä mainittiin yllä mainittujen tekijöiden lisäksi usein myös kaavoituskäytännöt.

”Yritysmuonainen kaavoituspolitiikka. Kaavoituskäytäntö olisi saatava mahdollistavaksi eikä kilpailua rajoittavaksi.”

Palvelualan yritysten sijaintipäätöksiin vaikuttavat markkinoiden läheisyyden lisäksi työvoiman saatavuustekijät. Palvelualalla pidettiin keskimääräistä tärkeämpänä yritysten välisiä yhteistyömahdollisuuksia ja yliopiston ja ammattikorkeakoulun sijaintia alueella. Lähes kuusi kymmenestä palvelualan yrityksestä piti turvallista ja viihtyisää elinympäristöä merkittävänä sijaintiin vaikuttavana tekijänä. Ympäristön turvallisuus on tärkeää kaupan ja palvelualan yrityksille myös siksi, että turvaton ympäristö heikentää asiakkaiden ostohalukkuutta. Myöskään henkilöstö ei työskentele mielellään yrityksessä, jonne tuleminen on turvatonta. Turvallinen ympäristö on erityisen tärkeää yrityksissä, jossa työntekijä työskentelee yksin tai myöhäisinä ajankohtina.

Palvelualan viisi tärkeintä sijaintiin ja toimintaedellytyksiin vaikuttavaa tekijää Suomessa ovat 1) markkinoiden läheisyys (70 %), 2) yritykselle sopivan työvoiman saatavuus (66 %), 3) alueella on kasvukeskus / alue on kasvava (65 %), 4) liikenneyhteydet (62 %) ja 5) elinkeinorakenteen monipuolisuus (60 %)

”Koulutetun työvoiman saanti tärkeää. Lisäpanostuksia myynti-, markkinointi- ja tuoteistusosaamisen kehittämiseen.”

”Liikenneasiat, saavutettavuus, julkinen liikenne, väylät, yhteydet ovat tärkeitä palvelualalla.”

Teollisuusyritysten sijaintipaikkapäätöksiin ja toimintaedellytyksiin vaikuttaa selvästi useampi tekijä kuin muilla toimialoilla, mikä näkyi vastausten hajontana. Teollisuusyritysten sijaintipaikkapäätöksiin vaikuttaa muita toimialoja enemmän tuotantoon, työvoimaan tai raaka-aineiden tai lopputuotteiden kuljetuksiin liittyvien kustannusten hallinta.

Teollisuuden viisi tärkeintä sijaintiin ja toimintaedellytyksiin vaikuttavaa tekijää Suomessa ovat 1) yritykselle sopivan työvoiman saatavuus (67 %), 2) liikenneyhteydet (58 %), 3) turvallinen ja viihtyisä elinympäristö (43 %), 4) lopputuotteen kuljetuskustannusten alentuminen (42 %) ja 5) tuotantokustannusten alentuminen (33 %).

”Kilpailukykyinen logistiikka, metsäteollisuuden raaka-ainehuolto, kilpailukykyinen työvoima ja energia tärkeää.”

”Tillgång på kunnig utbildad arbetskraft. Kommunikationsfrågor speciellt gällande utveckling av flygtrafiken.”

“Kunnallisen elinkeinopolitiikan monipuolisuuteen tulisi kiinnittää huomiota.”

Rakennusallalla ja teollisuudessa arvostettiin muita toimialoja enemmän ulkomaisen työvoiman saatavuutta. Rakennusalan yritykset arvostivat kaikista toimialoista eniten turvallisen ja viihtyisän elinympäristön merkitystä. Kärjessä olivat lähes samat tekijät kuin muillakin toimialoilla, mutta järjestys on erilainen: 1) yritykselle sopivan työvoiman saatavuus (66 %), 2) markkinoiden läheisyys (60 %), 3) turvallinen ja viihtyisä elinympäristö (58 %), 4) alueella on kasvukeskus (55 %) ja 5) elinkeinorakenteen monipuolisuus (52 %).

Alueelliset erot sijaintiin vaikuttavissa tekijöissä

Erityisesti Tampereen, Oulun, Kuopion, Helsingin seudun, Etelä- ja Pohjois-Karjalan, Keski-Suomen sekä Pohjanmaan kauppakamarien alueilla toimivat yritykset arvioivat, että yrityksen sijainnin ja toimintaedellytysten kannalta on erityisen tärkeää, että alueella on kasvukeskus. Markkinoiden läheisyys korostuu erityisesti Helsingin seudun, Tampereen, Riihimäen-Hyvinkään, Etelä-Karjalan, Oulun ja Länsi-Uudenmaan kauppakamareiden alueilla toimivien yritysten vastauksissa.

Yritysten välisiä yhteistyömahdollisuuksia arvostettiin eniten Pohjanmaalla, Keski-Suomessa ja Pohjois-Karjalassa.

Tietyn toimialaklusterin sijaitsemista alueella piti tärkeänä neljä kymmenestä Oulun, Etelä-Karjalan, Pohjanmaan, Rauman ja Länsi-Uudenmaan kauppakamarialueella toimivasta yrityksestä. Yhtä suuri osuus Keski-Suomen, Lapin, Pohjois-Karjalan, Riihimäen-Hyvinkään, Oulun ja Pohjanmaan kauppakamarialueilla toimivista yrityksistä arvosti alihankkijoiden saatavuutta alueella.

Etelä-Karjalan, Lapin ja Pohjanmaan kauppakamarialueilla toimivat yritykset pitivät muita alueita tärkeämpänä mahdollisuutta alentaa tuotantokustannuksia. Lopputuotteen kuljetuskustannusten alenemista korostivat erityisesti Etelä-Savossa, Etelä-Karjalassa, Pohjois-Karjalassa sekä Länsi-Uudellamaalla toimivat yritykset.

Suomalaisista yrityksistä 66 prosenttia arvioi vuonna 2011, että sopivan työvoiman saatavuus vaikuttaa sijaintiin paljon tai erittäin paljon. Sopivan työvoiman saatavuus oli tärkein sijaintiin vaikuttava tekijä myös vuonna 2009.

Yritykselle sopivan työvoiman saatavuus oli 13 kauppakamarialueella tärkein sijaintiin vaikuttava tekijä. Oulun kauppakamarialueella toimivista yrityksistä 77 prosenttia, Pohjanmaalla ja Keski-Suomessa 75 prosenttia, Helsingin seudun yrityksistä 70 prosenttia ilmoitti, että yritykselle sopivan työvoiman saatavuus vaikuttaa sijaintipäätökseen ja toimintaedellytyksiin paljon tai erittäin paljon. Ulkomaisen työvoiman saatavuus ei juuri vaikuta yrityksen sijaintipäätökseen missään alueella. Ulkomaisen työvoiman saatavuutta pidettiin tärkeimpänä Pohjanmaalla (17 %), Helsingin seudulla (11 %), Kymenlaaksossa (11 %) ja Raumalla (11 %).

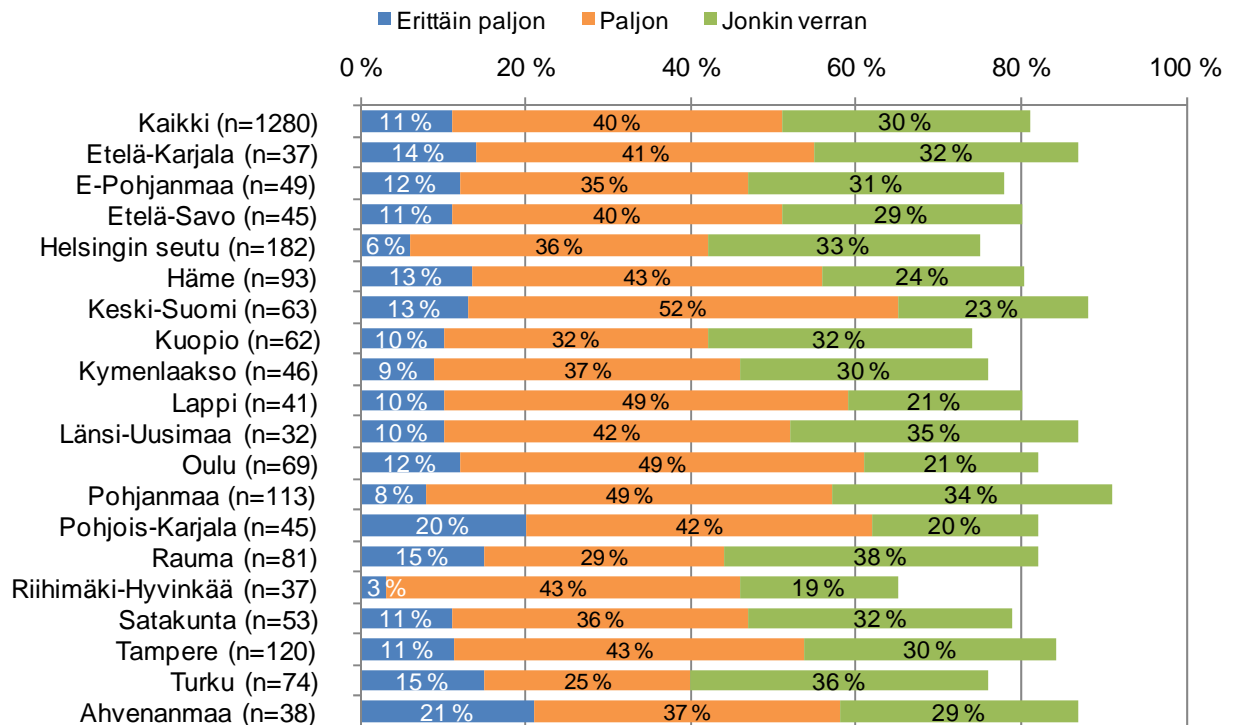
Kuntien tukitoimilla ja yrityspalveluilla on suuri merkitys (vaikuttaa paljon tai erittäin paljon) joka neljännen yrityksen sijaintipäätökseen ja toimintaedellytyksiin. Tärkeimpänä kuntien tukitoimia ja yrityspalveluja pidettiin Pohjanmaalla ja Etelä-Savossa (36 %).

Kolmasosalla yrityksistä asuntojen saatavuus vaikuttaa paljon tai erittäin paljon sijaintiin ja vain 14 prosentilla asuntojen saatavuus ei vaikuta ollenkaan sijaintipäätöksiin. Asuntojen saatavuutta arvostavat keskimääräistä enemmän Etelä- ja Pohjois-Karjalassa, Keski-Suomessa, Etelä-Savossa sekä Tampereella ja Oulussa toimivat yritykset.

Turvallista ja viihtyisää elinympäristöä pidettiin tärkeänä kaikilla alueilla. Joka toinen vastaaja arvioi turvallisen ja viihtyisän elinympäristön vaikuttavan sijaintiin ja toimintaedellytyksiin merkittävästi. Keskimääräistä enemmän turvallista ja viihtyisää elinympäristöä arvostettiin Keski-Suomessa, Pohjois-Karjalassa, Oulussa, Lapissa, Ahvenanmaalla, Pohjanmaalla,

Hämeessä ja Etelä-Karjalassa. Kunnan ja alueen hyvä imago vaikutti sijaintiin ja toimintaedellytyksiin voimakkaimmin Pohjois-Karjalassa, Oulussa, ja Tampereella.

Eri tekijöiden vaikutus - Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö

Alueiden kilpailukyky 2011
Keskuskauppakamari

Tärkeimmät yritysten sijaintiin vaikuttavat tekijät kauppakamarialueittain

Tärkeimmät yritysten sijaintiin vaikuttavat tekijät vaihtelevat jonkin verran alueittain. Alueen markkinoinnissa kannattaa tuoda esille alla mainittuja tekijöitä, jotka houkuttavat alueelle yrityksiä. Alueilla on kuitenkin myös muita yrityksiä houkuttelevia tekijöitä. Sulkeissa olevat prosentiosuudet kuvaavat niiden vastaajien osuutta, jotka arvioivat, että tekijä vaikuttaa sijaintiin erittäin paljon tai paljon.

Ahvenanmaa:

1. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö (58 %)
2. Markkinoiden läheisyys (55 %)
3. Yritysten väliset yhteistyömahdollisuudet (53 %)
4. Yritykselle sopivan työvoiman saatavuus (53 %)
5. Liikenneyhteydet / hyvä saavutettavuus (49 %)

Etelä-Karjala:

1. Liikenneyhteydet (73 %)
2. Yritykselle sopivan työvoiman saatavuus (68 %)
3. Markkinoiden läheisyys (65 %)
4. Alueella on kasvukeskus /alue on kasvava (56 %)
5. Yliopiston /korkeakoulun sijainti ja turvallinen ja viihtyisä elinympäristö (55 %)

Etelä-Pohjanmaa:

1. Yritykselle sopivan työvoiman saatavuus (49 %)

2. Ammattikorkeakoulun sijainti (48 %)
3. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö (47 %)
4. Kunnan / alueen hyvä imago (47 %)
5. Liikenneyhteydet (44 %)

Etelä-Savo:

1. Yritykselle sopivan työvoiman saatavuus (60 %)
2. Liikenneyhteydet / hyvä saavutettavuus (52 %)
3. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö (51 %)
4. Ammattiopistojen ja muiden keskiasteen opistojen sijainti alueella (49 %)
5. Markkinoiden läheisyys (44 %)

Helsingin seutu:

1. Yritykselle sopivan työvoiman saatavuus (70 %)
2. Markkinoiden läheisyys (70 %)
3. Liikenneyhteydet / hyvä saavutettavuus (69 %)
4. Alueella on kasvukeskus / alue on kasvava (58 %)
5. Yritysten väliset yhteistyömahdollisuudet (54 %)

Häme:

1. Liikenneyhteydet / hyvä saavutettavuus (60 %)
2. Yritykselle sopivan työvoiman saatavuus (55 %)
3. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö (55 %)
4. Markkinoiden läheisyys (55 %)
5. Kunnan / alueen hyvä imago (48 %)

Keski-Suomi:

1. Yritykselle sopivan työvoiman saatavuus (75 %)
2. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö (65 %)
3. Liikenneyhteydet / hyvä saavutettavuus (60 %)
4. Yritysten väliset yhteistyömahdollisuudet (58 %)
5. Alueella on kasvukeskus / alue on kasvava (54 %)

Kuopio:

1. Alueella on kasvukeskus / alue on kasvava (61 %)
2. Yritykselle sopivan työvoiman saatavuus (61 %)
3. Liikenneyhteydet / hyvä saavutettavuus (55 %)
4. Markkinoiden läheisyys (50 %)
5. Kunnan / alueen hyvä imago (44 %)

Kymenlaakso:

1. Yritykselle sopivan työvoiman saatavuus (56 %)
2. Markkinoiden läheisyys (53 %)
3. Liikenneyhteydet / hyvä saavutettavuus (48 %)
4. Yritysten väliset yhteistyömahdollisuudet (48 %)
5. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö (46 %)

Lappi:

1. Yritykselle sopivan työvoiman saatavuus (70 %)
2. Liikenneyhteydet / hyvä saavutettavuus (61 %)
3. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö (59 %)
4. Elinkeinorakenteen monipuolisuus (54 %)
5. Markkinoiden läheisyys (52 %)

Länsi-Uusimaa:

1. Liikenneyhteydet / hyvä saavutettavuus (63 %)
2. Yritykselle sopivan työvoiman saatavuus (60 %)
3. Markkinoiden läheisyys (57 %)
4. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö (52 %)
5. Yritysten väliset yhteistyömahdollisuudet (37 %)

Oulu:

1. Yritykselle sopivan työvoiman saatavuus (77 %)
2. Elinkeinorakenteen monipuolisuus (71 %)
3. Yliopiston sijainti alueella (71 %)
4. Liikenneyhteydet / hyvä saavutettavuus (70 %)
5. Ammattikorkeakoulun sijainti alueella (70 %)

Pohjanmaa:

1. Yritykselle sopivan työvoiman saatavuus (75 %)
2. Liikenneyhteydet / hyvä saavutettavuus (66 %)
3. Yritysten väliset yhteistyömahdollisuudet (61 %)
4. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö (57 %)
5. Kunnan / alueen hyvä imago, markkinoiden läheisyys ja alueella on kasvukeskus (54 %)

Pohjois-Karjala:

1. Yritykselle sopivan työvoiman saatavuus (73 %)
2. Liikenneyhteydet / hyvä saavutettavuus (63 %)
3. Kunnan / alueen hyvä imago (62 %)
4. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö (62 %)
5. Yritysten väliset yhteistyömahdollisuudet ja alueella on kasvukeskus (56 %)

Rauma:

1. Yritykselle sopivan työvoiman saatavuus (64 %)
2. Liikenneyhteydet / hyvä saavutettavuus (50 %)
3. Yritysten väliset yhteistyömahdollisuudet (48 %)
4. Kunnan / alueen hyvä imago (45 %)
5. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö ja kunnan / alueen hyvä imago (44 %)

Riihimäki-Hyvinkää:

1. Yritykselle sopivan työvoiman saatavuus (68 %)
2. Markkinoiden läheisyys (67 %)
3. Liikenneyhteydet / hyvä saavutettavuus (52 %)
4. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö (46 %)
5. Yritysten väliset yhteistyömahdollisuudet (44 %)

Satakunta:

1. Yritykselle sopivan työvoiman saatavuus (63 %)
2. Liikenneyhteydet / hyvä saavutettavuus (61 %)
3. Markkinoiden läheisyys (53 %)
4. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö (47 %)
5. Kunnan / alueen hyvä imago ja yritysten väliset yhteistyömahdollisuudet (44 %)

Tampere:

1. Alueella on kasvukeskus / alue on kasvava (77 %)
2. Liikenneyhteydet / hyvä saavutettavuus (72 %)
3. Yritykselle sopivan työvoiman saatavuus (70 %)
4. Markkinoiden läheisyys (69 %)
5. Yliopiston sijainti alueella (61 %)

Turku:

1. Yritykselle sopivan työvoiman saatavuus (62 %)
2. Markkinoiden läheisyys (55 %)
3. Liikenneyhteydet / hyvä saavutettavuus (52 %)
4. Alueella on kasvukeskus / alue on kasvava (46 %)
5. Ammattikorkeakoulun sijainti alueella (44 %)

Avoimissa vastauksissa yritykset mainitsivat lisäksi seuraavia alueiden vahvuuksia:

- *kunnallisveroprosentti, Venäjän läheisyys ja kulttuuripalvelut* (Etelä-Karjala)
- *raaka-aineen saatavuus* (Etelä-Pohjanmaa),
- *kilpailutilanne toimialalla ja järkevähintaisten tonttien kaavoittaminen ja saatavuus* (Etelä-Savo),
- *markkinan koko, alueen kansainvälisyys, asiakkaiden ja pääkonttorin sijainti* (Helsinki)
- *julkisen päätöksenteon sujuvuus ja toimitilojen saatavuus* (Häme),
- *monipuoliset yhteistyösuhteet maakunnassa* (Keski-Suomi),
- *alueen maine, vahva yritystoiminta, yliopiston sijainti ja lasten turvallisuus* (Kuopio),
- *alueen matkailullinen vetovoimaisuus, puolisolle töitä, raaka-aineiden saatavuus* (Lappi),
- *henkinen ilmapiiri ja kulttuuri, väestön kasvu, hyvä infrastruktuuri* (Oulu),
- *kunnan asennoituminen lasten koulutuksen järjestämiseen* (Pohjois-Karjala),
- *hyvä elinympäristö, tonttitarjonta, tietoliikenneyhteydet* (Rauma)
- *alueen eri kuntien yhteistyö* (Satakunta)
- *toimiva terveydenhuolto* (Tampere)
- *työvoiman erityisosaaminen, elävä elinympäristö* (Turku)
- *goda ledare, utbildningsnivån* (Åland)

Oppilaitokset alueella

"Alueellinen ammatillinen koulutus on oltava toimivaa, jotta varmistetaan ammattitaitoisen työvoiman pysyvyys ja saatavuus."

"Meidän alueella ehkä kriittisin asia on säilyttää toisen asteen koulutukset ja näin helpottaa osaajien (=työvoima) saamista pääkaupungin puristuksessa. Työvoiman saamisessa auttaisi myös talousalueen / kaupungin parempi ja houkuttelevampi imago."

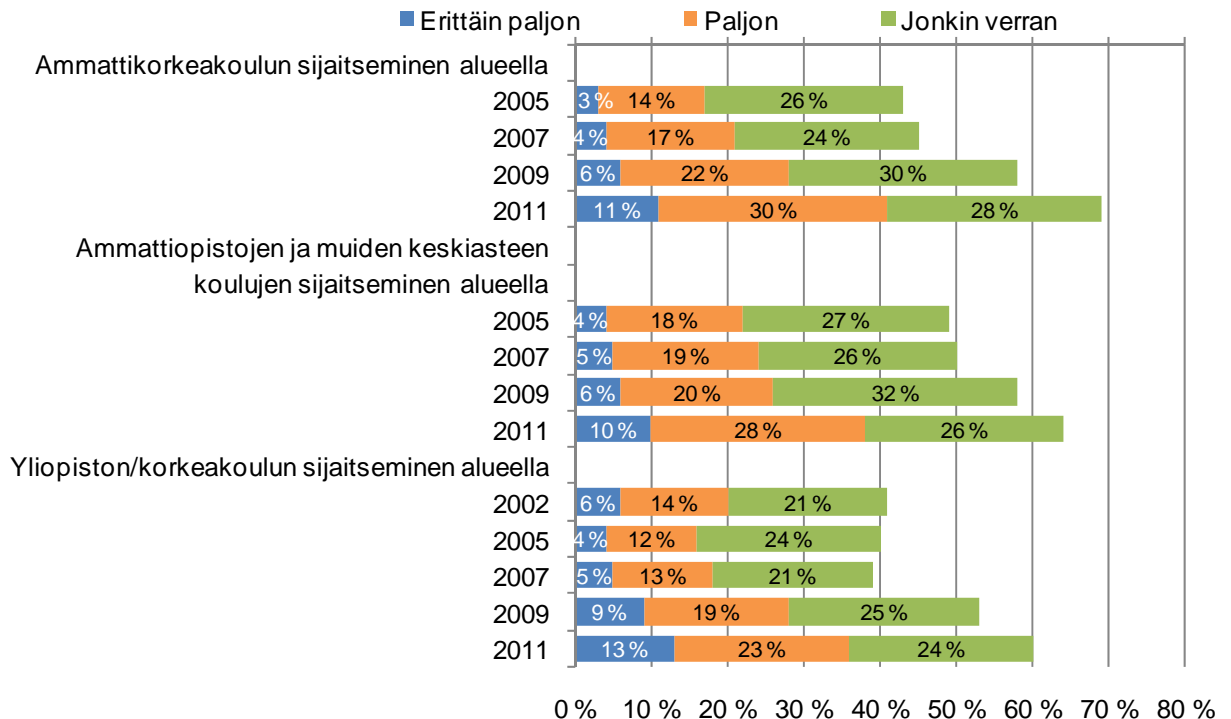
"Koulutuksen keskittäminen heikentää yrityksemme mahdollisuuksia saada koulutettua työvoimaa alueellemme."

Koulutusorganisaatioiden merkitys alueiden kilpailukyvyllä on merkittävä. Yritykset eivät välttämättä sijoitu alueelle, joissa on puutetta osaavasta työvoimasta tai koulutusorganisaatioista, jotka pystyisivät kouluttamaan yritykselle työvoimaa.

Yrityksille on yhä tärkeämpää, että yliopisto tai korkeakoulu sijaitsee alueella. Vuonna 2011 vain viidennes yritysjohtajista arvioi, että yliopiston tai korkeakoulun sijainnilla ei ole mitään vaikutusta yrityksen sijaintiin tai toimintaedellytyksiin. Kaikista yrityksistä 36 prosenttia arvioi, että yliopisto tai korkeakoulu vaikuttaa paljon tai erittäin paljon yrityksen sijaintiin ja

toimintaedellytyksiin. Paljon tai erittäin paljon vastanneiden osuus on kaksinkertaistanut edellisestä mittauskerrasta, sillä vuonna 2007 osuus oli vain 18 prosenttia. Tämä kertoo siitä, että osaavan työvoiman saatavuus on noussut yhä tärkeämmäksi kilpailutekijäksi suomalaisille yrityksille. Yliopiston / korkeakoulun sijainti on vaikuttanut erityisesti Oulun, Tampereen, Turun ja Etelä- ja Pohjois-Karjalan alueilla toimivien yritysten sijaintipäätöksiin ja toimintaedellytyksiin.

Eri tekijöiden vaikutus yrityksen sijaintipäätökseen - oppilaitokset, 2011, n=1280

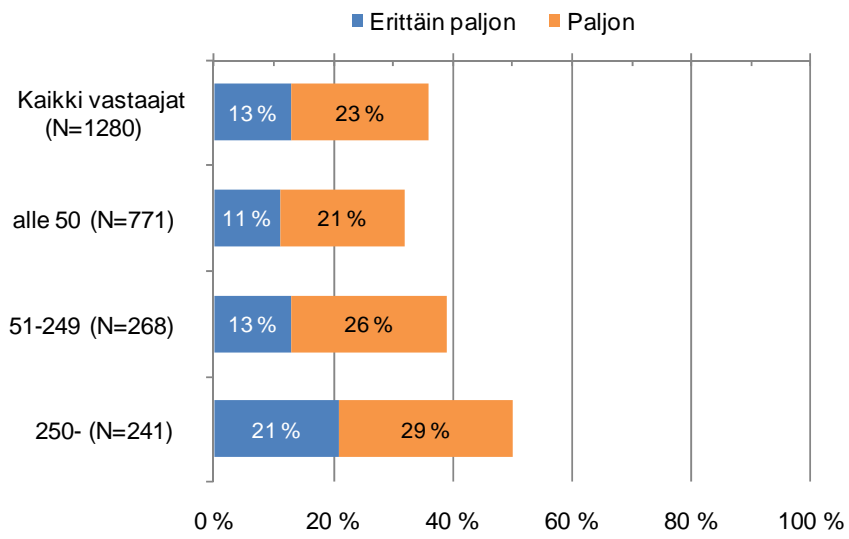
Alueiden kilpailukyky 2011
Keskuskauppakamari

Ammattikorkeakoulujen osalta paljon tai erittäin paljon vastanneiden osuus on kasvanut kuudessa vuodessa 17 prosentista 41 prosenttiin ja ammattiopistojen osalta 22 prosentista 38 prosenttiin vuosina 2007 – 2011. Keskisuuret ja suuret yritykset pitivät oppilaitosten sijaintia keskimääräistä tärkeämpänä yritysten sijainnin ja toimintaedellytysten kannalta. Ammattikorkeakoulun sijaintia arvostivat erityisesti Oulun, Pohjois-Karjalan, Tampereen, Pohjanmaan, Etelä-Pohjanmaan, Keski-Suomen Etelä-Karjalan ja Turun kauppakamarialueilla toimivat yritykset.

Neljä kymmenestä yrityksestä arvioi, että ammattiopiston ja muiden keskiasteen koulujen sijainti vaikuttaa sijaintipäätökseen ja toimintaedellytyksiin. Ammattiopiston sijainti alueella oli erityisen tärkeää Oulun, Keski-Suomen, Pohjois-Karjalan, Etelä-Savon ja Satakunnan kauppakamarialueilla sijaitseville yrityksille.

Sijaintipaikkatekijät - Yliopiston/korkeakoulun sijaitseminen alueella

ALUEIDEN KILPAILUKYKY 2011

3 LIIKENNEYHTEYDET

Alueen sijainnilla ja saavutettavuudella on merkitystä alueen kilpailukyvyn kannalta. Sijainti lähellä markkinoita tukee yritysten kasvua. Fyysisen etäisyyden lisäksi saavutettavuuteen vaikuttaa myös infrastruktuuri. Hyvillä liikenne- tai tietoliikenneyhteyksillä voidaan vähentää etäisyyden aiheuttamia haittoja.

Liikenneyhteydet ovat useana vuotena olleet kolmen tärkeimmän sijaintipaikkaan vaikuttavan tekijän joukossa. Valtaosa (61 prosenttia) vastanneista 1280 yritysjohtajasta arvioi, että liikenneyhteydet vaikuttavat yrityksen sijaintiin ja toimintaedellytyksiin paljon tai erittäin paljon ja joka neljäs jonkin verran. Vain seitsemän prosenttia yrityksistä ei pidä liikenneyhteyksiä lainkaan tärkeinä sijainnin tai toimintaedellytysten kannalta. Yritysjohtajilta kysyttiin myös arviota siitä, mitä liikenneyhteyksiä pitäisi kehittää alueella ja kuinka paljon.

Liikenneyhteyksien kehittämistarve

Liikenneväylien kunto

"Väyläinfrastruktuurin rapautuminen on lopetettava. Myös uudet väylähankkeet pitää saada suunnitellusti käyntiin. Uusia rahoitusmuotoja on löydettävä."

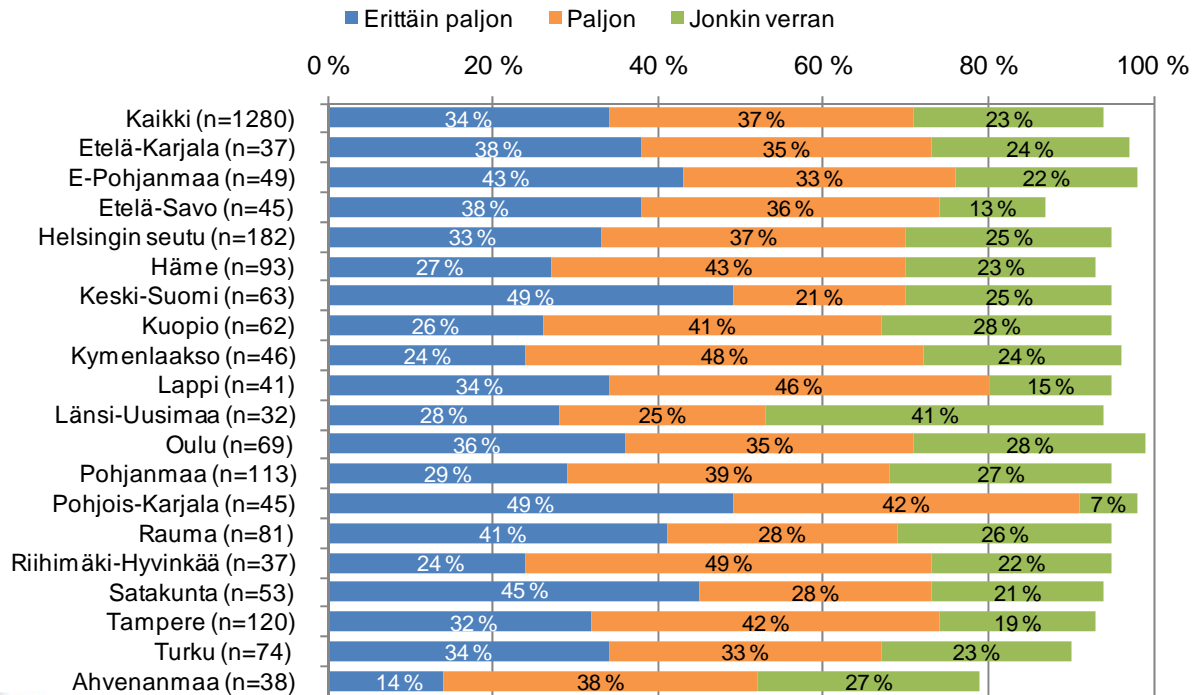
"Liikenneväylien kunnossapito tärkeää, satamien toimintaedellytyksistä pidettävä kiinni, viittaus myös meriväyliin."

"Perusinfrastruktuurin kunto pitää säilyttää ja muutosten tuomat paineet pitää huomioida infrastruktuurin kehittämisessä."

"Riksväg 8 borde tilldelas medel för grundförbättring eller breddning. Den är hårt trafikerad och i dåligt skick."

Toimivien ja kustannustehokkaiden kuljetusten keskeinen edellytys on kunnoltaan ja palvelutasoltaan riittävä liikenneinfrastruktuuri. Vuonna 2011 yritysjohtajista 71 prosenttia oli sitä mieltä, että nykyiset liikenneväylät kaipaavat paljon tai erittäin paljon kunnostusta. Osuus on jatkuvasti noussut, sillä osuus oli 44 prosenttia vuonna 2005, 53 prosenttia vuonna 2007 ja 62 prosenttia vuonna 2009. Osuuden voimakasta kasvua selittää se, että tiestön ylläpitoon ei ole myönnetty riittävästi resursseja, minkä seurauksena tiestön kunto rapautuu. Yritykset pitävät liikennehankkeita erittäin tärkeinä, koska ne vaikuttavat alueen vetovoimaisuuteen ja saavutettavuuteen sekä yritysten liiketoimintamahdollisuuksiin. Vuonna 2011 Pohjois-Karjalassa ja Lapissa toimivat yritykset toivovat voimakkaimmin nykyisten liikenneväylien kunnossapitoa. Osuus oli pienin Länsi-Uudellamaalla ja Ahvenanmaalla, mutta niissäkin joka toinen yritys toivoi merkittäviä panostuksia ylläpitoon.

Yrityksenne kilpailukyvyyn parantaminen - Nykyisen liikenneinfrastruktuurin ylläpito ja kunnostaminen?

Alueiden kilpailukyky 2011
Keskuskauppakamari

Liikenneväylät ja -muodot

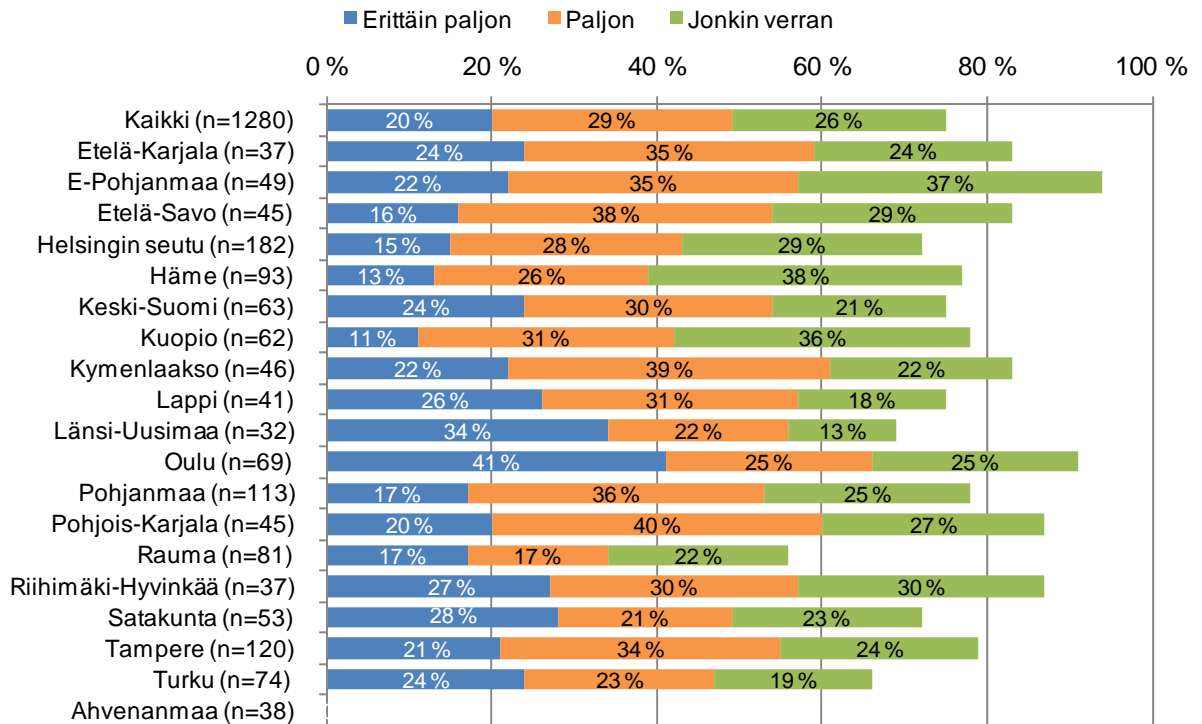
Yrityksistä 44 prosenttia toivoi, että joukkoliikenteeseen panostetaan paljon tai erittäin paljon.³ Osuus on pysynyt lähes samana kuin vuonna 2009. Joukkoliikenteen kehittäminen oli tärkeintä kaupan ja palvelualan yrityksille sekä yrityksille, jotka toimivat Riihimäen-Hyvinkään alueella, Helsingin seudulla, Tampereella ja Hämeessä. Etelä-Pohjanmaalla osuus oli kaikkein pienin, 23 prosenttia.

Yritykset arvostavat yhä enemmän lentoliikenneyhteyksiä ja suoria kansainvälisiä yhteyksiä. Vuonna 2009 joka kolmas (33 %) yritys arvioi, että lentoliikenneyhteyksien kehittäminen parantaisi yrityksen kilpailukykyä. Vuonna 2011 osuus on kasvanut 45 prosenttiin. Lentoliikenneyhteyksien kehittämistä pitivät tärkeänä erityisesti Lapin, Oulun, Pohjois-Karjalan, Pohjanmaan, Tampereen, Etelä-Karjalan, Satakunnan, Kuopion ja Keski-Suomen kauppakamarialueilla toimivat yritykset. Erityisesti Etelä-Karjalassa, Oulussa, Tampereella, Kymenlaaksossa ja Turussa toimivat yritykset korostivat suorien kansainvälisten yhteyksien tärkeyttä. Myös suoria kansainvälisiä yhteyksiä toivotaan aikaisempaa enemmän (34 % → 45 %).

Myös satamien ja vesiliikenteen kehittämiseen toivotaan aikaisempaa enemmän panostusta. Kahdessa vuodessa kehittämistä toivovien osuus on kasvanut kymmenellä prosentilla (21 % → 31 %). Satamien ja vesiliikenteen kehittäminen on tärkeintä Ahvenanmaan, Rauman, Oulun, Kymenlaakson, Turun, Lapin, Pohjanmaan ja Satakunnan kauppakamarialueilla toimiville yrityksille.

³ Joukkoliikenteen kehittämistä kysyttiin ensimmäisen kerran vuonna 2009.

Yrityksenne kilpailukyyn parantaminen - Rautatieliikenne?

Joka toinen yritys toivoisi, että rautatieliikenteen kehittämiseen panostettaisiin erittäin paljon tai paljon. Kaksi vuotta aiemmin raideyhteyksien merkittävää kehittämistä kannatti selvästi pienempi osuus, 38 prosenttia, yrityksistä. Enemmistö Oulun, Kymenlaakson, Pohjois-Karjalan, Etelä-Karjalan, Etelä-Pohjanmaan, Riihimäen-Hyvinkään, Lapin, Länsi-Uudenmaan, Tampereen, Keski-Suomen, Etelä-Savon, Pohjanmaan ja Satakunnan kauppakamarialueilla toimivista yrityksistä korosti raideyhteyksien merkittävää kehittämistä. Raideyhteyksien kehittämistä pidettiin keskimääräistä tärkeämpänä keskisuurissa ja suurissa yrityksissä.

Rautateitse tehtävät tavarankuljetukset ovat erityisesti teollisuudelle ja ulkomaankaupalle tärkeitä. Avoimissa vastauksissa useat yritysjohtajat toivoivat enemmän kilpailua raidekuljetuksiin. Vaikka EU vapautti rautateiden kansainvälisen tavaraliikenteen kilpailulle jo vuonna 2003 ja kansallisen rautateiden tavaraliikenteen kilpailulle vuonna 2007, niin käytännössä kilpailua rautatiekuljetuksissa ei ole ollut.

"Raidekuljetusten kustannusnousun hillitseminen ja rataverkon säilyttäminen käyttökuntoisena tärkeää."

"VR:n rahtimonopoli saa tehdä, mitä niitä huvittaa."

"VR:n suhtautumisessa teollisuuteen/tavaraliikenteeseen on parantamisen varaa."

"Raideliikenteen edellytyksiä rahtien kuljetukseen pitäisi parantaa."

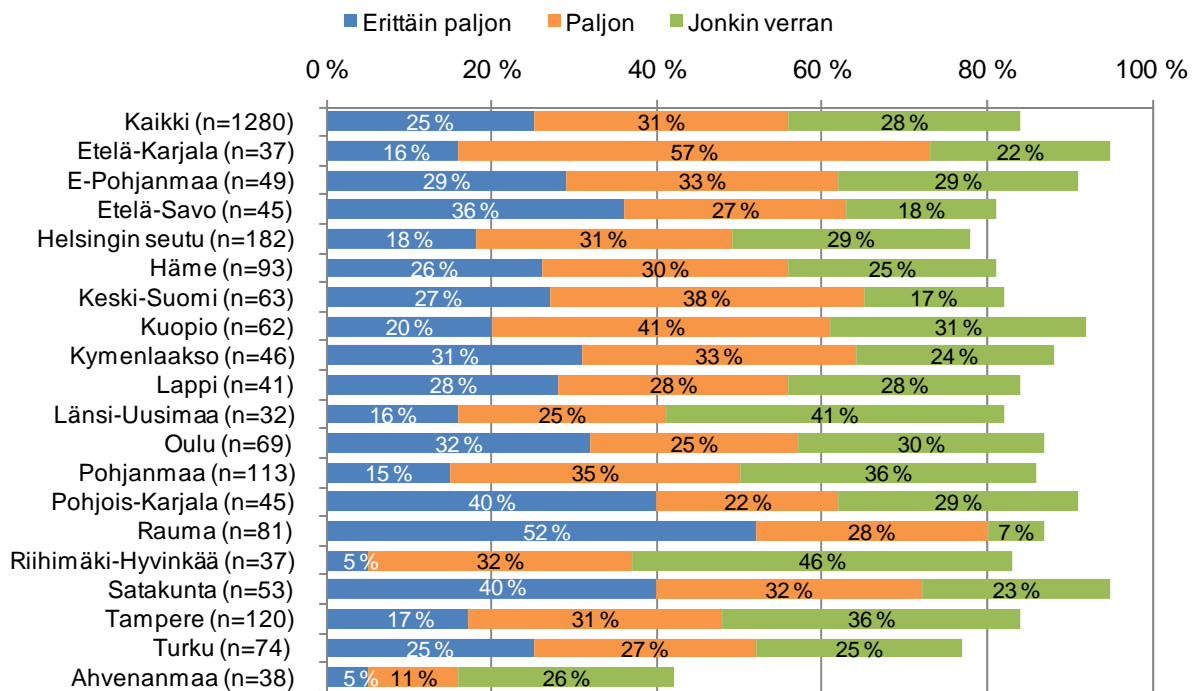
"Rautateiden operaattoreiden toimintaa on parannettava ja saatava paremmin vastaamaan kuljetustarpeita."

"Rautatiekuljetukset on saatava myös pienten ja keskisuurten yritysten käyttöön."

Rautatiekuljetuksissa kilpailun puuttuminen ilmenee yritysten mukaan raidekuljetusten korkeina hintoina ja piittaamattomuutena pienten ja keskisuurten yritysten tarpeista.

Todellinen kilpailu rautatieliikenteessä olisikin tärkeää, koska markkinahinnat muodostuvat kilpailun myötä. Kauppakamarien liikennepoliittisen kannanoton (joulukuu 2010) mukaan uusien yritysten tulo markkinoille on erittäin vaikeaa. Kynnyksenä ovat muun muassa isot alkuinvestoinnit ja raskas lupaprosessi.⁴ Vuonna 2011 yksi askel kilpailun lisäämiseksi otettiin, kun liikenteen turvallisuusvirasto Trafi myönsi rautatieliikenteen harjoittamiseen vaadittavan turvallisuustodistuksen Proxion Train Oy:lle. Ennen kuin yritys voi aloittaa tavarakuljetukset rautateillä, se tarvitsee toimiluvan liikenne- ja viestintäministeriöltä. Lisäksi sen on tehtävä Liikenneviraston kanssa rataverkon käyttösopimus ja haettava siltä ratakapasiteetti.⁵

Yrityksenne kilpailukykyyn parantaminen - Valtateiden ja moottoriteiden rakentaminen?

Alueiden kilpailukyky 2011
Keskuskauppakamari

Valtateiden ja moottoriteiden rakentamisen tärkeys on vuosi vuodelta korostunut yritysten vastauksissa. Vuonna 2011 yli puolet Alueiden kilpailukyky-kyselyyn vastanneista 1280 yrityksestä yrityksistä arvioi, että valtateiden ja moottoriteiden rakentaminen parantaa yrityksen kilpailukykyä merkittävästi. Valtateiden ja moottoriteiden rakentamista painottavat erityisesti Raumalla, Etelä-Karjalassa, Satakunnassa sekä Kymenlaaksossa toimivat yritykset. Rauman yrityksistä jopa 80 prosenttia ilmoitti, että valtateiden ja moottoriteiden rakentamiseen pitäisi panostaa paljon tai erittäin paljon.

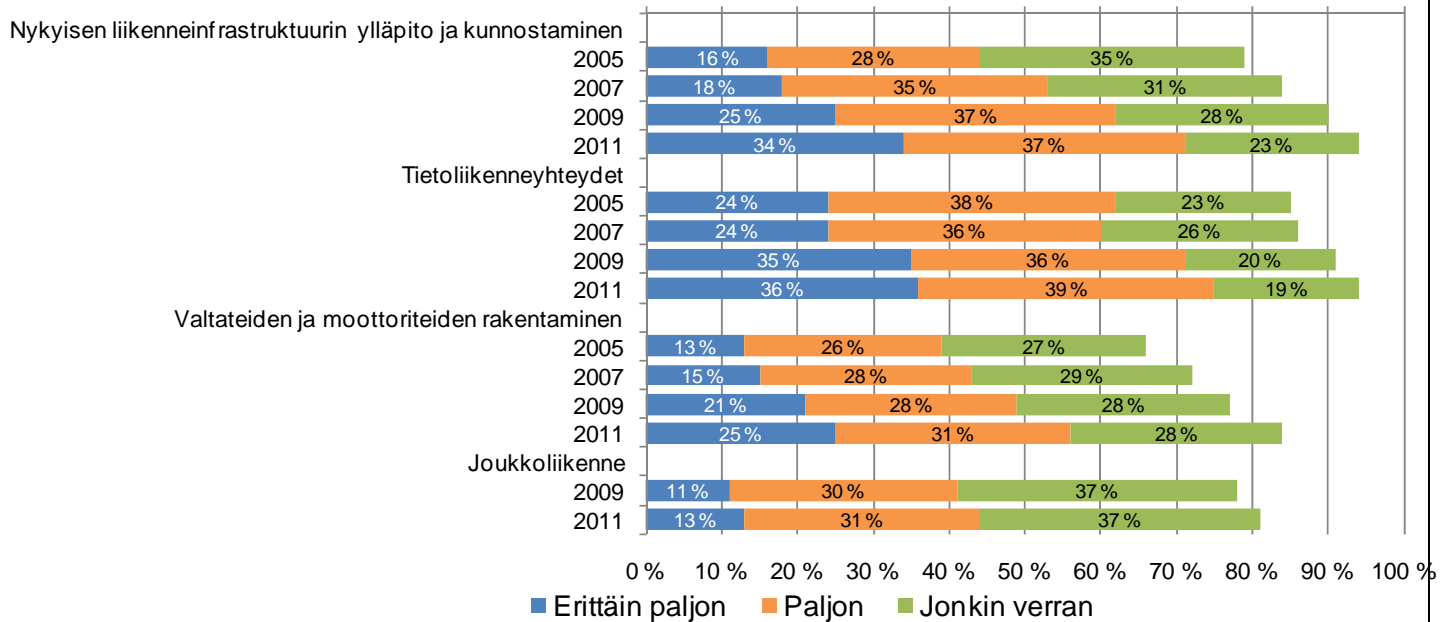
⁴ Kauppakamarien liikennepoliittinen kannanotto Liikenneolosuhteet 2035.

<http://www.keskuskauppakamari.fi/Edunvalvonta/Kannanotot/Kauppakamarien-kannanotto-liikennejarjestelmaan>.

⁵ <http://www.trafi.fi>

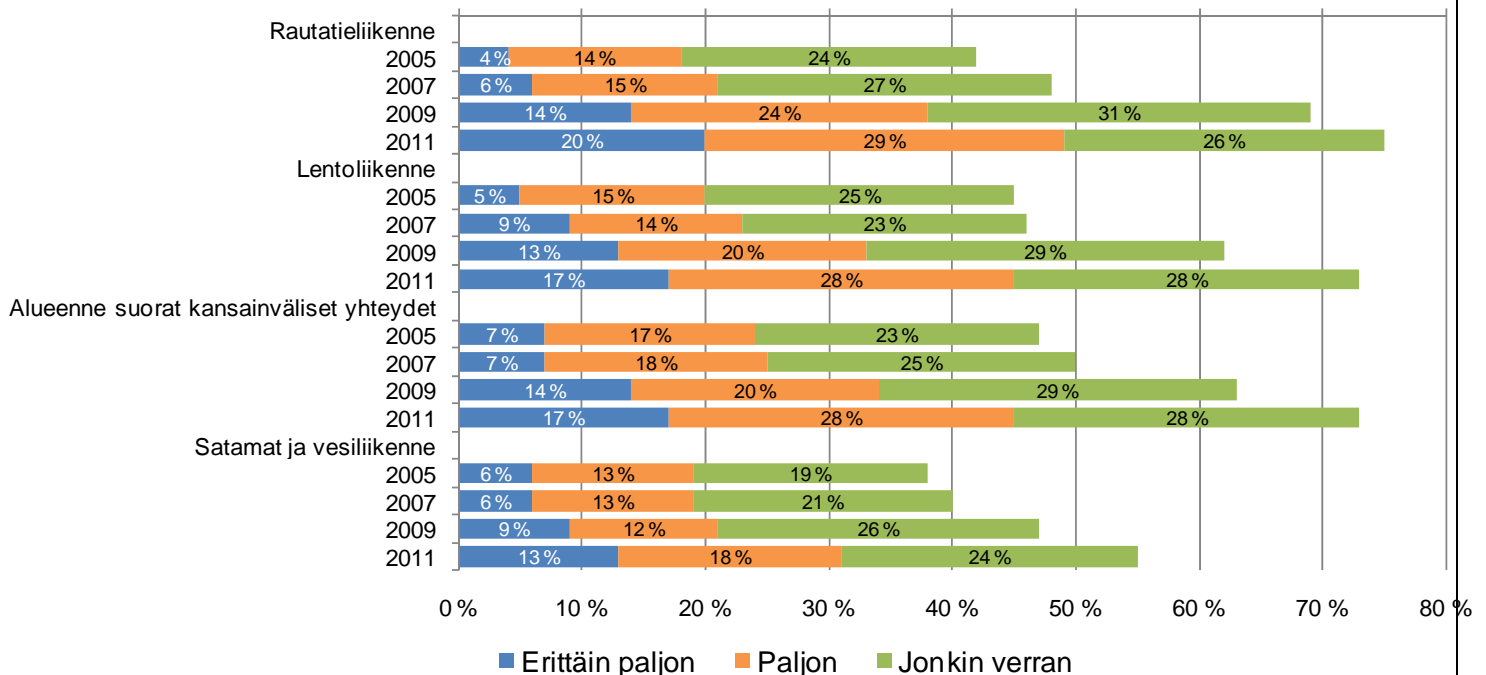
Kuinka paljon seuraaviin asioihin pitäisi alueellanne panostaa yrityksenne kilpailukykyä parantamiseksi?

- 2011 n=1280

Kuinka paljon seuraaviin asioihin pitäisi alueellanne panostaa yrityksenne kilpailukykyä parantamiseksi?

- 2011 n=1280

Tietoliikenneyhteydet

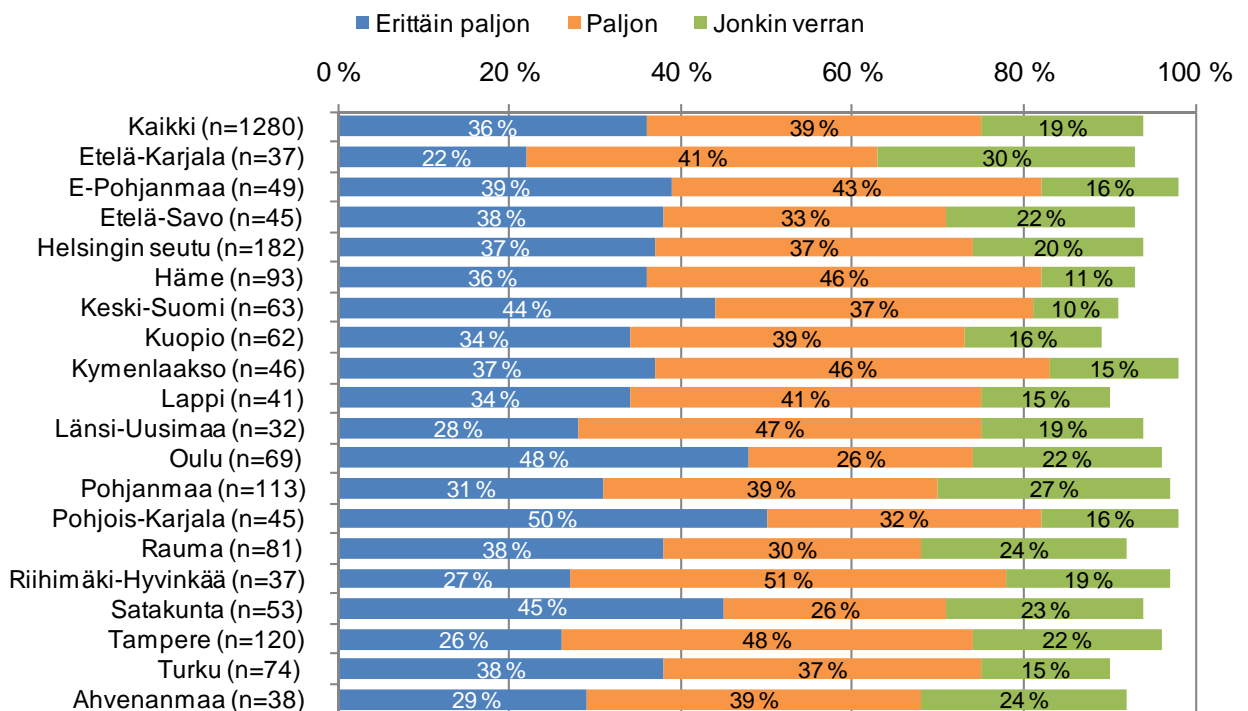
Tietoliikennepalveluiden nopeus, saatavuus ja toimintavarmuus ovat olennaisia yritystoiminnan kannalta. Nopeat yhteydet tukevat yritysten saavutettavuutta ja kilpailukykyä myös syrjäseuduilla.

Vuosi vuodelta yhä useampi yritys on arvioinut, että tietoliikenteen palvelutaso alueella on yrityksen tarpeiden kannalta riittämätön. Vuonna 2005 enemmistö (62 %) yrityksistä oli sitä mieltä, että tietoliikenneyhteyksiä pitäisi kehittää erittäin paljon tai paljon yrityksen kilpailukyvyn parantamiseksi. Vuonna 2011 osuus on kasvanut peräti 75 prosenttiin. Vuonna 2011 vain kaksi prosenttia vastaajista arvioi, että tietoliikenneyhteydet eivät tarvitse lainkaan panostusta.

Pienistä alle 50 henkilöä työllistävistä yrityksistä 75 prosenttia, keskiuurista 50 – 249 henkilöä työllistävistä yrityksistä 78 prosenttia ja suurista yli 250 henkilön yrityksistä 69 prosenttia arvioi, että tietoliikenneyhteyksiä pitäisi kehittää paljon tai erittäin paljon. Kaikilla toimialoilla merkittäviä panostuksia edellytti enemmistö (67 – 78 prosenttia) yritysjohtajista.

Yritysten mukaan tietoliikenneyhteydet kaipaavat kehittämistä koko maassa. Kaikilla alueilla enemmistö (63–83 %) yrityksistä arvioi, että tietoliikenneyhteydet vaativat erittäin paljon tai paljon kehittämistä. Osuudet ovat pysyneet samalla tasolla kuin edellisellä mittauskerralla vuonna 2009. Suurinta kehittämistarve oli Kymenlaaksossa, Kuopiossa, Pohjois-Karjalassa, Hämeessä, Etelä-Pohjanmaalla sekä Keski-Suomessa.

Yrityksenne kilpailukyvyn parantaminen - Tietoliikenneyhteydet?

Kehittämistä vaativat liikennehankkeet alueilla

Yrityksiltä kysyttiin myös, mitkä ovat ne liikenneinfrastruktuurihankkeet, jotka parhaiten tukisivat yritysten kilpailukykyä. Alla useimmiten mainittuja hankkeita kauppakamarialueittain.

Ahvenanmaa:

- Lentoyhteydet myös viikonloppuisin
- Hintatasoltaan kilpailukykyisten lentojen lisääminen
- Tietoliikenneyhteydet
- Julkinen liikenteen kehittäminen esim. bussikaistojen avulla
- Pysäköintipaikkojen lisääminen
- Tiheiden laivayhteyksien turvaaminen Ahvenanmaalle ja Ahvenanmaalta ml. lyhyet yhteydet saaristoon

Etelä-Karjala:

- Valtatie 6:n parantaminen välillä Luumäki-Lappeenranta⁶
- Lentoaseman kansainvälisyyden ylläpito ja jatkuvuus
- Liikenneyhteydet Venäjälle ja rajanylitystoiminta
- kaksoisraide välille Luumäki-Imatra
- Varhainen lentoyhteys Helsinkiin
- Teiden ja rataverkoston ylläpito

Etelä-Pohjanmaa:

- Seinäjoen itäinen ohitustie ja valtatie 19 muuttaminen nelikaistaiseksi välillä Seinäjoki-Lapua, ohituskaistat välillä Seinäjoki-Kurikka
- Suupohjan radan parantaminen
- Seinäjoki-Vaasa –raideliikenne
- Jyväskylä-Seinäjoki-Vaasa valtatieparantaminen⁷
- Moottoritie Lapua-Tampere välille (myöhemmin välille Helsinki-Oulu)
- Nykyisen tieverkoston parantaminen ja ylläpito
- Lentoyhteyksien kehittäminen ml. koordinaatio Seinäjoki-Vaasa kansainvälisten yhteyksien osalta

Etelä-Savo:

- Valtatie 5:n parantaminen⁸
- Parikkalan rajanylityspaikan ja valtatie 14 parantaminen⁹
- Savonlinnan ohitustie
- Nopea junayhteys Helsinkiin
- Kaukoliikenteen vuorojen riittävyys ja aikataulujen sopivuus liikematkoihin
- Lentoliikenteen turvaaminen
- Nopeat laajakaistayhteydet
- Valtatie ja kantatieverkon liikennöitävyyden parantaminen (leventäminen, ohituskaistat)

⁶ Valtatie 6 on Pernajan Koskenkylästä Kouvolan, Lappeenrannan, Imatran ja Joensuun kautta Kajaaniin johtava valtatie.

⁷ Valtatie 18 on Jyväskylästä Petäjäveden, Ähtärin, Töysän, Tuurin, Seinäjoen ja Laihian kautta Vaasaan johtava valtatie.

⁸ Valtatie 5 on Heinolan Lusista Mikkelin, Kuopion ja Kajaanin kautta Sodankylään kulkeva valtatie.

⁹ Valtatie 14 on itä-länsi-suuntainen Saimaan vesistöalueen halkaiseva Juvalta Savonlinnan kautta Parikkalan Särkisalmelle johtava valtatie.

Helsingin seutu:

- Kehäteiden parantaminen ja poikittaisyhteyksien kehittäminen, erityisesti Kehä III:n kapasiteetin lisääminen
- Pisara-rata¹⁰
- Kehä IV:n rakentaminen¹¹
- Kehärata / Helsinki-lentokenttä ratayhteys¹²
- E-18 moottoritien saaminen valmiiksi koko pituudeltaan
- Tietoliikenneyhteyksien parantaminen
- Kantatie 51:n kehittäminen¹³
- Espoon metro/ länsimetro
- Joukkoliikenneyhteyksien parantaminen
- Tieverkoston kunnossapito
- Lentoyhteydet maakuntiin
- VR:n palvelukyvyn ja täsmällisyyden parantaminen

Häme:

- Valtatie 2 kunnostus / levennys¹⁴
- Nykyisten väylien kunnossapito
- Valtatien 12 parantaminen¹⁵
- Ratayhteys Helsinki-Forssa-Humppila-Pori
- Nopeat tietoliikenneyhteydet
- Logistiikkakeskus
- Suora ratayhteys Hämeestä Pietariin
- Lahden eteläisen ohikulkutien rakentaminen
- Junaliikenteen aikataulujen parempi paikkansa pitävyys Helsingin ja Tampereen suuntaan

Keski-Suomi:

- Valtatie 4:n parantaminen ja leventäminen, muuttaminen moottoritieksi välillä Helsinki – Jyväskylä - Oulu¹⁶
- Tietoliikenneyhteyksiin lisänopeutta
- Tieverkon kunnostaminen ja ylläpito
- lentoliikenneyhteyksien säilyttäminen ja kilpailun lisääminen
- Nopeampi junayhteys Helsinkiin
- Pori-Jyväskylä-Joensuu- valtatie kehittäminen¹⁷
- Valtatie 18 parantaminen¹⁸

¹⁰ Pisara-rata on Helsingin keskustaan suunniteltu maan alla kulkeva paikallisliikenteen rataosuus, jolla purettaisiin päärautatieaseman ruuhkaa. Hanke on saanut nimensä suunnitellun radan muodosta.

¹¹ Kehä IV on pääkaupunkiseudulle suunniteltu uusi kehätie. Tie kulkisi valtatieltä 4 (Lahdenväylä) kantatielle 45 (Tuusulanväylä) nykyisen seututien 152 reittiä ja siitä edelleen Helsinki-Vantaan lentoaseman pohjoispuolitse valtatielle 3 (Hämeenlinnanväylä).

¹² Kehärata on rakenteilla oleva poikittainen rautatieyhteys pääkaupunkiseudulla. Se yhdistää Vantaankosken radan Helsinki-Vantaan lentoaseman kautta Suomen päärautaan Vantaan Hiekkaharjussa.

¹³ Kantatie 51 on Helsingistä Karjaalle kulkeva kantatie. Karjaalla tie yhdistyy valtatie 25:een, joka jatkaa Hankoon.

¹⁴ Valtatie 2 on Vihdin Palojärveltä Forssan kautta Porin Mäntyluotoon kulkeva valtatie.

¹⁵ Valtatie 12 on Raumalta Huittisten, Tampereen ja Lahden kautta Kouvolaan kulkeva valtatie.

¹⁶ Valtatie 4 on Suomen halki Helsingistä Lahden, Jyväskylän, Oulun ja Rovaniemen kautta Utsjoelle kulkeva valtatie.

¹⁷ Valtatie 23 on Porista Jyväskylän kautta Joensuuhun johtava valtatie.

¹⁸ Valtatie 18 on Jyväskylästä Seinäjoen kautta Vaasaan johtava valtatie.

Kuopio:

- Valtatie 5: n kunnostushankkeet etelään (kallansilltojen uusiminen, Mikkeli-Lusi väli)
- Lentoliikenneyhteyksien kehittäminen
- Tiestön yleinen kunnossapito ml. talvella
- Liityntäyhteydet Pietarin Allegro-juniin (aikataulujen yhteensopivuus)
- Nopeat tietoliikenneyhteydet
- Nopeampi junayhteys Kuopio-Helsinki, ratayhteyden kunnostus
- Valtatie 9:n perusparannus koko välillä Turku-Tampere-Jyväskylä-Kuopio-Joensuu

Kymenlaakso:

- E18 -moottoritie välillä Turku- Helsinki-Hamina-Pietari valmiiksi¹⁹
- Rantarata Helsinki-Kotka-Pietari
- Nopeat laajakaistayhteydet
- Junamatka-aikojen lyhentyminen
- Haminan ohitustien rakentaminen
- Tiestön parantaminen ja ylläpito

Lappi:

- Lentoliikenteen lisääminen
- Moottoritie välille Kemi-Oulu ja Oulu-Jyväskylä
- Pohjois-Suomen rautatie- ja tieyhteyksien parantaminen
- Ratayhteydet kaivosalueille pohjoiseen ja Norjaan jäämerelle
- Ratayhteys Kolari-Levi välille
- Syväväylä Kemin ja Tornion satamiin
- Pääteiden kunnan parantaminen
- Lentoliikenne Kemin kentältä monipuolisemmaksi. Lisää kilpailua tarvitaan hintatason alentamiseksi.
- Valtatie 4:n parantaminen Rovaniemellä
- Laajakaistayhteydet

Länsi-Uusimaa:

- Hanko-Hyvinkää-radon sähköistyminen
- Espoo-Lohja-paikallisjunarata
- Tietoliikenneyhteydet
- Turku-Salo-Helsinki-rata myös rahdille
- Nopeammat yhteydet sekä tavaraliikenteelle että henkilöliikenteelle
- Enemmän kilpailua Turun lentoliikenteelle
- Hangon sataman sisääntuloväylän ruoppaaminen

Oulu:

- Oulu-Seinäjoki-radon perusparantaminen nopealla aikataululla
- Valtatie 4:n parantaminen ja muuttaminen moottoritieksi välillä Oulu-Helsinki
- Tiestön kunnossapito
- Kansainväliset lentoyhteydet suoraan Oulusta. Oulun lentokentän kehittäminen.
- Oulun sataman väyläsyvyyden parantaminen, tehokas jäänmurtaajakalusto
- Valtatie 8:n parantaminen
- Julkisen liikenteen kehittäminen

¹⁹ Valtatie 7 on Helsingistä Kotkan kautta Vaalimaalle johtava valtatie. Se on Helsingin keskustan ja Kehä III:n välistä osuutta lukuun ottamatta osa E18-tietä, joka jatkuu Pietariin.

Pohjanmaa:

- Valtatie 8:n parantaminen
- Seinäjoki-Oulu-rata
- Lentoyhteydet Vaasasta
- Vaasa-Tampere tien parantaminen ja leventäminen²⁰
- Tietoliikenneyhteyksien kehittäminen
- Vaasan sataman kapasiteetin lisääminen ml. lastauskapasiteetti, maayhteys ja väylän syvyys

Pohjois-Karjala:

- Lentoliikenteen turvaaminen, lentovuorojen ja kilpailun lisääminen
- Valtatie 23:n kehittäminen erityisesti Joensuun ja Varkauden välillä²¹
- Valtatien kehittäminen välillä Joensuu-Kuopio
- Junayhteydet Pietarin Allegro-junaan
- Nopeampi junayhteys Helsinkiin
- Tietoliikenneyhteydet
- Tiestön kunnon ylläpito

Rauma:

- Valtatien 8 parantaminen, leventäminen / muuttaminen moottoritieksi Turku-Pori välillä²²
- Valtateiden 2²³ ja 12 parantaminen²⁴
- Lentoliikenteen turvaaminen Porista, enemmän yhteyksiä Helsinkiin ja Tukholmaan
- Nopeat henkilöjunayhteydet Raumalta ja Porista Tampereelle ja sieltä eteenpäin.
- Tietoliikenneyhteydet kuntoon
- Meriväylien kunnostaminen ja syventäminen

Riihimäki-Hyvinkää:

- Lisäraiteen rakentaminen Riihimäki-Helsinki välille
- Tietoliikenneyhteydet
- Pääkaupunkiseudun poikittaisliikenne, kehäteiden parantaminen
- Hyvinkää-Hanko-radon sähköistäminen
- Nykyisen tiestön ylläpito
- Julkisen liikenteen monipuolisuuden ylläpito ja kehittäminen välillä Helsinki-Riihimäki

Satakunta:

- Valtateiden 2 ja 8 leventäminen / muuttaminen moottoritieksi
- Rata- ja moottoritieyhteys välille Pori-Tampere
- nopeammat junayhteydet Helsinkiin esim. poistamalla eritasoliittymiä
- Lentoliikenteen nykyisen palvelutason säilyttäminen ja kansainvälisten yhteyksien lisääminen
- Tietoliikenneyhteydet
- Valtateiden ja alemman luokan tiestön parantaminen

²⁰ Valtatie 3 on Helsingistä Hämeenlinnan ja Tampereen kautta Vaasaan johtava valtatie.

²¹ Valtatie 23 on Porista Jyväskylän kautta Joensuuhun kulkeva valtatie.

²² Valtatie 8 on Turusta Rauman, Porin, Vaasan ja Kokkolan kautta Oulun eteläpuolelle Liminkaan johtava valtatie.

²³ Valtatie 2 on Viidistä Forssan kautta Poriin johtava valtatie.

²⁴ Valtatie 12 on Raumalta Huittisten, Tampereen ja Lahden kautta Kouvolaan johtava valtatie.

Tampere:

- Pirkkalan lentoaseman ja sen yhteyksien kehittäminen, 2. terminaali
- Tampereen oikorata (tavaraliikenteen siirto pois keskustasta ja logistiikka-alue lentoaseman läheisyyteen)
- Pisara-rata
- Nopea junayhteys Helsinki-Vantaa-Tampere
- Valtateiden leventäminen Tampereelta Vaasaan (valtatie 3²⁵) ja Turun ja Jyväskylän suuntiin (valtatie 9²⁶)
- Junayhteys Pietariin
- Juna-aikataulujen paikkansapitävyys
- Tietoliikenneyhteydet
- Keskustan autoilun helpottaminen ja pysäköinnin kehittäminen

Turku:

- Valtatie 8:n leventäminen nelikaistaiseksi välillä Turku - Pori
- Valtatien 9 kehittäminen välillä Turku- Tampere
- Tietoliikenneyhteydet
- Suorien laivayhteyksien säilyminen Turusta Ruotsiin ja lisättävä yhteys Turusta Keski-Eurooppaan
- Kansainvälisten lentoyhteyksien parantaminen ja nykyisten lentorahtipalvelujen säilyttäminen
- Nopeammat junayhteydet Helsinkiin
- Juna-aikataulujen paikkansapitävyys
- Tehokkaammat rautatiepalvelut myös tavaraliikenteen osalta

---

²⁵ Valtatie 3 on Helsingistä Hämeenlinnan ja Tampereen kautta Vaasaan kulkeva valtatie.

²⁶ Valtatie 9 (Ysitie) on Turusta Loimaan, Tampereen, Jämsän, Jyväskylän, Kuopion ja Joensuun kautta Tohmajärvelle johtava valtatie.

ALUEIDEN KILPAILUKYKY 2011

4 TYÖMARKKINOIDEN TOIMIVUUS

Suomen alueiden kilpailukyyn kehittämisessä osaavan työvoiman saannin turvaaminen ja työmarkkinoiden toimivuus on keskeisessä asemassa väestön ikääntymisen vuoksi. Työministeriön työvoimaselvityksen mukaan työmarkkinoille tulevat ikäluokat ovat jo nyt pienempiä kuin ikääntyvät suuret ikäluokat. Työikäisen väestön määrän supistuminen on alkanut 2010-luvulla suurten ikäluokkien ylittäessä 65-vuoden iän. Työvoiman saamiseksi entistä useamman henkilön pitäisi pysyä työelämässä nykyistä pidempään ja nuorten tulisi siirtyä nopeasti työelämään koulutuksen jälkeen.²⁷

Työmarkkinoiden toimivuus edellyttää paitsi tehokasta työnvälitystä niin myös työelämälähtöistä koulutusta, jotta avoinna olevat työpaikat ja työnhakijat kohtaavat sekä nousu- että laskusuhdanteen aikana. Työmarkkinoiden toimivuus edellyttää myös ennakoitua, koska lähivuosina korostuu nykytilannetta enemmän työvoiman tarjonnan väheneminen. Ikääntyvässä Suomessa on huolehdittava laadukkaan työvoiman saatavuudesta ja työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaamisesta.

Työvoiman saatavuus

Kyselyn aikaan toukokuussa 2011 työttömyysaste oli 9,8 prosenttia, kun se oli 10,9 prosenttia edellisen kyselyn aikaan vuonna 2009. Työllisyysaste eli työllisten osuus 15–64-vuotiaista oli 69,2 prosenttia toukokuussa 2011.²⁸

Alueiden kilpailukyky –kyselyyn vastanneista 1280 yrityksestä joka kolmannella oli vaikeuksia löytää sopivaa työvoimaa keväällä 2011. Kaksi vuotta aikaisemmin työvoimaa oli enemmän tarjolla, kun yritykset joutuivat irtisanomaan työntekijöitään. Silloinkin 14 prosentilla yrityksistä oli ongelmia ammattitaitoisen työvoiman saannissa.

”Nuorten työttömyyden vähentämisellä turvataan tulevaisuuden työkuuntoista työvoimaa.”

”Ylisuuri sosiaalihuolto ei saisi imeä työntekijöitä pois työmarkkinoilta.”

”Henkilöstön palkkaaminen on toki helppoa, mutta tilanteen muuttuessa väen vähennys on erittäin vaikeaa, mikä tarkoittaa ettei tule helposti palkattua uutta porukkaa. Monet työehtosopimuksen ehdoista eivät tunnu kahlitsevan väärin toimivia työnantajia, mutta oikein toimivat työnantajat ovat helisemässä väärintoimivien työntekijöiden kanssa.”

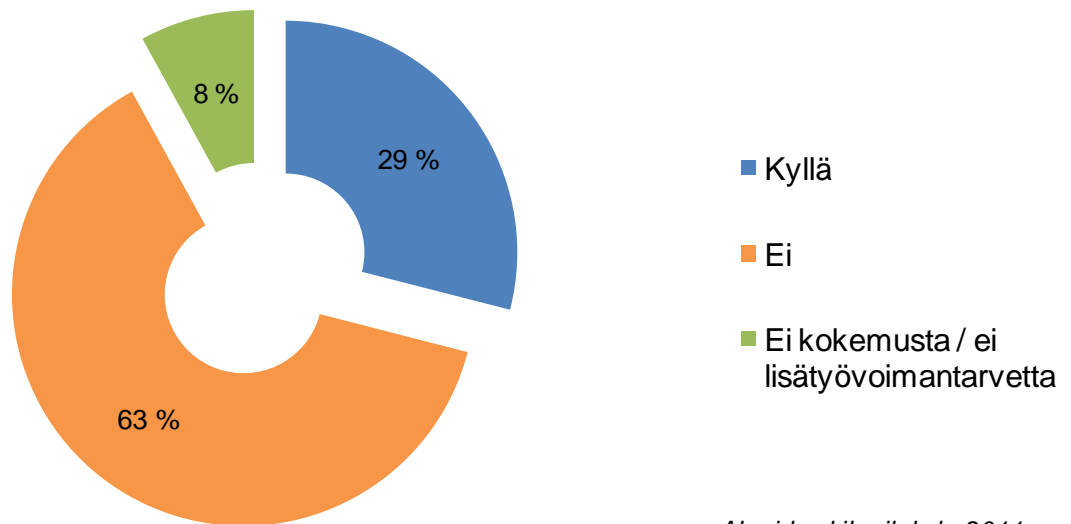
²⁷ Työministeriö 2007. Työvoima 2025. Täystyöllisyys, korkea tuottavuus ja hyvät työpaikat hyvinvoinnin perustana työikäisen väestön vähentyessä.

²⁸ Tilastokeskuksen työvoimatutkimus 2011 (21.6.2011). [Http://www.stat.fi](http://www.stat.fi).

Yritykselle sopiva työvoima on tärkein yritysten sijaintiin vaikuttava tekijä Suomessa. Sopivan työvoiman vähäisyys jarruttaa yritysten kasvua ja alueiden kilpailukyvyn kehittymistä. Työvoiman saatavuusongelmat vaihtelevat kuitenkin alueittain ja toimialoittain.

Onko yrityksellänne ongelmia saada työvoimaa tällä hetkellä?

n=1280

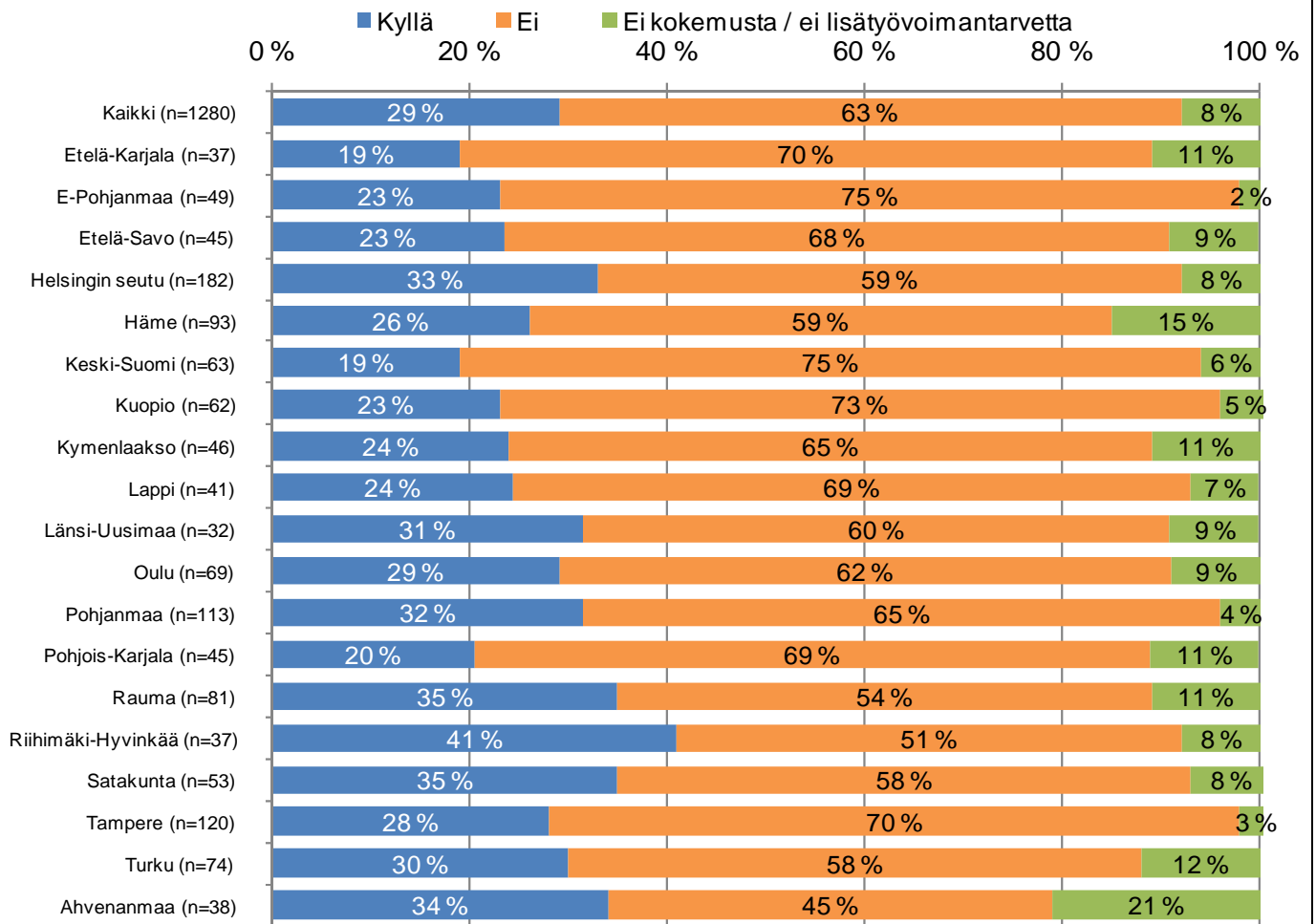

*Alueiden kilpailukyky 2011
Keskuskauppakamari*

Keväällä 2011 erityisesti rakennusalan yrityksillä oli vaikeuksia löytää sopivaa työvoimaa. Kyselyyn vastanneista rakennusalan yrityksistä reilu kolmannes ja palvelualan yrityksistä lähes kolmannes ilmoitti, että niillä on ollut rekrytointiongelmia keväällä. Rakennusalan vastaajat ilmoittivat muita useammin, että niillä on ollut rekrytointiongelmia viime vuosina. Kaupan alalla sopivan työvoiman löytäminen oli keväällä 2011 helpointa, mutta kaupankin alalla joka neljännellä yrityksellä oli vaikeuksia löytää sopivaa työvoimaa.

Keväällä 2011 rekrytointiongelmista kärsi keskimääräistä enemmän keskisuuret yritykset ja Riihimäen-Hyvinkään, Satakunnan, Rauman, Ahvenanmaan, Helsingin seudun, Pohjanmaan ja Turun kauppakamarialueilla toimivat yritykset. Samoilla alueilla toimivat yritykset ilmoittivat myös keskimääräistä useammin rekrytointiongelmista viime vuosina.

Onko yrityksellänne ongelmia saada työvoimaa tällä hetkellä?

Työelämän tarpeita vastaava koulutustaso

"Perustimme oman akatemian, jossa kehitämme toimialalle ammattilaisia, koska julkisen sektorin koulutuslaitokset eivät tue toimialamme osaajien koulutusta."

"Yritysten ja koulutusta antavien tahojen yhteistyötä pitäisi lisätä paljon, jotta saataisiin oikeanlaista osaamista yrityksiin"

"On esitetty yhdessä paikallisen kauppakamarin kanssa ammattikorkeakouluun yrityksemme toimintaan läheisesti liittyvän koulutusohjelman perustamista."

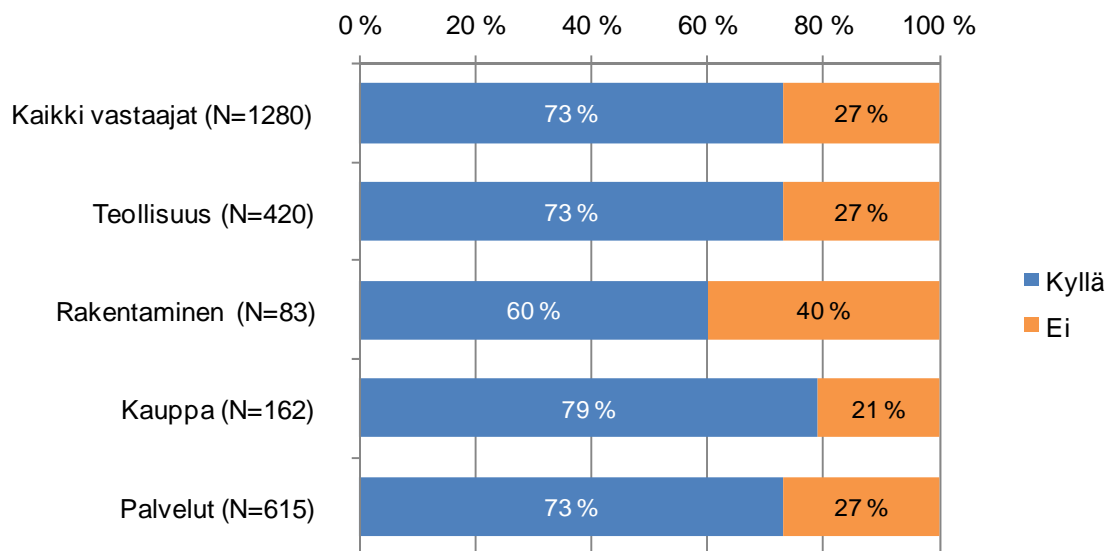
"Teemme oppisopimuskoulutusta jotta saamme ihmisen sitoutumaan ja saamme heille ammatin. Näin voimme myös kouluttaa meille työvoimaa. Koulujen kautta saamme myös hyvin työvoimaa."

Alueiden kilpailukyky 2011 –kyselyyn vastanneesta 1280 yrityksestä 73 prosenttia arvioi, että alueen työnhakijoiden koulutustaso ja osaaminen vastaavat yritysten tarpeita. Tyytymättömiä koulutustasoon ja osaamiseen oli 27 prosenttia yrityksistä.

Vapaissa vastauksissa yritykset esittivät useita ratkaisuja työelämän tarpeita vastaavan työvoiman saamiseksi:

- ”Keskustelua koululaitosten kanssa tarvittavista kompetensseista ja mahdollisista uusista koulutuksista/muutokoulutuksista.”
- ”Opettajien työelämään tutustumisjaksot hyviä.”
- ”Työvoimakustannukset ovat usein este uusien ihmisten palkkaamiselle - varsinkin PK-sektorilla, jossa itse toimin. YT-ajan lasku aiheuttaa myös haluttomuutta palkata lisää ihmisiä, jos niitä tällä hetkellä on alle 20. Työllistämisen esteitä pitäisi poistaa työmarkkinoiden joustavuutta lisäämällä ja työn sivukuluja alentamalla.”
- ”Tiedotusvälineet pidetään tietoisina alalla tapahtuvista muutoksista liittyen työvoiman kysyntä- tarjonta -tilanteeseen.”

Koetteko, että alueen työnhakijoiden koulutustaso ja osaaminen vastaavat yrityksenne tarpeita?

Alueiden kilpailukyky2011
Keskuskauppakamari

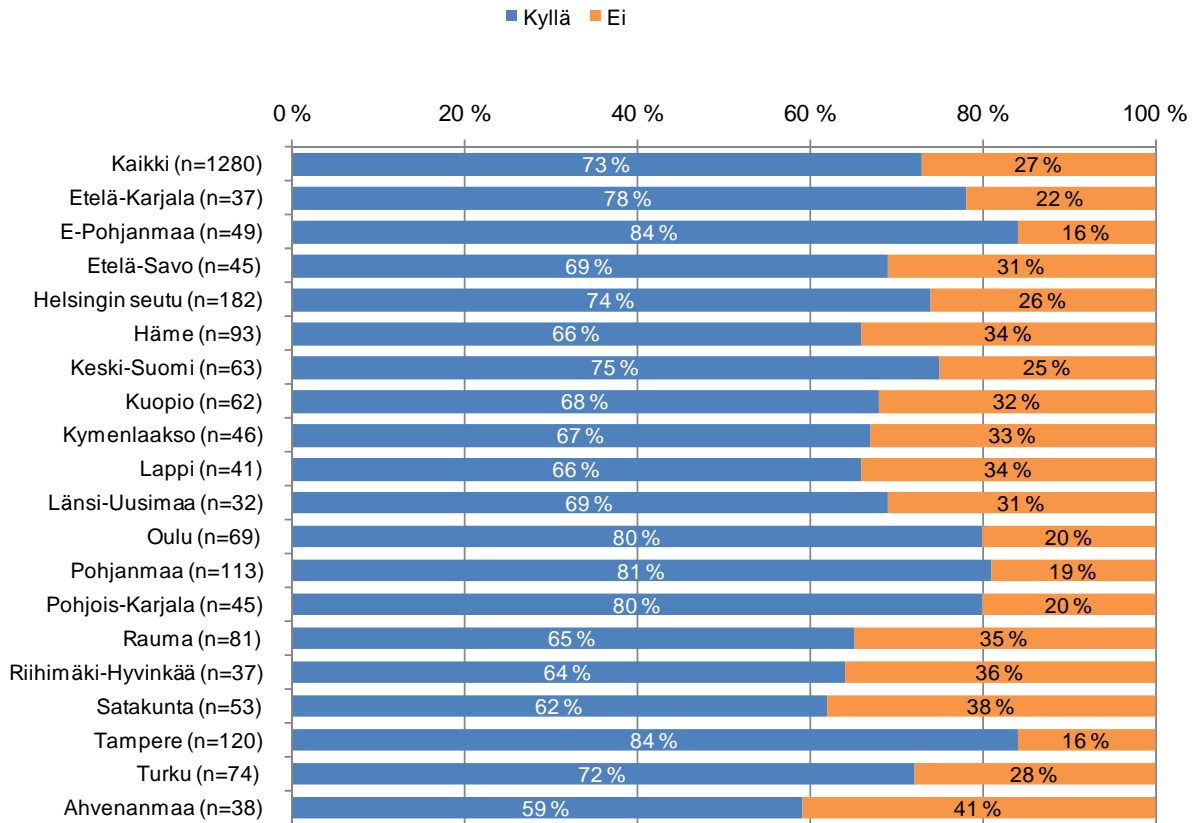
Yritysten mukaan ammattikoulutuksen painopisteitä pitäisi muuttaa nopeammin työelämän tarpeita vastaavaksi. Esimerkiksi:

- ”Koulutuspaikkojen suunnittelussa pitäisi huomioida, että Suomi tarvitsee myös suorittavia työntekijöitä: Kädenosaajien koulutusta tarvitaan. Pikaisesti takaisin erilaiset teknikko- ja rakennusmestari koulutukset. Myös jäädytystekniikan osaajista on pulaa.”
- ”IT-asiantuntijoiden koulutusta pitäisi kehittää - tekniseen koulutukseen pitäisi yhdistää liiketoiminnallista koulutusta.”
- ”Utbildningen bör riktas till dom yrken där det är eller kommer att bli brist på yrkeskunniga arbetare.”
- ”Tasokasta koulutusta metallialan opiskelijoille, jotta alalle tulisi motivoitunutta ja alasta kiinnostuneita nuoria.”
- ”Teollisuuden tarvitseman työvoiman saatavuus turvattava täsmäkoulutuksella (ammattikouluun ja ammattikorkeakouluun moduulikoulutusta nuorille sekä työssäkäyville.”
- ”Ikääntymisen vuoksi yhtään nuorta ei ole varaa kouluttaa 'väärin' ns. muotialoille tai aiheuttaa tietoisesti syrjäytymistä esim. ohjaamalla lukioon / AMK-koulutukseen vaikka halut / kyvyt eivät riitä. Tällaisesta toiminnasta seuraa opintojen keskeytymistä, työttömyyttä ja syrjäytymistä. Koulutusrakenne pitäisi uudistaa ja

lukioiden ja AMK:ien aloituspaikkoja vähentää kolmanneksella tai muuttaa kaksoistutkinnoiksi, metallialan ammattikoulutuspaikkoja pitäisi lisätä +50%.”

Koetteko, että alueen työnhakijoiden koulutustaso ja osaaminen vastaavat yrityksenne tarpeita?

Keskimääräistä tyytyväisempiä työnhakijoiden osaamiseen olivat Etelä-Pohjanmaalla, Tampereella, Pohjanmaalla, Pohjois-Karjalassa, Oulussa, Etelä-Karjalassa, Keski-Suomessa ja Helsingin seudun kauppakamarialueilla toimivat yritykset.

Ahvenanmaan, Satakunnan, Rauman, Hämeen, Lapin, Kymenlaakson, Kuopion, Etelä-Savon sekä Riihimäen-Hyvinkään kauppakamarialueilla oli keskimääräistä enemmän työnhakijoiden koulutustasoon tyytymättömiä yrityksiä. Tyytymättömiä työnhakijoiden koulutustasoon ja osaamiseen olivat rakennusalan yritykset.

ALUEIDEN KILPAILUKYKY 2011

5 YHTEISTYÖVERKOSTOT / ALUEELLINEN YHTEISTYÖ

Verkostojen vaikutus sijaintiin ja toimintaedellytyksiin

”Yritysten keskinäistä tuntemusta tulisi lisätä eli yrittäjien tulisi tietää, mitä alueella valmistetaan ja markkinoidaan. Yritykset voisivat tällä tavalla edistää toinen toisensa tuotteiden ja palvelusten markkinointia.”

”Helsingin hyvänä ja huonona puolena on sen suuruus ja toimijoiden määrä. Ei tiedetä, mitä kaikkea on ja yhteistyö eri toimijoiden välillä ei aina paras mahdollinen.”

”Yksinyrittäjien saaminen mukaan verkostoihin, ilman tunnetta, että isommat vievät kaikki edut.”

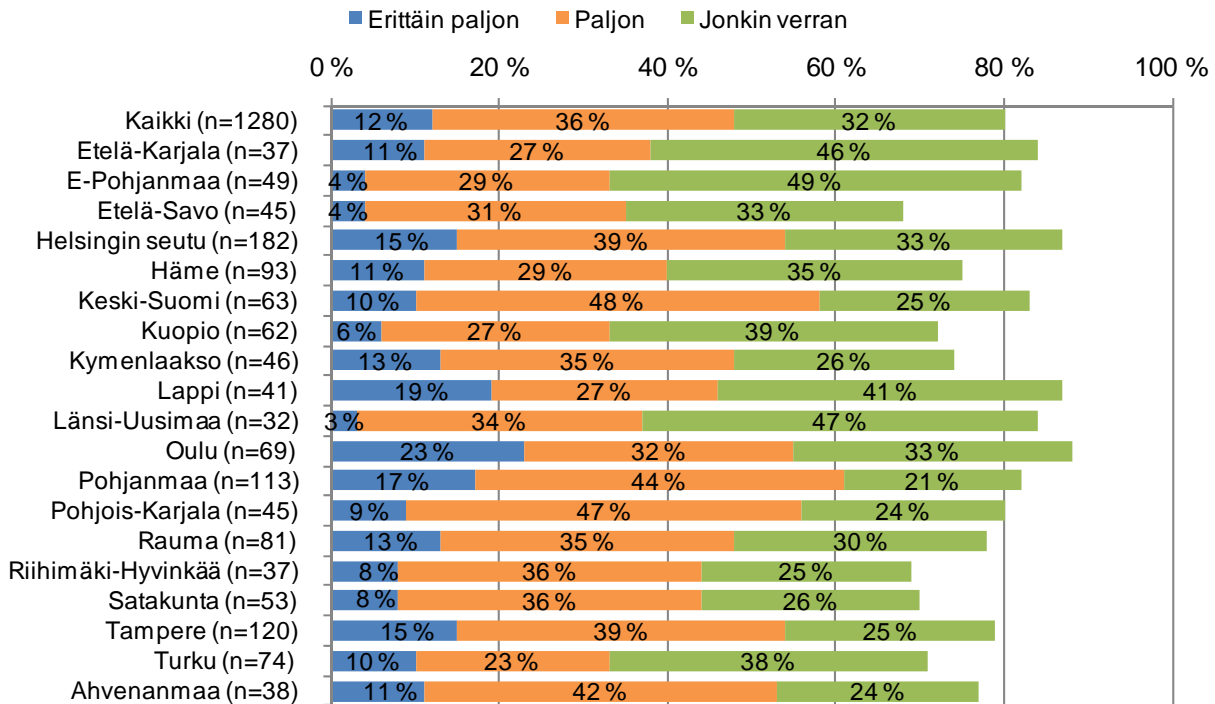
Yritykset tarvitsevat hyödyllisiä yhteistyöverkostoja. Myös menestyminen perustuu usein liiketoiminnan ulkoisiin tekijöihin kuten vahvoihin verkostoihin. Verkostoihin tai klustereihin voi kuulua erikoistuneita toimittajia, palveluyrityksiä, koulutuslaitoksia, tutkimuslaitoksia tai elinkeinoelämän organisaatioita. Verkostossa ollaankin yleensä mukana, koska sen toivotaan tuovan lisäarvoa omaan toimintaan.²⁹

Alueiden kilpailukyky 2011 -kyselyyn vastanneista 1280 yrityksestä 48 prosenttia arvioi, että yritysten väliset yhteistyömahdollisuudet vaikuttavat yrityksen sijaintipäätökseen ja toimintaedellytyksiin erittäin paljon tai paljon. Osuus on kasvanut vuodesta 2009 kahdeksan prosenttia. Yritysten välisiä yhteistyömahdollisuuksia pidettiin keskimääräistä tärkeämpänä Pohjanmaalla, Keski-Suomessa, Pohjois-Karjalassa, Oulussa, Tampereella, Helsingin seudulla ja Ahvenanmaalla. Yhteensä kymmenellä alueella yhdeksästätoista yritysten väliset yhteistyömahdollisuudet lukeutuivat tärkeimpiin sijaintiin ja toimintaedellytyksiin vaikuttaviin tekijöihin.

---

²⁹ Ks. Somerla 2007.

Eri tekijöiden vaikutus - Yritysten väliset yhteistyömahdollisuudet

Alueiden kilpailukyky 2011
Keskuskauppakamari

Yhteistyö oppilaitosten kanssa

Samanaikaisesti kun yritykset kamppailevat työvoiman saatavuusongelmien kanssa, niin osa nuorista uhkaa syrjäytyä pysyvästi. Ilman peruskoulun jälkeistä opiskelu- tai työpaikkaa on 60 000 nuorta. Alle 30-vuotiaat syrjäytyneet nuoret ovat myös vahvasti edustettuina poliisin tilastoissa joten syrjäytymisellä on vaikutusta myös alueen turvallisuustilanteeseen. Yritysten ja oppilaitosten yhteistyöllä voidaan parantaa alueen nuorten työelämätaitoja ja työelämävalmiuksia sekä vaikuttaa siihen, että potentiaalinen työvoima, nuoret, jäävät alueelle. Yhteistyöllä voidaan myös tehostaa ja monipuolistaa oppilaitosten antamaa koulutusta, lisätä tietoa eri ammateista sekä lisätä oppilaiden kiinnostusta yrittäjyyteen.

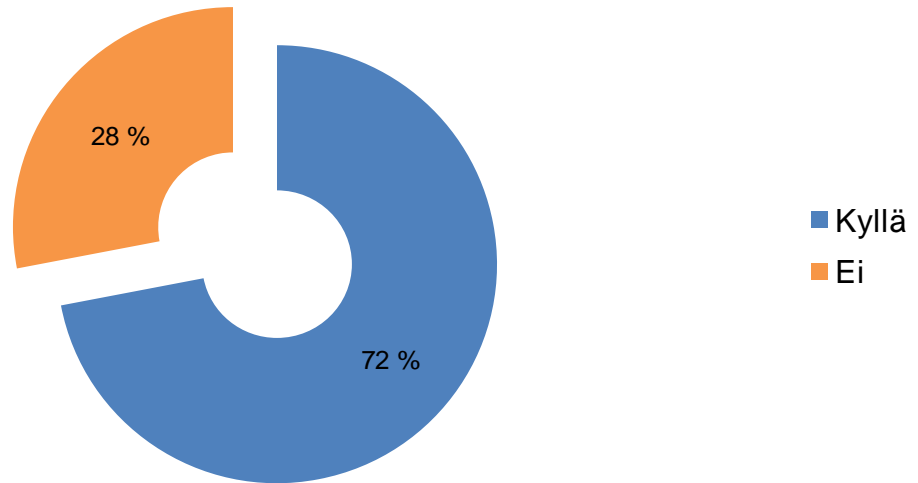
Ongelmat osaavan työvoiman saatavuudessa ovat saaneet yritykset innostumaan koulu-yritys-yhteistyöstä. Oppilaitosyhteistyö voi välillisesti vaikuttaa myös alueiden kilpailukykyyn, sillä parhaimmillaan se edesauttaa yritysten uudistumista ja innovatiivisuutta. Suurin osa yrityksistä on tehnyt yhteistyötä oppilaitosten kanssa. Yhteistyö on ollut monipuolista ja useimmat ovat yhteistyöhön tyytyväisiä. Yritykset pitävät yhteistyötä tärkeänä, koska se voi taata hyvän työvoiman saannin. Haastatelluista yrityksistä 72 prosentilla on kokemusta yhteistyöstä jonkin oppilaitoksen kanssa viimeisen kolmen vuoden aikana. Osuus oli 71 prosenttia vuonna 2009.

"Tuotesuunnittelua, työharjoitteluita, opinnäytetöitä, oppilaiden ja opettajien tutustumisia yritykseen, sponsorointia, käyneet kertomassa yrittäjyydestä koululuokille yläkoulussa. "

"Koulujen opettajille yrittäjäkasvatusta, jolloin opettaja ollut yrityksessä tutustumassa päivän yrityksen toimintaan ja yrittäjä ollut koulussa yrittäjyyssaiheesta puhumassa ! Erittäin hyvä kokemus tästä "vaihto-oppilas" toiminnasta. Kokemus kaikkien oppilaitosten kanssa hyvä, paitsi yliopiston, josta vaikea pienten yritysten saada yhteistyötä!"

Onko yrityksellänne kokemusta oppilaitosyhteistyöstä viimeisen kolmen vuoden aikana?

n=1280

Alueiden kilpailukyky 2011
Keskuskauppakamari

"Yrittäjäpäivät kouluissa, joissa esitelty yrityksiä ja toimintaa, samoin rekrytointipäiviä ja yrittäjyyskasvatuksessa yritysvierailuja."

"Oppilaitoksissa suhtautuminen ja vaihtelevaa, opettajista riippuvaista."

"Yritys saa hyviä työharjoittelijoita auttamaan ja tuomaan uusia näkemyksiä joita koulussa nykyisin opetetaan."

"Yrityksemme on runsaan 60 erikoislääkärin omistama osakeyhtiö. Sisäisen laskennan ohjelmat eivät näyttäneet sopivan meille. Ensin tradenomiopiskelija määritteli tietotarpeet haastattelemalla osakastyöntekijät. Kesätyöntekijä sai lopputyönsä samalla valmiiksi. Softanvääntämiseen pestattiin kaksi AMK:n atk-opiskelijaa. Tulosraportointi valmistui ja toimii hyvin. Lisäksi virtuaalisen yrityksemme prosessien hallintaohjelma ja opiskelijoiden lopputyö valmistuivat. Opettajan ja poikien kanssa pidämme pienen juhlan ensi tai seuraavalla viikolla. Kaverit aloittavat yrittäjinä kesäkuun alusta. Haluamme olla heidän asiakkaansa."

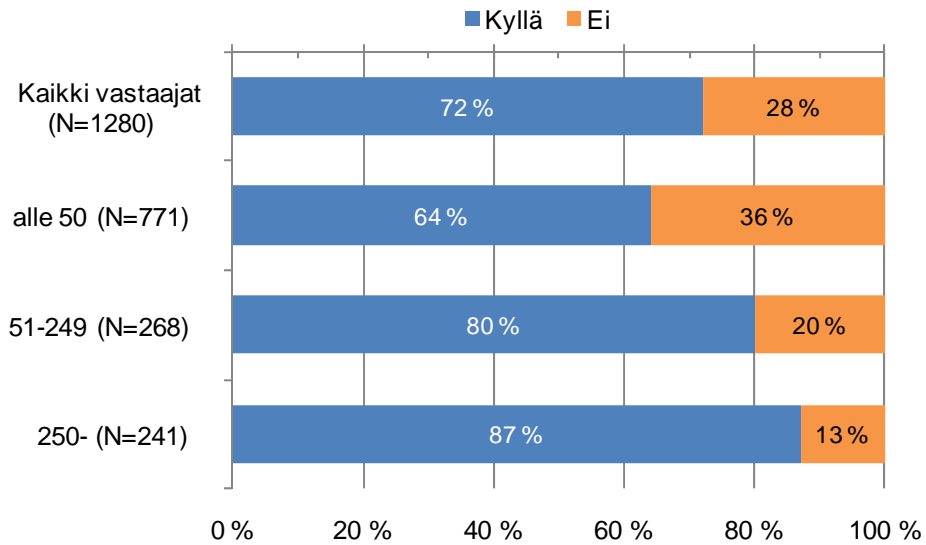
"Vi ordnar praktikplatser i samråd med lärare och elever. Detta för att intresset för företaget skall väckas och för att koppla samman inlärd teori med praktiskt arbete. Praktikanterna får göra riktiga jobb."

"Käymme esittelemässä oppilaitosten infoissa kaupan toimialan työllistymismahdollisuuksia ja mitä työ kaupassa on."

Erityisesti suuret, vähintään 250 henkilöä työllistävät yritykset tekevät yhteistyötä oppilaitosten kanssa. Oppilaitosyhteistyö yleistyikin selvästi yrityksen koon kasvaessa: yhteistyötä on 64 prosentilla pienistä yrityksistä (alle 50 henkilöä), 80 prosentilla keskisuurista ja 87 prosentilla suurista yrityksistä (yli 249 henkilöä). Osuudet olivat lähes samat vuonna 2009.

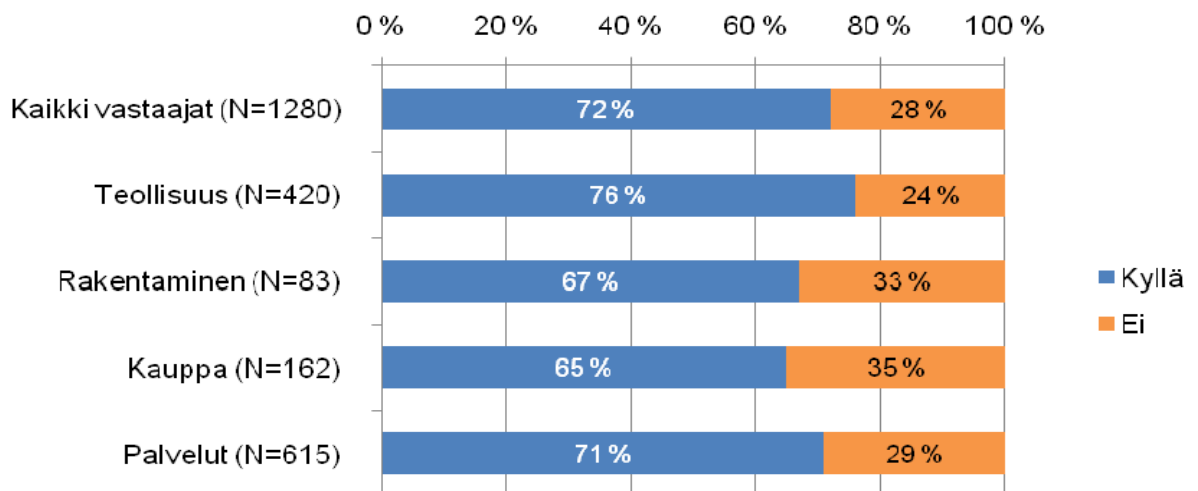
Teollisuusyrityksistä kolmella neljästä oli kokemusta oppilaitosyhteistyöstä. Vähiten oppilaitosyhteistyötä oli ollut kaupan ja rakennusalan alan yrityksillä.

Onko yrityksellänne kokemusta oppilaitosyhteistyöstä viimeisen kolmen vuoden aikana?

Alueiden kilpailukyky 2011
Keskuskauppakamari

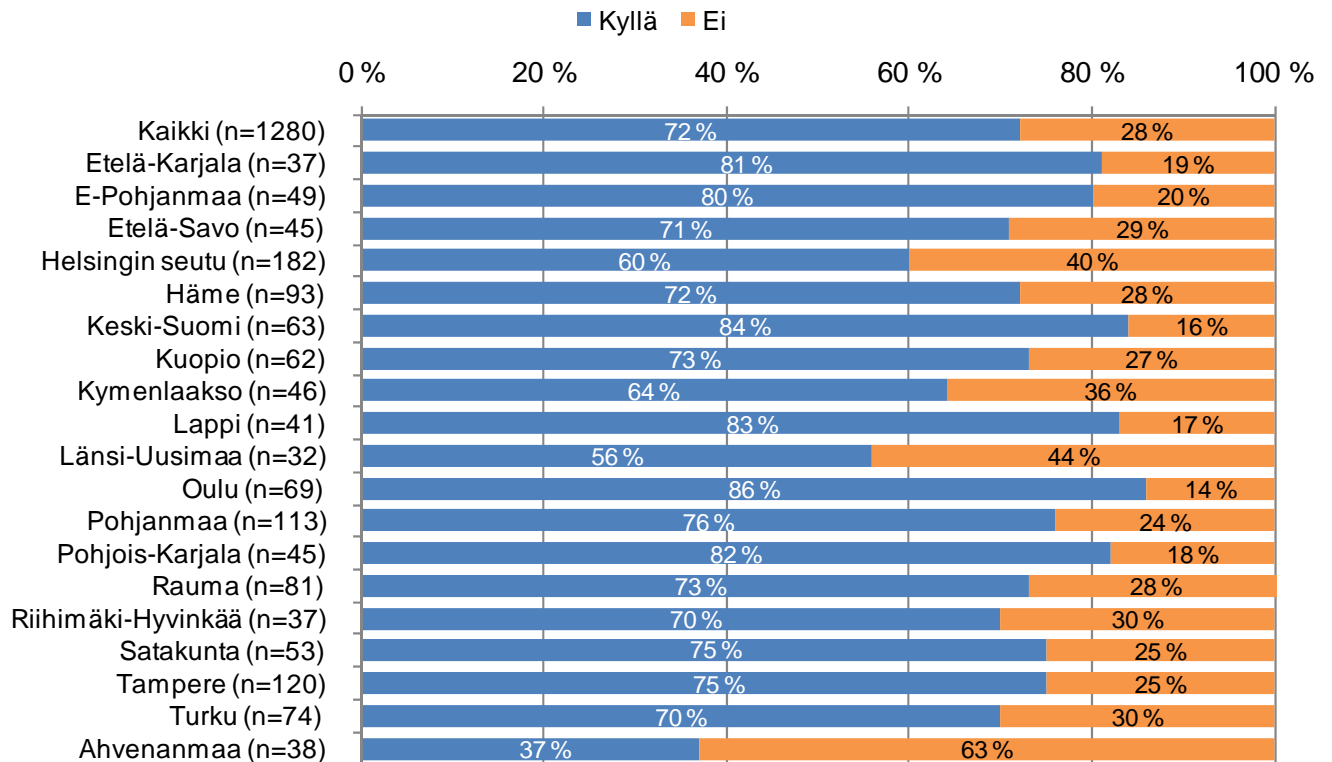
Onko yrityksellänne kokemusta oppilaitosyhteistyöstä viimeisen kolmen vuoden aikana?

Alueiden kilpailukyky 2011
Keskuskauppakamari

Alueen yrityskoko ja toimialajakautuminen, oppilaitosten määrä sekä perinteet yritysten ja oppilaitosten välisestä yhteistyöstä vaikuttavat aluetuloksiin, mutta yhteistyötä on kuitenkin runsaasti maan kaikissa osissa. Yritysten ja oppilaitosten välinen yhteistyö oli yleisintä Oulun, Keski-Suomen, Pohjois-Karjalan, Etelä-Karjalan ja Etelä-Pohjanmaan kauppakamarialueilla. Ahvenanmaalla, Länsi-Uudellamaalla, Helsingin seudulla toimivilla yrityksillä oli selvästi keskimääräistä vähemmän kokemuksia oppilaitosyhteistyöstä.

Onko yrityksellänne kokemusta oppilaitosyhteistyöstä viimeisen kolmen vuoden aikana?

Alueiden kilpailukyky 2011
Keskuskauppakamari

45 prosenttia yritysjohtajista arvioi, että yhteistyö ammattikorkeakoulujen kanssa toimii hyvin tai erittäin hyvin. Yhteistyötä ammatillisten oppilaitosten kanssa piti hyvänä tai erittäin hyvänä 39 prosenttia vastaajista. Heikkona yhteistyötä ammattikorkeakoulujen tai ammattiopistojen kanssa piti kahdeksan prosenttia vastaajista.

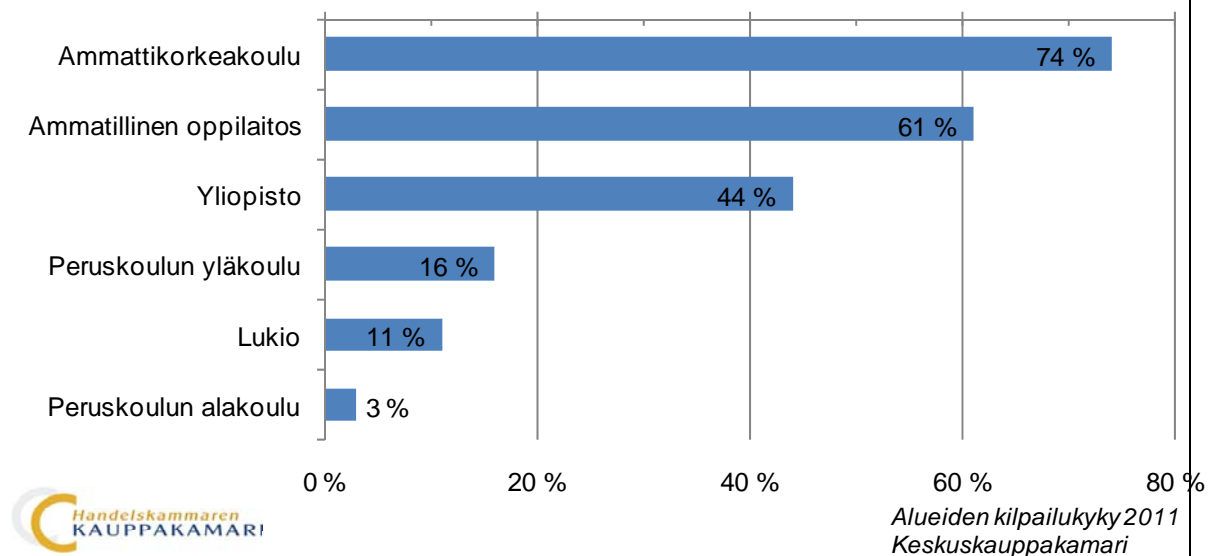
Tulos on hieman heikompi yliopistojen (31 % hyvin tai erittäin hyvin) ja aikuiskoulutuskeskusten suhteen (28 % hyvin tai erittäin hyvin). Yrityksistä 12 prosenttia piti heikkona yliopistoyhteistyötä ja 10 prosenttia aikuiskoulutuskeskuksen kanssa tehtävää yhteistyötä.

Oppilaitosyhteistyön osapuolet

Valtaosa yrityksistä, joilla on ollut oppilaitosyhteistyötä, tekee yhteistyötä ammattikorkeakoulujen ja ammatillisten oppilaitosten kanssa. Kolme neljästä oppilaitosyhteistyötä tekevistä yrityksistä on tehnyt yhteistyötä ammattikorkeakoulun kanssa. Osuudet olivat korkeimmat Hämeen, Keski-Suomen, Oulun, Satakunnan ja Kuopion sekä Turun kauppakamarialueilla. Yhteistyö ammatillisten oppilaitosten kanssa oli yleisintä Lapin, Keski-Suomen, Länsi-Uudenmaan ja Etelä-Savon kauppakamarien alueilla. Yliopistojen kanssa tehtävä yhteistyö on myös melko yleistä (44 %). Etelä-Karjalassa yhteistyö yliopiston kanssa oli kaikkein yleisintä (ks. taulukko oppilaitosyhteistyötä tekevien yritysten yhteistyön kohteet).

Minkä oppilaitoksen kanssa yrityksenne on tehnyt yhteistyötä ?

n=913

Nuorten työelämäntuntemuksen kannalta on melko valitettavaa, että yhteistyö peruskoulun ala- ja yläkoulun tai lukion kanssa on jäänyt melko vähäiseksi. Koululaisten työelämäntaitojen ja -tuntemuksen kannalta olisi tärkeää, että yhteistyötä tehtäisiin kaikilla koulutusasteilla. Yhteistyön lisääminen edellyttäisi enemmän aktiivisuutta sekä opettajien että yritysten taholta.

Oppilaitosyhteistyötä tekevästä yrityksistä joka kuudes yritys on kuitenkin tehnyt yhteistyötä peruskoulun yläkoulun kanssa esimerkiksi tarjoamalla oppilaalle työhön tutustumispaikan. Peruskoulun yläkoulun oppilaille työelämään tutustumis-jakso (TET) on usein ensimmäinen omakohtainen kokemus työpaikoista. Perusopetuksen ja lukiolaisten työelämään tutustumis- eli TET-jaksot ovat tärkeitä, koska ne tukevat nuorten koulutus- ja uravalintoja. Myös lukion kurssien yhteydessä voidaan järjestää työhön tutustumista. Vapaissa vastauksissa tuli esille myös hyviä käytäntöjä koulujen ja yritysten yhteistyöhön. Seuraava esimerkki on Oulusta.

”Opinto-ohjaajien tapaamiset / keskustelutilaisuudet, oppilaitosvierailut yrityksessä, harjoittelupaikkojen tarjoaminen opiskelijoille eri kouluasteilta, teemakurssi lukiolaisille, jossa oppilaat tekivät tutkielman yrityksen toimialaan liittyen, rekrytointimessut, joissa kohderyhmänä eri kouluasteiden opiskelijat.”

Yhteistyön kohteissa on alueellisia eroja. Oppilaitosyhteistyötä tekevästä yrityksistä peruskoulun alakoulun kanssa yhteistyötä tehdään keskimääräistä yleisemmin Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson kauppakamarialueilla. Vastanneista Etelä-Savon, Länsi-Uudenmaan, Turun ja Ahvenanmaan kauppakamarialueilla toimivista yrityksistä yksikään ei

tehnyt yhteistyötä peruskoulun alakoulun kanssa. Oppilaitosyhteistyötä tekevästä yrityksistä Riihimäen - Hyvinkään kauppakamarialueella oli eniten kokemusta yhteistyöstä peruskoulun yläkoulun kanssa.

Oppilaitosyhteistyötä tekevästä yrityksistä joka kymmenes yritys tekee yhteistyötä lukioiden kanssa. Eniten yhteistyötä lukioiden kanssa tekevät Ahvenanmaan, Riihimäen - Hyvinkään, Oulun ja Tampereen kauppakamarien alueilla toimivat yritykset.

Taulukko: Oppilaitosyhteistyötä tekevien yritysten yhteistyön kohteet											
JOS ON KOKEMUSTA Minkä oppilaitoksen kanssa yrityksenne on tehnyt yhteistyötä ?											
	Kaikki (n=913)	Etelä- Karjala (n=30)	E- Pohjanmaa (n=39)	Etelä-Savo (n=32)	Hgin seutu (n=109)	Häme (n=66)	Keski- Suomi (n=53)	Kuopio (n=45)	Kymenlaak- so (n=28)	Lappi (n=34)	
Peruskoulun alakoulu	3 %	10 %	3 %	0 %	3 %	2 %	2 %	2 %	10 %	6 %	
Peruskoulun yläkoulu	16 %	17 %	20 %	21 %	9 %	14 %	21 %	17 %	10 %	11 %	
Lukio	11 %	10 %	13 %	12 %	9 %	11 %	11 %	13 %	7 %	6 %	
Ammatillinen oppilaitos	61 %	60 %	58 %	76 %	50 %	56 %	79 %	65 %	47 %	83 %	
Ammattikorkea koulu	74 %	70 %	75 %	70 %	67 %	91 %	83 %	80 %	70 %	77 %	
Yliopisto	44 %	73 %	35 %	18 %	56 %	39 %	47 %	46 %	30 %	43 %	
	Kaikki (n=913)	Länsi- Uusimaa (n=18)	Oulu (n=59)	Pohjanmaa (n=85)	Pohjois- Karjala (n=37)	Rauma (n=58)	Riihimäki- Hyvinkää (n=26)	Satakun- ta (n=40)	Tampere (n=88)	Turku (n=52)	Ahvenanmaa (n=14)
Peruskoulun alakoulu	3 %	0 %	7 %	3 %	5 %	2 %	7 %	5 %	2 %	0 %	0 %
Peruskoulun yläkoulu	16 %	21 %	22 %	21 %	21 %	7 %	41 %	12 %	12 %	15 %	0 %
Lukio	11 %	5 %	17 %	11 %	10 %	3 %	22 %	7 %	16 %	6 %	38 %
Ammatillinen oppilaitos	61 %	79 %	59 %	69 %	64 %	69 %	70 %	56 %	52 %	49 %	46 %
Ammattikorkea koulu	74 %	42 %	81 %	71 %	77 %	69 %	74 %	83 %	70 %	79 %	69 %
Yliopisto	44 %	5 %	64 %	47 %	44 %	21 %	26 %	44 %	50 %	45 %	31 %

Yhteistyöhön yritysten ja oppilaitosten välillä kuului pääasiassa harjoittelupaikkojen tarjoamista, yritysten vierailuja kouluihin ja oppilaiden vierailuja yrityksiin sekä erilaisia tutkimus- ja kehityshankkeita. Suuri osa yrityksistä on ollut tyytyväinen oppilaitosyhteistyöhön, mutta yritysten joukossa on niitäkin, joiden mielestä koulujen toimintamallit kaipaavat uudistamista. Opiskelijoiden työharjoittelun osalta yritykset pitivät tärkeänä, että koulu olisi tiukemmin mukana prosessissa ja tavoitteet kommunikoidaisiin molemmille osapuolille selviksi. Yritykset toivoivat myös, että oppilaitokset korostaisivat oikeaa asennetta työntekoon ja työnantajaan. Työhön sitoutumisessa voisi olla erään yrityksen mukaan apua kummiyritystoiminnasta ja siitä, että esimerkiksi ammattikouluissa opiskelua ja työntekoa sovitettaisiin yrityksenkin tarpeiden mukaisesti yhteen. Tutkimusyhteistyötä pidettiin joissakin kommentoissa liian oppilaitoslähtöisenä. Yritysten mukaan tutkimusyhteistyössä pitäisi osata paremmin ottaa elinkeinoelämän tarpeet huomioon.

Vapaissa vastauksissa yritykset kertoivat oppilaitosyhteistyön keinoista ja monipuolisista tuloksista. Alla joitakin esimerkkejä eri alueilta.

Ahvenanmaa:

- *"Studiebesök på företaget."*
- *"Vi har haft ett långårigt gesällprojekt med högskolorna i Finland där vi tar in för några månader elever som är på sista studieåret - detta gör att de kan prova på yrket samtidigt som vi får känna efter om de skulle passa i organisationen. Efter gesällperioden ges de några månader för att slutställa sina avhandlingar och sedan erbjuds de bästa anställning. Detta fungerar mycket bra i de stora städerna - mindre städer som på Åland är detta dock en utmaning."*
- *"Erbjudit praktikplatser inom verksamhetsområdet."*

Etelä-Karjala:

- *"Pakkausten kehittämistä yhteistyössä korkeakoulun kanssa."*
- *"Koululaisten, opettajien ja opinto-ohjaajien opintokäynnit sekä ammattikoululaisten työssä oppimisjaksot terästehtaalla"*

Etelä-Pohjanmaa:

- *"Kartoitettiin koululaisten näkemystä ja tietämystä toimialastamme. Opiskelijat ovat tehneet ryhmätöitä yritykseemme."*
- *"AMK kaupan alan luokka suunnitteli ja toteutti meidän asiakaspäivät."*
- *"Opiskelijoiden ansiosta olemme saaneet laajennettua ulkomaisia verkostojamme."*

Etelä-Savo:

- *"Tarjottu harjoittelupaikkoja, erilaisia kehittämisprojekteja, rahoitettu useita tutkimusprojekteja."*
- *"Erlaiset projektit mallinuksissa ja pintakäsittelyissä, sekä muottien valmistuksessa."*

Helsinki:

- *"Toimialan tunnettuuden ja kiinnostavuuden lisäämistä opiskelijoiden keskuudessa"*
- *"Laajaa oppilaitosyhteistyötä ja ennakointikamaritoimintaa."*
- *"Läroanstalten har i deras undervisningsplan ett obligatoriskt c. 4 -8 veckors arbetspratik , där studerande då jobbar hos oss. Vi ger en grundutbildning till dem till arbetslivet."*

Häme:

- *"Harjoittelujaksoja, joiden aikana tehty markkinaselvityksiä."*
- *"Yritysyhteistyöprojekteja, jossa alan opiskelijoita on käytetty ideointiryhmissä."*
- *"Päättötöitä todellisiin tuotannollisiin ympäristöihin."*

Keski-Suomi:

- *"Opinto-ohjaajan kanssa järjestämme alan esittelyä yläasteen ja lukion opiskelijoille. Otamme harjoittelijoita ja kesätyöntekijöitä alan opiskelijoista."*
- *"Yliopiston ja ammattikorkeakoulun kanssa useita hankkeita liittyen sekä tuotteisiimme (paperi- ja kartonkikoneet) että prosesseihimme."*
- *"Taustaselvityksiä liikeidean varmistamiseksi opinnäytetyönä."*

Kuopio:

- *"Yhteistyö tuotekehityksessä ja yrityksen toimintojen kehittämisessä."*
- *"Oppisopimuskoulutus, työharjoittelu, opinnäytetyöt. Robottihitsauskoulutusta yritetty järjestää vailla tulosta."*

- *"Muotoiluakatemia kanssa yhteistyöprojekti uuden vaatemalliston suunnittelussa."*

Kymenlaakso:

- *"Peruskoulun alakoululaiset tutustuvat yritykseen. TET-harjoittelijoita ammattikoulusta."*
- *"Kehitetty yhdessä kaupan- ja palvelualan koulutusta alueella. Painotettu oppimissisältöjä alueen tarpeiden mukaisesti."*
- *"Diplomityö uuden tuotteen lanseerauksesta ja sen teknisestä toteutuksesta."*

Lappi:

- *"1. Henkilökuntamme on käynyt luennoimassa oppilaitoksissa. 2. opiskelijat ovat käyneet tutustumassa yritykseen toimintaan 3. opiskelijat ovat suorittaneet työssä oppimisen jaksoja yrityksessämme 4. olemme antaneet aiheita/ toimeksiantoja opinnäyte- ja gradutöihin."*
- *"Osallistuminen rekrytointipäiville, luennot / esitelmät kouluilla, yritysesittelyt oppilaitosten opiskelijoille."*

Länsi-Uusimaa:

- *"Harjoittelupaikkoja, TET-jaksoja."*
- *"Vi erbjuder kontinuerligt praktikplats samt möjlighet till olika projektuppgifter samt slutarbeten. 4 av företagens åtta nuvarande anställda har kommit att arbeta nu hos oss via praktikplats."*

Oulu:

- *"Oppisopimuskoulutus, harjoittelupaikat, kummiluokat, työelämään perehdyttäminen jo peruskoulun 1. luokalta lähtien, vierailut."*
- *"Uuden tuotteen tuotteistamisessa teimme yhteistyötä yliopiston kanssa ja kehittämisessä amk:n kanssa."*

Pohjanmaa:

- *"Oppisopimuskoulutus, harjoittelupaikat, kummiluokat, työelämään perehdyttäminen jo peruskoulun 1. luokalta lähtien, vierailut."*
- *"Paljon yhteisiä projekteja energiatekniikan tutkimuksen ja tuotekehityksen alueella."*
- *"Fortbildning av grafiker inom webbdesign och uppdateringsverktyg."*
- *"Uuden pintakäsittelylinjan käyttöönotossa oppilaitos mukana."*
- *"Takuuteekkari -projekti, jossa alkuvaiheen tekkareille taataan kesätyöpaikka teollisuudessa."*

Pohjois-Karjala:

- *"Opinnäytetöiden aihevalinnat siten, että työ palvelee sekä opiskelijaa että yritystä."*
- *"Räätälöityä oppisopimuskoulutusta, työelämään tutustumisjaksoja, oman toimialan asioiden tiedottamista/luentoja oppilaitoksissa."*
- *"Toimimme alakoulun kummiyrityksenä."*
- *"Murmanskin alueen myyntimahdollisuuksien kartoitus."*
- *"Meillä oli ulkomainen opiskelija työharjoittelussa, josta oli jonkin verran hyötyä Kiinan kulttuurin ymmärtämisen kanssa."*

Rauma:

- *"Oppilaita ja joskus myös opettajia on ollut meillä harjoittelemassa ja kesätöissä, olemme lahjoittaneet auton harjoittelukappaleeksi."*
- *"Ylemmistä ammattikorkeakoulututkinnoista on ollut hyötyä toiminnan kehittämisessä."*

- *"Pohjoismaiden Joutsenmerkin hakuprojekti yhteistyössä oppilaan ja oppilaitoksen kanssa."*
- *"Päättötyö langattomassa mittaustekniikassa."*
- *"Nettipohjaisen asiakastytyväisyyskyselyn tekeminen."*

Riihimäki-Hyvinkää:

- *"Yrityksellämme on oppilaitosyhteistyö strategia, jonka pohjalta toimimme. Käymme oppilaitoksissa kertomassa yrityksestämme, teemme yhteistyötä opiskelijoiden harjoitustöiden puitteissa, opiskelijaryhmät käyvät excursiolla yrityksessämme tutustumassa toimintaamme, tarjoamme kesätyöpaikkoja, kansainvälisiä harjoittelupaikkoja ja lopputyöpaikkoja opiskelijoille vuosittain."*
- *"Vakituiset tapaamiset oppilaitosten kanssa, joissa kartoitetaan mahdollisia yhteistyömuotoja."*
- *"Olen kysellyt mahdollista hyvää kuljettaja-ainesta ammattikoulusta, mutta tarjontaa ei oikein ole."*

Satakunta:

- *"Vi har haft praktikanter från yrkeshögskolan och dom har arbetat i våra mjukvaruutveckling."*
- *"Opinnäytetöiden tekemismahdollisuus yrityksessämme -mittavia rahalahjoituksia yliopistoille -oppitunteja opiskelijaryhmille talousasioista -mentor-toiminnan rahoittamista opiskelun aikana perustettavien yritysten ohjaamiseksi."*
- *"Olemme käyneet oppilaitoksissa esittäytymässä, yritysvierailuja, tet-opiskelijoita ym."*

Tampere:

- *"Meillä on jatkuvaa yhteistyötä oppilaitosten kanssa. Meidän tiloissa on oppilaitosten koulutusta, teetätämme paljon opinnäytteitä, osallistumme erilaisiin tutkimus ja kehityshankkeisiin."*
- *"Kerromme alasta lukiossa, pyydämme opettajia tutustumaan teollisuuteen."*
- *"Yhteinen neuvottelukunta alan oppilaitoksen ja elinkeinon edustajien kesken tavoitteena kohdistaa opiskelupaikat paremmin yrityselämän tarpeita palveleviksi."*
- *"Harjoittelupaikat (yliopisto, amk), tutustumiset yritykseen (peruskoulu, keskiaste, yliopisto), luennointi oppilaitoksissa (yliopisto, amk, peruskoulu), tutkielmien ohjaus ja tutkielma-aiheet (yliopisto, amk), taloudellinen tuki yliopistolle ja teknilliselle yliopistolle (yliopistojen varainhankinta), yliopiston hallintoon osallistuminen (johtamiskorkeakoulu), yhteiset tutkimushankkeet (public -private -konsepti), oman henkilökunnan jatko-opiskelu."*

Turku:

- *"Olemme käyttäneet oppilaitoksen laboratoriota ja mittauspalveluita."*
- *"Ammattikorkeakoulun ensihoitajaopiskelijat käyvät työharjoittelussa sairaankuljetuksessamme ja siirtyvät palvelukseemme opintojen päätyttyä"*
- *"Teollisen muotoilijan tekemä opinnäytetyö tuotteeseemme."*
- *"Aktiivinen markkinointi / pidämme luentoja kursseilla yrityksen tunnettuuden parantamiseksi / yrityksellä yliopistoihin ja ammattikorkeakoulun suunnattu "young professionals- ohjelma"*

Yhteistyö ELYjen, AVIen, kuntien ja maakuntien liittojen kanssa

"Elinkeinoelämän ja erilaisten virastojen (ELY, maakuntaliitot, seutukunnat) välistä yhteistyötä on parannettava. Elinkeinoelämän on oltava mukana erilaisissa hankkeissa, ohjelmissa ym. alusta alkaen, ei vasta lausuntovaiheessa."

Yritykset arvioivat kyselyssä yhteistyön toimivuutta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY), aluehallintoviraston (AVI), kuntien sekä maakunnan liiton kanssa. Osalle yrityksistä yhteistyö on jäänyt täysin vieraaksi. 13 prosenttia yritysjohtajista ei ole tehnyt yhteistyötä kuntien kanssa. Viidesosalla yritysjohtajista ei ole kokemusta yhteistyöstä ELY-keskusten kanssa. Vielä vähäisempää oli yritysten ja aluehallintoviraston ja yritysten ja maakunnan välinen yhteistyö, sillä noin joka kolmannella ei ollut kokemusta yhteistyöstä. Yritysten ja maakunnan liiton välinen yhteistyö on kuitenkin lisääntynyt vuodesta 2009- (ei kokemusta vastanneiden osuus 47 prosenttia vuonna 2009 ja 39 prosenttia vuonna 2011).

ELY-keskukset

"ELY-keskusten toimintaa pitää parantaa. Joissakin ELY-keskuksissa homma toimii, osa on surkealla tasolla. Kaikki ELY-keskukset pitäisi auditoida ja tehdä asiakastyytyväisyyskysely niiden asiakkailta."

"Etelä-Savon ELY-keskuksessa on huippuluokan asiakaspalvelu ja nopea toiminta."

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksiin (ELY-keskus) on koottu entisten TE-keskusten, alueellisten ympäristökeskusten, tiepiirien, lääninhallitusten liikenne- ja sivistisosaston sekä Merenkululaitoksen tehtäviä. ELY-keskusten tehtäviä ovat muun muassa yritysten neuvonta-, rahoitus- ja kehittämisspalvelut, työllisyysperusteiset tuet ja työvoimakoulutus, liikennehankkeet ja ammatilliseen koulutukseen liittyvät asiat.³⁰

Vähäisintä yhteistyö oli Ahvenanmaalla, Helsingin seudulla ja Turussa. Reilu kolmannes yrityksistä piti yhteistyötä ELYjen kanssa hyvänä tai erittäin hyvänä. Uudellamaalla yhteistyöhön tyytyväisiä oli vähiten, 17 prosenttia. Länsi-Suomessa yhteistyöhön tyytyväisiä oli 37 prosenttia, Itä-Suomessa 44 prosenttia ja Pohjois-Suomessa 47 prosenttia. Pohjois-Karjalan ja Lapin kauppakamarialueilla toimivat yritykset olivat tyytyväisimpiä ELY-keskusten kanssa tehtävään yhteistyöhön. Yksikään Lapin kauppakamarialueella toimivista yrityksistä ei pitänyt yhteistyötä heikkona.

Tyytymättömiä ELYjen kanssa tehtävään yhteistyöhön oli joka kymmenes Alueiden kilpailukyky 2011-kyselyyn vastannut yritys. Yritykset kertoivat myös tilanteista ja syistä, minkä takia yhteistyö ei ole edennyt toivotulla tavalla. Yritykset pitivät ongelmana muun muassa pitkiä käsittelyaikoja (vapaamuotoiset vastaukset mm. Helsingin seudulta, Etelä-Pohjanmaalta, Hämeestä, Pohjanmaalta), vähäisiä vaikutusmahdollisuuksia asioiden kulkuun (Etelä-Pohjanmaa), byrokratiaa (Etelä-Karjala, Kymenlaakso) ja ylimitoitettua tarkastustoimintaa (Etelä-Pohjanmaa, Rauma). Yritykset myös arvioivat, että henkilöstömuutoksia on ollut liian paljon ELY-keskuksissa (Pohjois-Karjala). Yritysten mukaan asiakaspalvelua parantaisi yhden luukun politiikka (Keski-Suomi) ja alueen yritysten parempi tuntemus (Etelä-Pohjanmaa, Etelä-Karjala, Helsingin seutu, Kymenlaakso).³¹

"Hankkeiden maksatushakemusten hidas käsittely - kassaongelmien syntyminen hankkeen toteuttajalle."

"ELY - keskus pirstaleinen, ei yhden luukun politiikkaa, viranomaisten yhteistyö heikkoa."

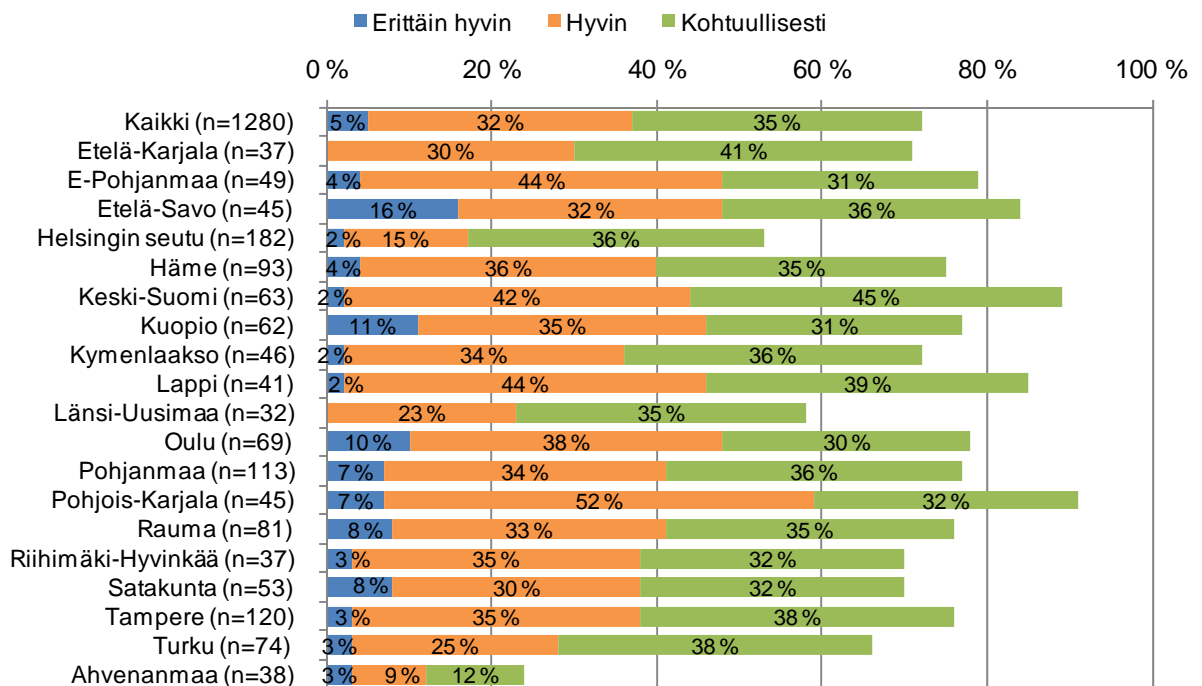
³⁰ [Http://www.ely-keskus.fi](http://www.ely-keskus.fi).

³¹ Myös kauppakamarijohtajat antavat parhaimmat arvostukset niiden ELY-keskusten toiminnalle, joille on tunnusomaista paikallisen yritystoiminnan tuntemus ja alueen tuntemus sekä ELY-keskuksen asenne ja palvelualltius. Ks. myös kysely ELY-keskusten toiminnasta Keskuskauppakamari 2011.

"Ympäristöasioiden hoito vaikeutunut selvästi ELY/AVI-keskus uudistusten jälkeen."

"Viranomaiset ovat yrityksiä varten eikä toisinpäin. Kun yritykset keskittyvät oman toimintansa kehittämiseen, pitäisi viranomaisten olla tukemassa heitä eikä asettamassa kapuloita rattaisiin. Yritykset haluavat pääsääntöisesti noudattaa kaikkia pykäläiä, mitä keksitään - ongelmana on se, että ei aina tiedä näistä säännöistä tai osaa tulkita niitä oikein. Nykyään viranomaisen herkästi tulee "karttakeppi kädessä" ja ryhtyy korjaaviin toimenpiteisiin turhaan virkamiesmäisesti."

Miten hyvin toimii yhteistyö alueellanne yritysten ja ELY-keskusten välillä?

Alueiden kilpailukyky 2011
Keskuskauppakamari

Aluehallintovirastot

Aluehallintovirastojen tehtävänä on edistää perusoikeuksien ja oikeusturvan toteutumista, peruspalvelujen saatavuutta, ympäristönsuojelua, ympäristön kestävää käyttöä, sisäistä turvallisuutta sekä terveellistä ja turvallista elin- ja työympäristöä alueilla.³²

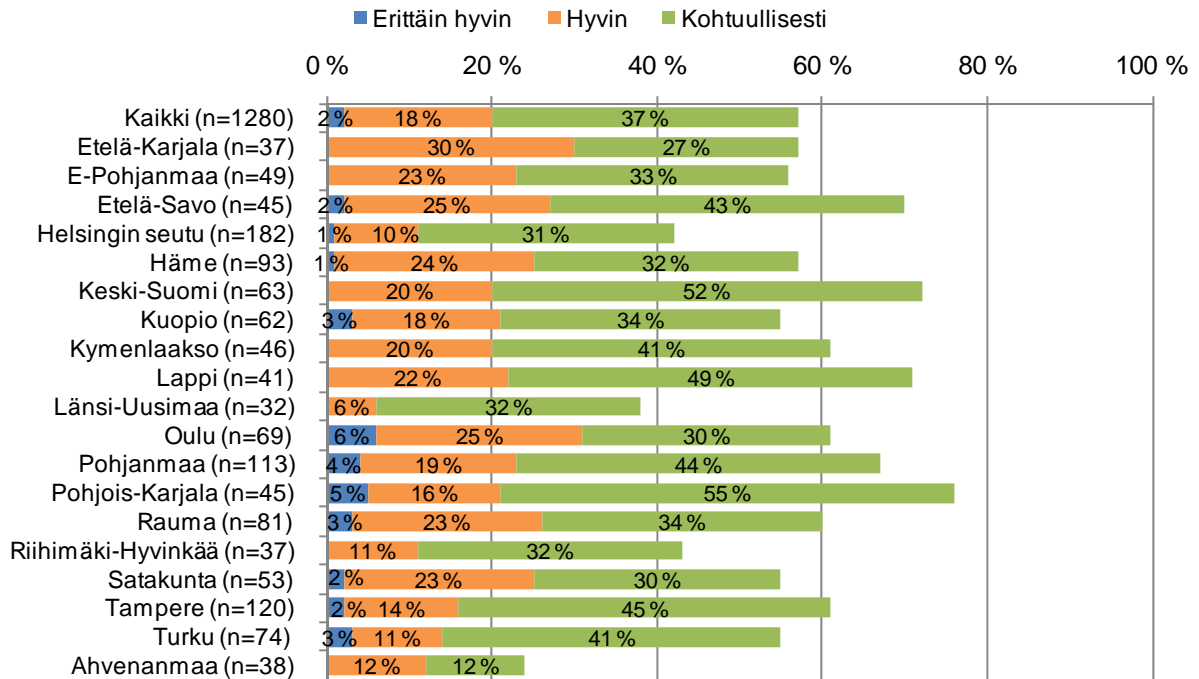
Viidenes yrityksistä piti yhteistyötä aluehallintoviraston kanssa hyvänä tai erittäin hyvänä. Tyytymättömiä yhteistyöhön oli joka seitsemäs yritys. Etelä-Pohjanmaan yritykset olivat selvästi tyytymättömiä aluehallintoviraston toimintaan. Yritysten avoimissa vastauksissa tyytymättömyyden syynä korostui aluehallintoviraston etäisyys yrityksille.

"Aluehallintovirasto on etäinen ja tuntematon." (Keski-Suomi)

"Eivät alueviranomaiset juuri näy yrityksille." (Tampere)

³² [Http://www.avi.fi](http://www.avi.fi)

Miten hyvin toimii yhteistyö alueellanne yritysten ja aluehallintoviraston kanssa?

Alueiden kilpailukyky 2011
Keskuskauppamari

Kunnat

"Yhteistyö kuntien ja maakuntaliiton välillä vaatii tietysti myös omaa aktiivisuutta, mutta kun sen askeleen on itse ottanut ei yhteistyössä ole ollut valittamista."

Suomessa on 336 kuntaa. Kunnat ylläpitävät muun muassa oppilaitoksia, vastaavat perusterveydenhuollosta, tarjoavat kulttuuri-, nuoriso-, liikunta- ja vapaa-ajanpalveluja. Ohjaavat alueensa maankäyttöä ja rakentamista sekä edistävät elinkeinoja ja työllisyyttä.³³

Vuonna 2011 yhteistyötä kuntien ja yritysten välillä piti hyvänä 38 prosenttia vastaajista. Pienistä yrityksistä kolmannes, keskisuurista yrityksistä neljä kymmenestä ja suurista yrityksistä puolet piti yhteistyötä hyvänä tai erittäin hyvänä. Alueelliset erot olivat varsin merkittävät. Helsingin seudun yrityksistä 29 prosentilla ei ollut kokemusta kuntien kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Pohjois-Karjalassa yhteistyö oli lähes kaikille tuttua, sillä vain kahdella prosentilla vastaajista ei ollut kokemusta yhteistyöstä.

Vastaajista 14 prosenttia piti yhteistyötä heikkona. Yhteistyöhön tyytymättöimpiä oli selvästi eniten pienten yritysten keskuudessa. Yritysjohtajat kertoivat avoimissa vastauksissa myös yhteistyön ongelmista, joita olivat muun muassa päätöksenteon hitaus esimerkiksi kaavoituksessa (Keski-Suomi, Häme, Lappi, Länsi-Uusimaa). Yritysjohtajien mukaan kunta ei ole kiinnostunut riittävästi yrityksistä tai ei ota huomioon yritysten näkemyksiä (Etelä-Karjala, Häme, Keski-Suomi). Joidenkin yritysjohtajien mukaan yhteydenpito kuntaan on ollut vaikeaa tai yhteydenottoihin ei ole vastattu (Ahvenanmaa, Etelä-Savo, Oulu, Turku).

"Kunnan yhteyshenkilö ei ole vastannut yhteydenottopyyntöön."

³³ <http://www.kunnat.net>.

"Tarjouksen jättäjien epätasapuolinen kohtelu muutaman kunnan kanssa, suurimmalla osalla asiat ok."

"Kirjava rakennuslupakäytäntö eri kunnissa vaikeuttaa toimintaa."

"Västra Nyland är tvåspråkigt, vilket myndigheterna tenderar att negligera."

Maakuntien liitot

Maakunnan liitto on alueensa lakisääteinen kuntayhtymä, jossa jokaisen kunnan on oltava jäsen. Liitoilla on kaksi lakisääteistä päätehtävää: 1) alueiden kehittäminen ja 2) maakuntakaavoitus. Liitot ovat keskeisiä kansainvälisiä toimijoita ja ne suurelta osin vastaavat EU:n rakennerahasto-ohjelmista ja niiden täytäntöönpanosta.³⁴

Neljä kymmenestä yrityksestä ei ole tehnyt yhteistyötä maakuntien liiton kanssa. 17 prosenttia arvioi yhteistyön toimivan hyvin tai erittäin hyvin. Alueelliset erot olivat tässäkin melko suuret. Uudellamaalla viisi prosenttia vastaajista oli tyytyväisiä yhteistyöhön, kun taas Länsi-, Itä- ja Pohjois-Suomessa yhteistyöhön tyytyväisiä oli viidennes. Tyytyväisimpiä yhteistyöhön olivat Ahvenanmaalla ja Pohjois-Karjalan kauppamarialueilla toimivat yritykset, kun taas Länsi-Uudenmaan yritykset olivat kaikkein tyytymättömmimpiä yhteistyöhön yritysten ja maakuntien liiton välillä. Länsi-Uudenmaan yrityksistä yksikään ei pitänyt yhteistyötä maakuntien liiton kanssa erittäin hyvänä eikä hyvänä.

"Maakuntaliiton kanssa tekemisissä vain kauppamarin ennakoitavuudessa."

"Maakuntaliitto on hidas operatiivisten asioiden hoitamisessa."

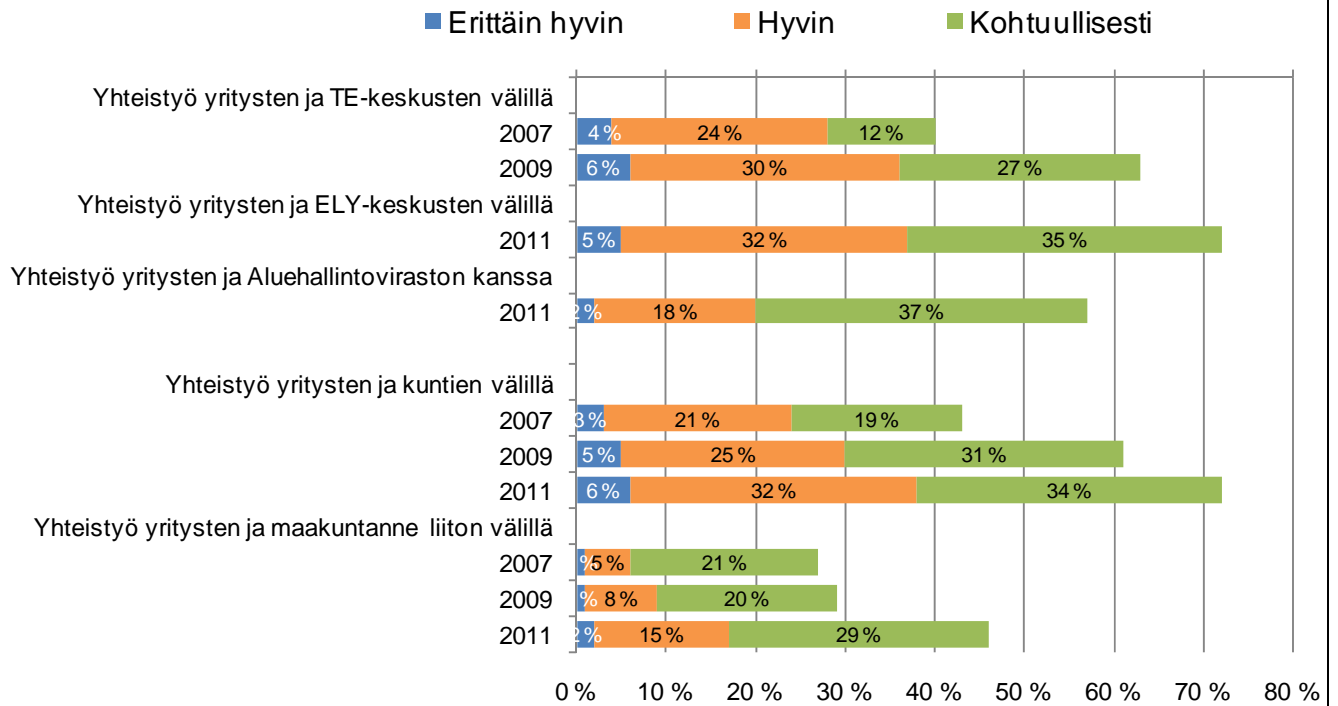
"Maakuntaliitto oli aikaisemmin epäselvä toimija, mutta nyt on tullut uusi maakuntajohtaja ja alku on ollut positiivinen."

---

³⁴ [Http://www.reg.fi](http://www.reg.fi).

Yhteistyö yritysten ja alueen viranomaisten välillä

- 2011 n=1280

ALUEIDEN KILPAILUKYKY 2011

6 ELÄMISEN LAATU

Yritykset kokevat elämisen laatua vahvistavat tekijät tärkeiksi keinoiksi houkutella alueelle työntekijöitä. Työntekijät voivat odottaa, että asuinympäristö tarjoaa monipuolisia palveluja, harrastusmahdollisuuksia sekä vaihtoehtoja asumiseen. Asuin- ja elinympäristöllä kilpaillaan myös ulkomaisista opiskelijoista, asiantuntijoista sekä nuorista. Panostus elämänlaatuun kuten alueen viihtyisyyteen ja hyviin harrastusmahdollisuuksiin voi pitää tulevaisuuden työvoiman alueella. Jos nuori viihtyy synnyin- tai opiskelupaikkakunnallaan, hän myös helpommin jää sinne.

Osaajia houkuttelevassa asuin- ja elinympäristössä on kiinnitetty huomiota:

- **fyysiseen ympäristöön ja asuin- ja elinympäristön viihtyisyyteen**

”Ekologinen imago tärkeää.”

”Yleiseen infrastruktuuriin ja asuntotarjontaan enemmän panostusta, jotta työvoimaa saadaan houkuteltua alueelle.”

- **toiminnalliseen ympäristöön ja palveluihin (terveydenhuolto, päivähoito, yleissivistävä koulutus, viihde- ja kulttuuripalvelut, urheilumahdollisuudet),**

”Kaupungin tulisi panostaa kaupunkikuvan haluttavuuden parantamiseen (päivähoito, terveyspalvelut, koulutus). Paikallinen teollisuus on pian ongelmassa, jos paikkakunnalle ei saada houkuteltua uusia työikäisiä lapsiperheitä.”

”Päiväkoteja ja edullisia vuokra-asuntoja pitäisi olla riittävästi.”

”Kansainvälisen opetuspolun resurssien huomattava lisääminen.”

”Nuorison työntekomahdollisuuksien lisääminen esim. harjoittelupaikkoja luomalla.”

”Ulkomaalaisia asiantuntijoita on vaikea houkutella alueelle, koska esim. englanninkielisiä kouluja ei ole työntekijöiden lapsille.”

”Alue pitäisi saada kiinnostavaksi opiskelupaikaksi nuorille.”

- **taloudelliseen ympäristöön (elinkustannukset - palveluiden hinnat, asumiskustannukset, veroäyrin hinta jne.)**

”Riittämätön kaavoitus ja siten uudistuotannon rajallisuus ovat nostaneet asuntojen hinnat järjettömälle tasolle pääkaupunkiseudulla. Nouseva korkotasoo tulee tuomaan kurjuutta nuorille lapsiperheille erityisesti, jos toinen joutuu sivu-uralle työelämässä

tai vanhempainlomalle. Yritysten toimintaedellytyksiin tämä vaikuttaa vähentyneenä ostovoimana.”

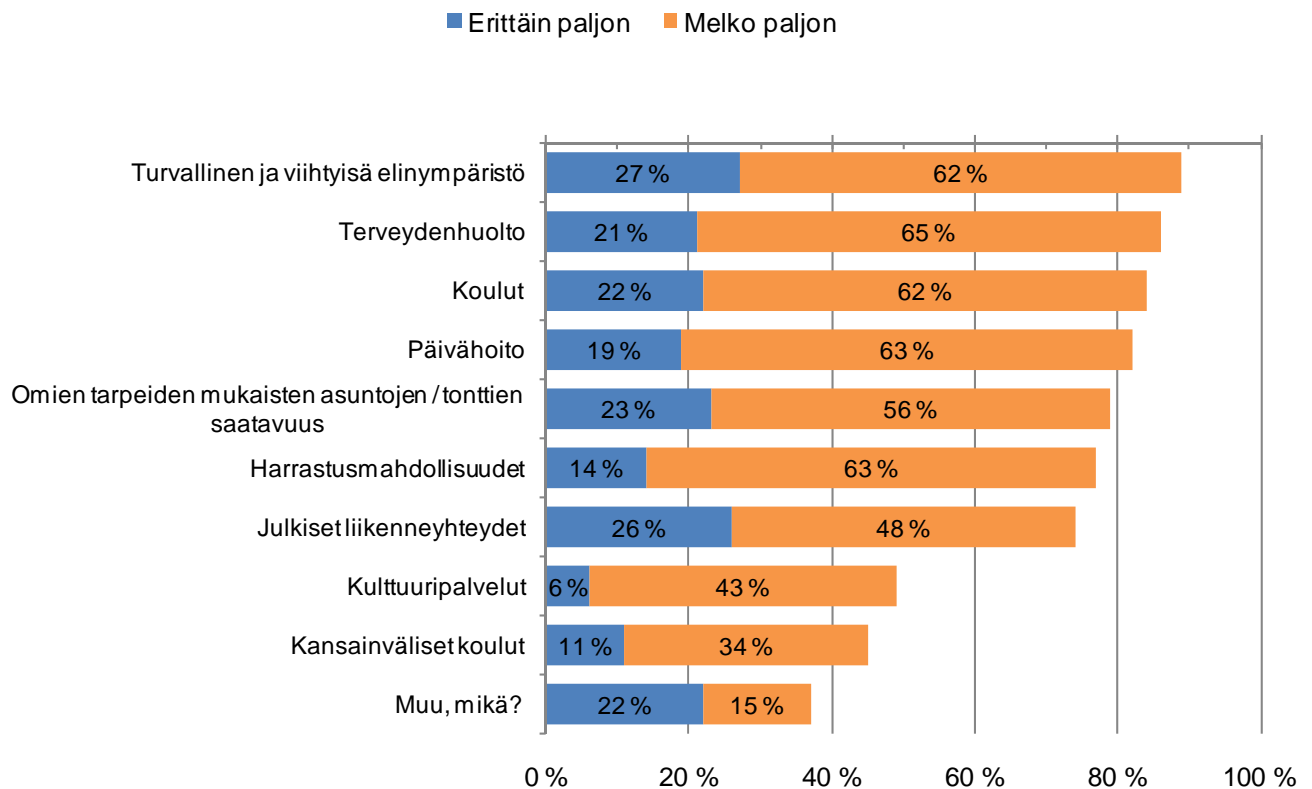
”Kunnallisveroprosentti vaikuttaa sijaintiin.”

”Puolison työnsaantimahdollisuudet.”

- **sosiaaliseen ympäristöön (ihmisten välinen vuorovaikutus ja ne sosiaaliset verkostot, joissa ihminen päivittäin toimii)**

”Mielipideilmapiirin kehittäminen suvaitsevammaksi.”

Kuinka paljon alueellanne olisi kiinnitettävä huomiota alla lueteltujen elämisen laatua koskevien kilpailukytekijöiden kehittämiseen? n=1280

Yritysjohtajat arvioivat keskeisten elämisen laatuun vaikuttavien tekijöiden kehittämistä omalla alueellaan: omien tarpeiden mukaisten asuntojen tai tonttien saatavuus, turvallinen ja viihtyisä elinympäristö, terveydenhuolto, päivähoitot, koulut, julkiset liikenneyhteydet, kulttuuripalvelut.

Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö nousi tärkeimmäksi elämänlaatuun vaikuttavaksi tekijäksi yritysjohtajien vastauksissa. Yritysjohtajien mielestä turvallista ja viihtyisää elinympäristöä pitäisi tavoitella aikaisempaa enemmän. Turvalliseen ja viihtyisään elinympäristöön panostaisi merkittävästi 89 prosenttia vastaajista. Osuus on noussut viidellä prosentilla kahdessa vuodessa. Elinympäristön kehittämistä turvallisemmaksi ja viihtyisämmäksi pidettiin yhtä tärkeänä eri puolilla Suomea. Lähes yhtä paljon kannatusta saavat julkisten palvelujen kuten terveydenhuollon, koulujen, päivähoitoturvallisuuden ja kehittäminen.

Asuntojen ja tonttien saatavuus vaikuttaa yrityksen sijaintipaikkapäätökseen ja toimintaedellytyksiin. Valtaosa vastaajista piti keskeisenä kehittämiskohteena omien tarpeiden

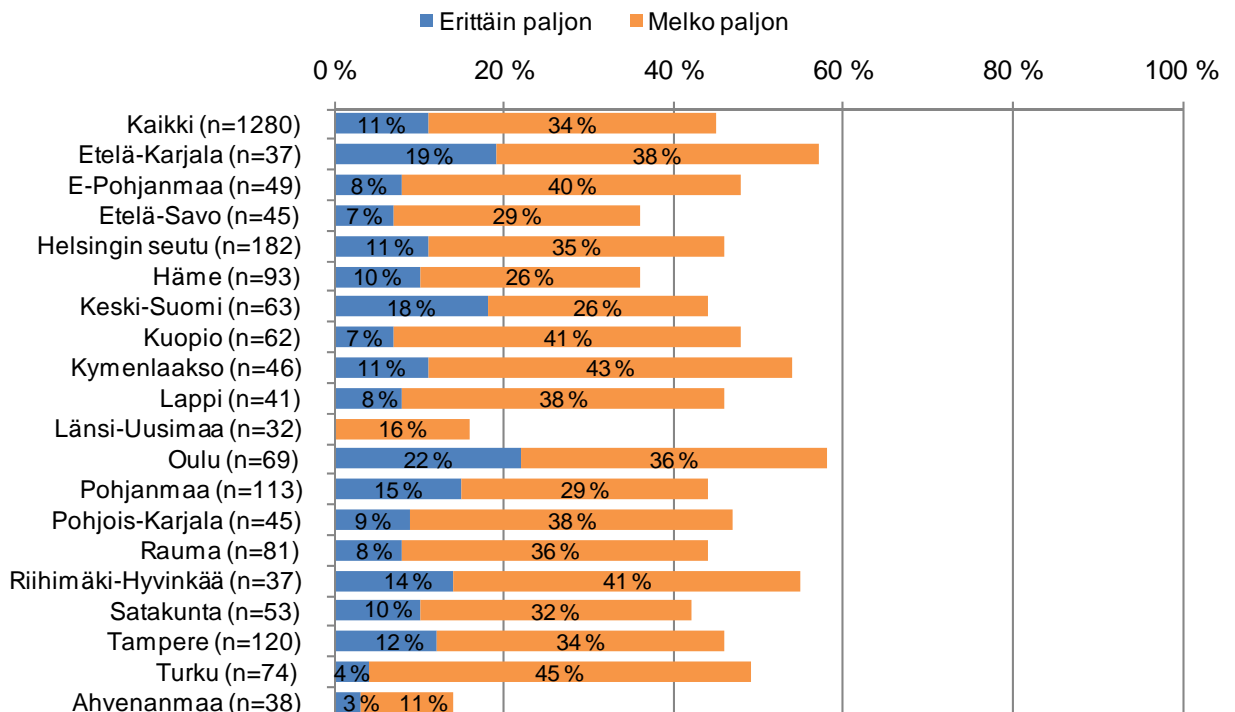
mukaisten asuntojen / tonttien saatavuutta. Joka neljäs yritysjohtaja arvioi, että alueen asuntotilannetta on parannettava erittäin paljon. Rauman, Länsi-Uudenmaan ja Tampereen kauppakamarien alueilla toimivissa yrityksissä toivottiin keskimääräistä useammin ja Etelä-Karjalassa ja Ahvenanmaalla keskimääräistä harvemmin panostamista omien tarpeiden mukaisiin asuntoihin tai tontteihin.

Isoissa kasvukeskuksissa toimivat yritysjohtajat olivat avoimissa vastauksissa huolissaan siitä, että asumisen kalleuden myötä ostovoima alueella heikkenee tai työvoiman saanti vaikeutuu, kun lapsiperheet muuttavat pois. Pääkaupunkiseudun yritysjohtajien vastauksissa pidettiin myös toimitilavuokria liian korkeina. Toimivat liikenneyhteydet mahdollistavat asumisen kauempanakin työpaikasta. Neljäsosa vastaajista piti julkisen liikenteen kehittämistä erittäin tärkeänä. Helsingin seudulla, Keski-Suomessa, Oulussa, Riihimäki-Hyvinkäällä, Tampereella ja Etelä-Karjalassa kehittämistarpeet nähtiin suurimpina.

Valtaosa yritysjohtajista piti terveystalv palveluja tärkeänä kehittämisen kohteena ja vain yksi prosentti vastaajista arvioi, että terveystalv palveluja pitäisi kehittää erittäin vähän. Päivähoito oli tärkeä elämisen laatuun vaikuttava kehittämisen kohde useimmille yritysjohtajille. Vastaajista viidennes panostaisi siihen erittäin paljon ja 63 prosenttia melko paljon. Keski-Suomessa oli selvästi eniten yritysjohtajia, jotka panostaisivat päivähoitoon kehittämiseen erittäin paljon, 31 prosenttia.

Yritysjohtajista 84 prosenttia panostaisi lisää koulujen kehittämiseen ja joka viides yritysjohtajista panostaisi kouluihin erittäin paljon. Koko maassa lähes joka toinen yritysjohtaja kehittäisi kansainvälisiä kouluja erittäin tai melko paljon. Oulussa, Pohjanmaalla, Keski-Suomessa ja Etelä-Karjalassa oli eniten niitä, jotka pitivät panostuksia erittäin tarpeellisena. Ahvenanmaalla vain kolme prosenttia yritysjohtajista panostaisi erittäin paljon kansainvälisiin kouluihin. Kansainvälisten koulujen merkitys on kasvanut edellisistä mittauskerroista. Yritysjohtajat ymmärtävät, että myös niillä houkutelaaan osajia alueelle.

Elämisen laatua koskevien kilpailukytekijöiden kehittäminen - Kansainväliset koulut

ALUEIDEN KILPAILUKYKY 2011

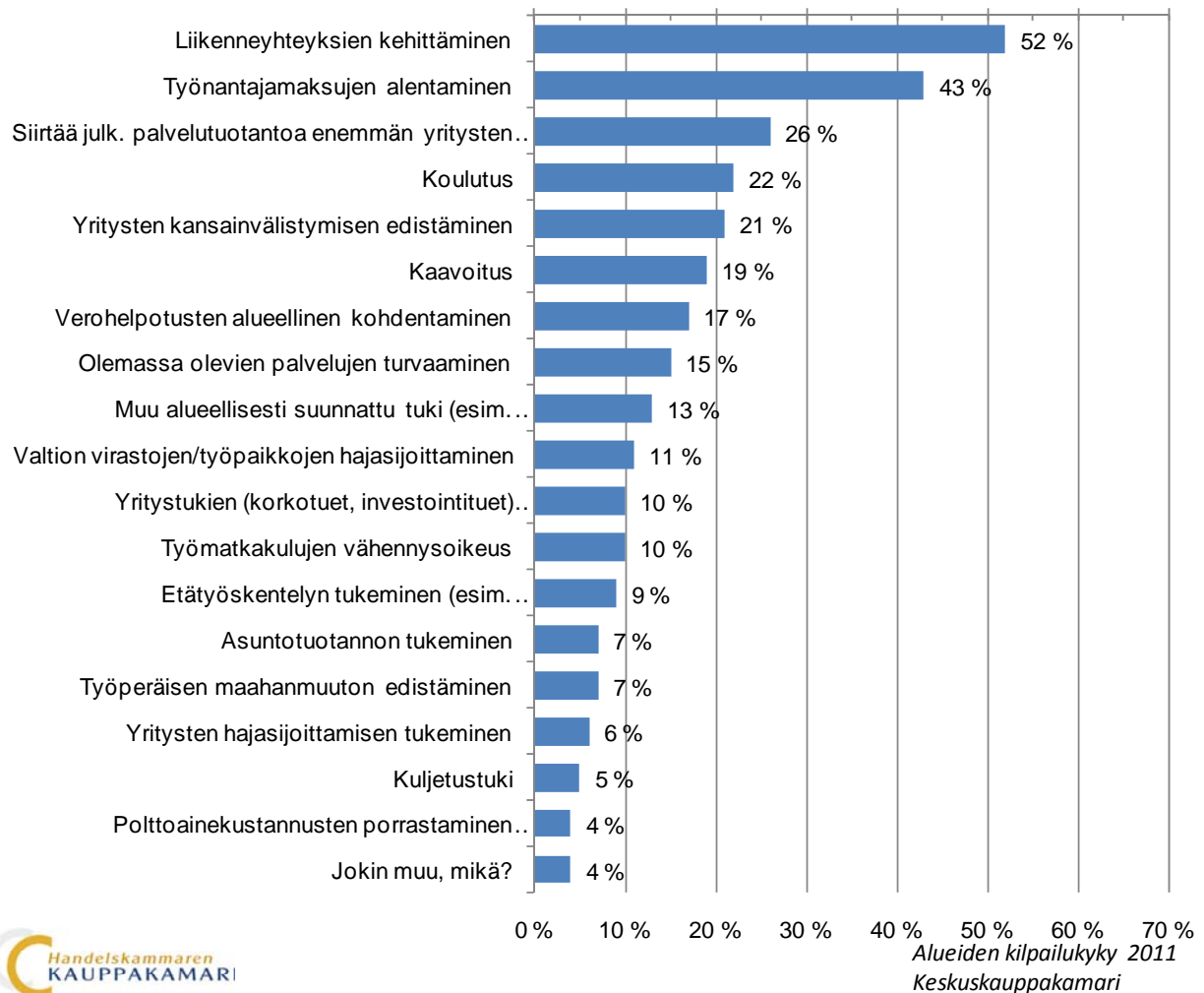
7 ALUEEN JA YRITYKSEN KILPAILUKYVYN TUKEMINEN**Kymmenen parasta keinoa aluekehityksen tukemiseen**

Alueiden kilpailukykykyselyyn vastanneille 1280 yritysjohtajalle esitettiin luettelo erilaisista yritystoimintaan liittyvistä alueellisista tekijöistä. Vastaajia pyydettiin arvioimaan, mitkä ovat parhaimmat keinot, joiden avulla julkinen valta voisi tukea aluekehitystä.

Yritysten mielestä alueen saavutettavuuden parantaminen on paras keino, jolla julkinen sektori voisi tukea aluekehitystä. Alla on listattuna yritysten mielestä parhaimmat keinot aluekehityksen tukemiseksi.

1. Liikenneyhteyksien kehittäminen
2. Työnantajamaksujen alentaminen
3. Julkisen palvelutuotannon siirtäminen enemmän yritysten hoidettavaksi
4. Panostamalla koulutukseen
5. Edistämällä yritysten kansainvälistymistä
6. Kaavoituksen keinoin
7. Kohdentamalla verohelpotuksia alueellisesti
8. Turvaamalla olemassa olevia palveluja
9. Antamalla muuta alueellisesti suunnattua tukea esim. työllisyyteen
10. Hajasijoittamalla valtion virastoja ja työpaikkoja

**Mainitkaa kolme tärkeintä keinoa, jolla julkisen vallan pitäisi vaikuttaa
/tukea aluekehitystä/alueenne kilpailukykyä**
n=1280

Lähes kaikilla alueilla yritykset pitivät liikenneyhteyksien kehittämistä tärkeimpänä keinoana, jolla julkinen valta voi vaikuttaa aluekehitykseen. Helsingin seudun, Hämeen, Riihimäen-Hyvinkään, Lapin ja Ahvenanmaan kauppakamarialueilla yritykset arvioivat, että työnantajamaksujen alentaminen olisi hieman liikenneyhteyksien kehittämistä tärkeämpää. Työnantajamaksujen alentamista pitivät kaikkein tärkeimpänä ahvenanmaalaiset (58 %) ja henkilömäärältään pienet yritykset.

Julkisen palvelutuotannon siirtämistä enemmän yritysten hoidettavaksi pidettiin keskimääräistä (26 %) selvästi tärkeämpänä Riihimäen-Hyvinkään, Helsingin seudun, Tampereen, Lapin ja Turun kauppakamarialueilla sekä rakennus- ja palvelualoilla.

Kuljetustukea pitivät tärkeimpänä Oulun (16 %), Lapin (15 %), Kuopion (11 %) ja Etelä-Savon (11 %) kauppakamarialueilla toimivat yritykset sekä teollisuusyritykset. Etelä-Suomen yrityksille sillä ei ollut juuri lainkaan merkitystä.

Alueiden kehittämisessä Ahvenanmaan ja Pohjanmaan kauppakamarialueiden yritykset arvostivat keskimääräistä enemmän koulutuksen merkitystä.

Polttoaineiden porrastamista alueellisesti kannatti vain 4 prosenttia yrityksistä, mutta Pohjois-Karjalassa osuus oli 13 prosenttia.

Vain kymmenesosa yrityksistä pitää valtion virastojen / työpaikkojen hajasijoittamista tärkeänä julkisen vallan keinona tukea aluekehitystä. Etelä-Karjalassa osuus oli kuitenkin merkittävästi suurempi (24 %). Ahvenanmaalaiset eivät ole juuri hyötynet virastojen hajasijoittamisesta, sillä siellä ei ollut yhtään yritystä, joka olisi pitänyt tätä tärkeänä keinona.

Julkinen valta voi tukea aluekehitystä myös kaavoituksen keinoin. Joka kolmas kaupan tai rakennusalan yritys tai Tampereella, Raumalla ja Pohjanmaalla toimiva yritys piti tätä merkittävänä.

Olemassa olevien palvelujen turvaamista pidettiin keskimääräistä (15 %) selvästi tärkeämpänä Satakunnassa (28 %) ja Kymenlaaksossa (26 %) ja vähäisimpänä Ahvenanmaalla (0 %).

Yritystukien (korkotuet, investointituet) suuntaamista muuttotappioalueille kannatti kymmenesosa vastaajista. Pohjois-Karjalan, Kymenlaakson ja Etelä-Savon alueilla kannatusta oli enemmän (24 – 29 %). Helsingin seudun, Riihimäen - Hyvinkään, Turun ja Tampereen kauppakamarialueilta ei juuri löytynyt kannatusta yritystukien suuntaamiselle muuttotappioalueille.

Verohelpotusten alueellista kohdentamista pidettiin tärkeimpänä Pohjois-Karjalassa (33 %) ja Lapissa (27 %). Joka neljäs yritys Etelä-Savossa, Kuopiossa, Oulussa ja Turussa piti tätä merkittävänä.

Etätyöskentelyn tukemista piti tärkeänä kymmenesosa vastaajista. Länsi-Uudenmaan, Turun, Hämeen, Riihimäen - Hyvinkään ja Etelä-Savon kauppakamarialueilla etätyöskentelyn tukemista kannatettiin keskimääräistä useammin.

Työperäisen maahanmuuton edistäminen oli keskimääräistä tärkeämpää Helsingin seudun ja Ahvenanmaan yrityksille.

Asuntotuotannon tukemista kannattivat voimakkaimmin rakennusalan ja kaupan yritykset sekä Helsingin seudun kauppakamarialueella toimivat yritykset. Satakunnassa, Kuopiossa, Pohjois-Karjalassa ja Etelä-Savossa yksikään yritys ei kannattanut asuntotuotannon tukemista.

Joka viides yritys esitti, että julkinen valta voisi tukea aluekehitystä tukemalla yritysten kansainvälistymistä. Pohjanmaalla, Kuopiossa ja Etelä-Pohjanmaalla osuudet olivat korkeimmat, 33 – 35 prosenttia. Yritysten kansainvälistymisen tukemista kannattivat eniten teollisuusyritykset ja vähiten rakennusalan ja kaupan alan yritykset.

”Alueellisia tukia lisää epäedullisilla alueilla toimiville yrityksille. Pitkät välimatkat, asiakkaiden sijainti kaukana, huonommat liikenneyhteydet, huippuosaajien saanti, korkeammat kuljetuskustannukset puoltavat lisää tukia taloudellisen taantumana aikana.”

”Henkilöstöstä aiheutuvia sivukuluja pitäisi vähentää, kuljetustukia lisätä, liikenneinfrastruktuurin rakentamiseen pitäisi suunnata lisää rahaa ja lisätä verohelpotuksia sekä myöntövaltuuksia suhdannelainoihin ja -takauksiin.”

”Veroratkaisut eivät saa rasittaa lisää yritysten taloudellisia toimintaedellytyksiä.”

Yritystuet

Yritystukijärjestelmän kautta jonkinlaista rahoitusta tai tukea toiminnalleen saa yli 10 prosenttia kaikista suomalaisista yrityksistä, eli yli 30 000 yritystä. Valtaosa yritystuista käytetään pienten ja keskisuurten yritysten kehittämishankkeisiin ja vientiponnistelujen tukemiseen. Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen tekemän yritystukien vaikuttavuutta selvittäneen tutkimuksen mukaan Tekesin myöntämistä yritystuista neljänneksen saavat suuret yritykset. Tästä valtaosa on Tekesin myöntämää innovaatorahoitusta. Sen sijaan elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskusten ja valtion erityisrahoitusyhtiö Finnveran tuista valtaosan saavat pienet ja keskisuuret yritykset. Yritystukia näyttäisivät tutkimuksen mukaan saavan helpoiten nuoret yritykset, jotka myös aktiivisesti hakevat tukea.³⁵ Työ- ja elinkeinoministeriö asetti vuonna 2011 työryhmän selvittämään ministeriön myöntämien yritystukien määrää ja arvioimaan mahdollisuutta vähentää tukia suurilta yrityksiltä. Työryhmän mietinnön mukaan yritystuen osittainen uudelleen kohdentaminen on perusteltua. Työryhmä ei tukenut tukisummien leikkaamista merkittävässä määrin, mutta työryhmän mietinnöstä ei voi kuitenkaan tehdä sellaista johtopäätöstä, että mitään yritystukia ei voisi tai ei tulisi vähentää.³⁶

Suhtautumisessa yritystukiin on suurta hajontaa sen mukaan, saako tai hyötykö yritys itse tuista. Alueiden kilpailukyky 2011-kyselyyn vastanneista 1280 yrityksistä 27 prosenttia kannatti yritystukien karsimista, mutta selvästi suurempi osuus, 40 prosenttia, toivoi, että yritystukia ei karsittaisi.

40 prosenttia yrityksistä kannattaa yritystukia:

- *"Vientiryitysten kilpailukykyyn turvaamiseksi tarvitaan yritystukia kehityshankkeisiin. Yrityksellemme on ollut ajoittain merkittävää hyötyä yritystuista.*
- *"ELY-centralens stödpaket till företagen DesignStart har hjälpt små och medelstora företag att komma igång med en konkurrenskraftig verksamhet i fråga om marknadsföringen."*

27 prosenttia yrityksistä vastustaa yritystukia:

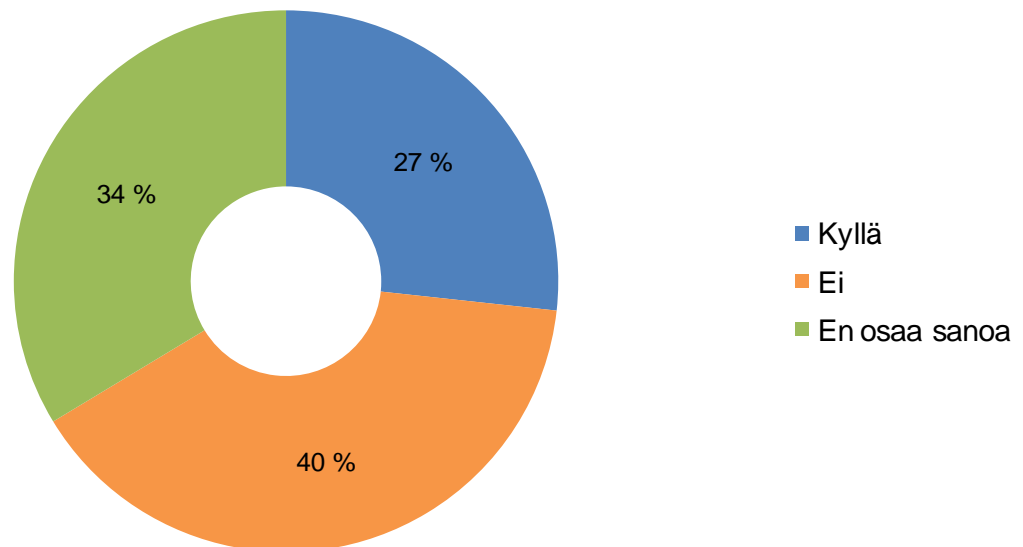
- *Yrityksen toiminta pitää olla kannattavaa ilman tukia, joskus kuitenkin tilanteet muuttuvat (esim. irtisanomistilanteet) jolloin taloudellinen tilanne muuttuu eikä haluttaisi päästää osaavia tekijöitä muille markkinoille. Silloin yritystukien merkitys korostuu.*
- *Kaikenlaisen turhan byrokratian, esteiden ja rajoitusten poistaminen yrittämiseltä sekä kilpailua vääristävien yritystukien poistaminen."*

³⁵ Elinkeinoelämän tutkimuslaitos 2011. ETLAn tekemässä tutkimuksessa mukana ovat vuosilta 2000–2008 Finnveran, työ- ja elinkeinoministeriön, maa- ja metsätalousministeriön sekä TEKESin yrityksille myöntämät ja maksamat suorat tuet, lainat, pääomalinat ja takaukset.

³⁶ Ks. <http://www.tem.fi> .

Kannatatteko yritystukien karsimista?

n=1280

Alueiden kilpailukyky 2011
Keskuskauppakamari

Yritysten mielestä yritystukien jakamiseen tai kohdentamiseen tarvittaisiin seuraavia toimenpiteitä:

Tuen kohdentaminen

- "Aloittavien yritysten tuet ovat tärkeitä. Muuten tulisi tukea ainoastaan kehittämistoimintaa elinkelpoisissa yrityksissä."
- Pienten pk-yritysten tukeminen. ELY-hankkeet ja Tekes-hankkeet tärkeitä, mutta ELY-hankkeet usein vain 12 kuukauden kestoisia, joka on todella lyhyt aika kansainvälistymiseen. Tekes-projektit usein laina+tuki+omarahoitusmuotoisia, eli pienillä yrityksillä haastavaa aloittaa uusia teknologiahankkeita."
- "Julkisen hallinnon osuuden vähentäminen elinkeinojen ja työllisyyden kansallisten ja EU-tukien käyttäjänä!"
- "Kasvuyritysten tukemiseen, kansainvälistymisen mahdollistamiseen pitäisi kiinnittää enemmän huomiota."
- "Kotimaisten uuden teknologian investointien aktivointi, esim. uusien ja tehokkain teknologia uusiutuvassa energiassa, metsäteollisuudessa."
- "Lainsäädännöllisin ja yritys- sekä tuotekehitystukia ohjaavin toimenpitein tulisi tavoitella uusien pienyritysten syntymistä ja nimenomaan tukea niiden kasvua keskisuuriksi yrityksiksi."

Vaikuttavuus

- "Tukirahojen oikeaan osuuteen pitäisi kiinnittää enemmän huomiota. Tällä hetkellä käytetään suurimmaksi osaksi resursseja erilaisiin koulutusprojekteihin, joiden pysyvät vaikutukset ovat osittain melko näennäisiä. Keskusteluihin pitäisi nostaa myös rahankäytön tehokkuus ja aikaansaadut pitkäaikaiset vaikutukset."
- "Liian paljon omaa ja EU-peräistä rahaa jaossa ilman keskitettyä koordinaatiota ja vaikuttavuusseurantaa."

Byrokratian keventäminen ja asiakaspalvelun parantaminen

- ”Rahoituksen tulisi olla asiakkaalle mahdollisimman helppoa ja vähän hallinnollisia toimenpiteitä vaativaa, jotta tukien pienistä euromääristä saadaan maksimi-hyöty (tällä hetkellä hakeminen on melko helppoa, mutta raportointi ja maksatus vaikeata).”
- ”Pk-sektorilla yrityspalveluiden järjeistäminen, yhden luukun periaate myös rahoitukseen (ELY-keskus, Tekes, Finnvera jne). Nyt rahaa menee turhaan byrokraatiaan ja julkisen sektorin keskinäiseen kilpailuun (Ely, TE-toimistot, kuntien elinkeinoyhtiöt jne).”
- ”Viranomaisten tulisi etsiä asiakkaan=yrityksen tarpeeseen tuki- ja rahoitusratkaisuja. Nyt asiakas etsii niitä. Finnveralle annan toiminnasta hyvät pisteet - siellä on omatoimisuutta ja ymmärrystä.”

Tiedottaminen

- ”Aluekehityksessä yritystuki rakentuu pitkälle EU -ohjelmien varaan ja ohjelmakauden vaihtumisen tuomista muutoksista on viestitty kovin vähän.”
- ”Tukia (joissa siis yritys itse joutuu maksamaan osan, valtiolta osa) on hyvä olla ja ne pitää olla läpinäkyviä eli kaikille tieto saaduista tuista.”

Julkiset hankinnat

Julkinen hallinto voi omilla toimillaan ja kysynnällään vaikuttaa yksityisen yritystoiminnan kehittymiseen ja alueiden kehitykseen ilman, että tarvitaan suoria yritystukia taikka verotukseen liittyviä kannusteita.³⁷

Alueiden kilpailukyky 2011-kyselyyn vastanneista 1280 yrityksestä vain viidesosa kokee, että alueen yrityksiä huomioidaan riittävästi julkisissa hankinnoissa.

Puolet yrityksistä pitää yritysten huomioimista riittämättömänä julkisissa hankinnoissa. Tyytymättömiä oli eniten Kymenlaaksossa (74 %) ja Etelä-Karjalassa (62 %). Avoimissa vastauksissa yritykset toivoivat, että julkisia hankintoja toteutettaessa otettaisiin nykyistä paremmin huomioon niiden vaikutukset alueelliseen elinkeinoelämään.

- ”Suuret ostoyhteenliittymät – niin valtion kuin kuntienkin (Hansel ja Hilma) ohjaavat julkiset hankinnat pois paikallisilta yrityksiltä.”
- ”Hankintoja suunniteltaessa ei kuunnella paikallisia yrityksiä. Kaikki palvelu ostetaan alueen ulkopuolelta. Hankemaailma rakennetaan alueen yrityksiä kuuntelematta.”
- ”Virkamiesten ja päättäjien halukkuus aitoon vuoropuheluun yritysten kanssa on kyseenalainen. Ongelma tuntuu olevan se, että yritykset eivät osaa myydä / tarjota sitä, mitä julkinen sektori tarvitsee ja toisaalta julkinen sektori ei osaa ostaa / vaatia tarvitsemaansa. Tämä johtaa heikkoon laatuun ja tehottomuuteen.”

Avoimissa vastauksissa yritykset arvioivat, että julkisten hankintojen pisteytys estää pienempien yritysten mukaantulon. Yritykset korostivatkin pienten ja keskisuurten yritysten osallistumismahdollisuuksien parantamista.

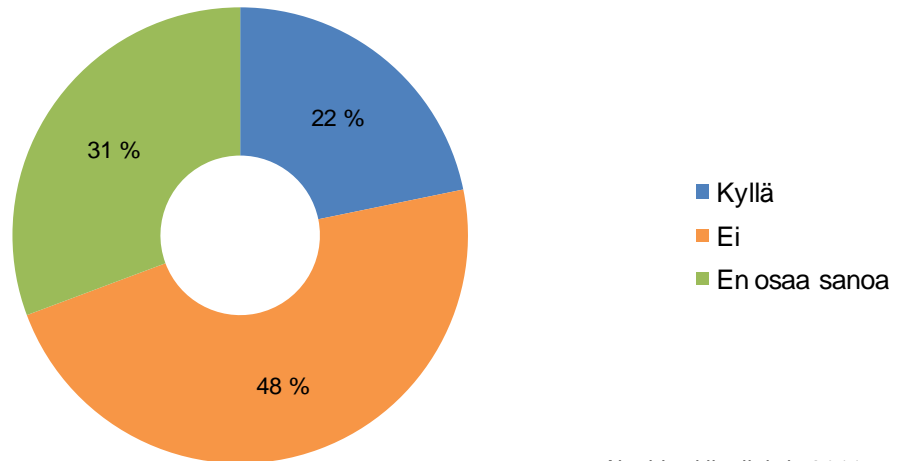
- ”Julkiset hankinnat ovat tulleet enenevässä määrin hankintatavaksi. Hyvin usein jo karsintavaiheessa pannaan ehtoja. Esim. suunnittelutyön, jonka arvo on noin 2m€, ehtona voi olla, että yrityksen liikevaihto pitää olla vähintään 10 m€. Tämä estää pienten asiantuntijayritysten mukaanpääsyn.”
- ”Kilpailulainsäädännön käytännön toteuttaminen tarjouspyyntöjä järjeistämällä niin, että pk-yritykset pystyvät aidosti osallistumaan tarjouskilpailuun.”

³⁷ Keskukskauppakamari ja Lith, Pekka 2011, 2.

- ”Julkisten hankintojen pisteytyksissä hinta ei saisi olla ainoa kriteeri. Ulkomaalaiset yritykset / monikansalliset kotimaiset isot konsernit käyttävät valtaansa väärin. PK-sektorilla vaikea päästä kilpailuun mukaan.”

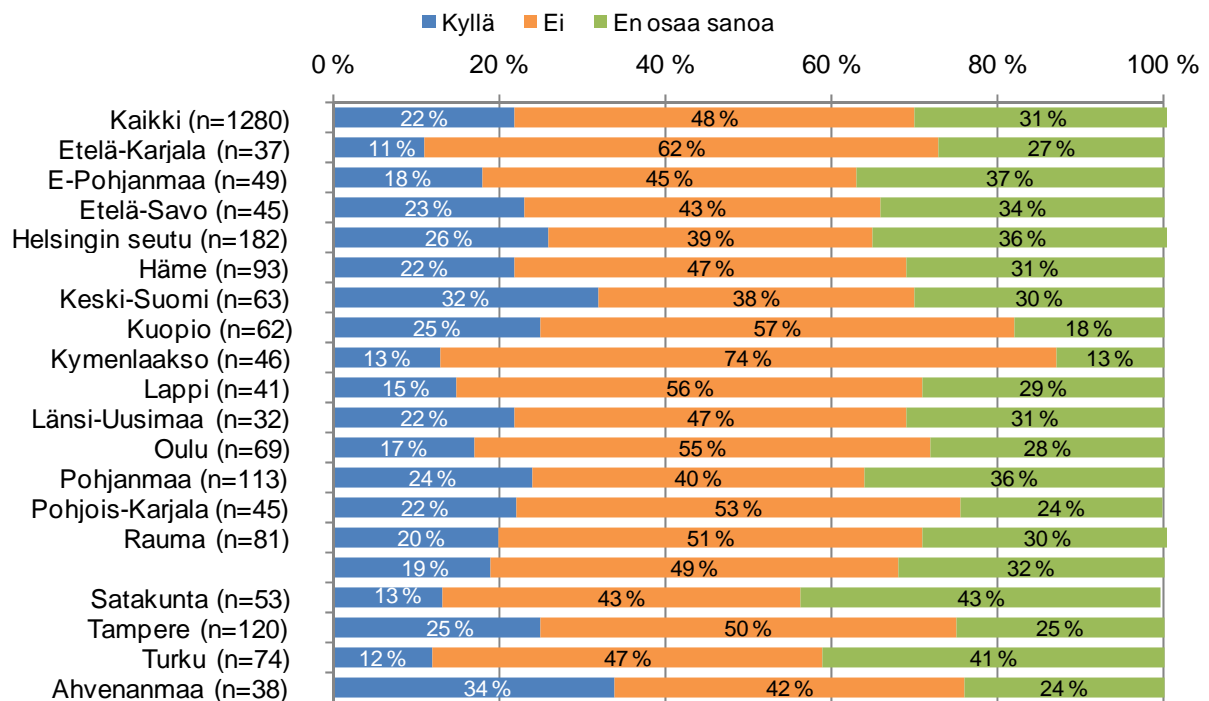
Koetteko, että alueenne yrityksiä huomioidaan riittävästi julkisissa hankinnoissa?

n=1280

Alueiden kilpailukyky 2011
Keskuskauppakamari

Koetteko, että alueenne yrityksiä huomioidaan riittävästi julkisissa hankinnoissa?

Alueiden kilpailukyky 2011
Keskuskauppakamari

Kuntaliitosten tarve

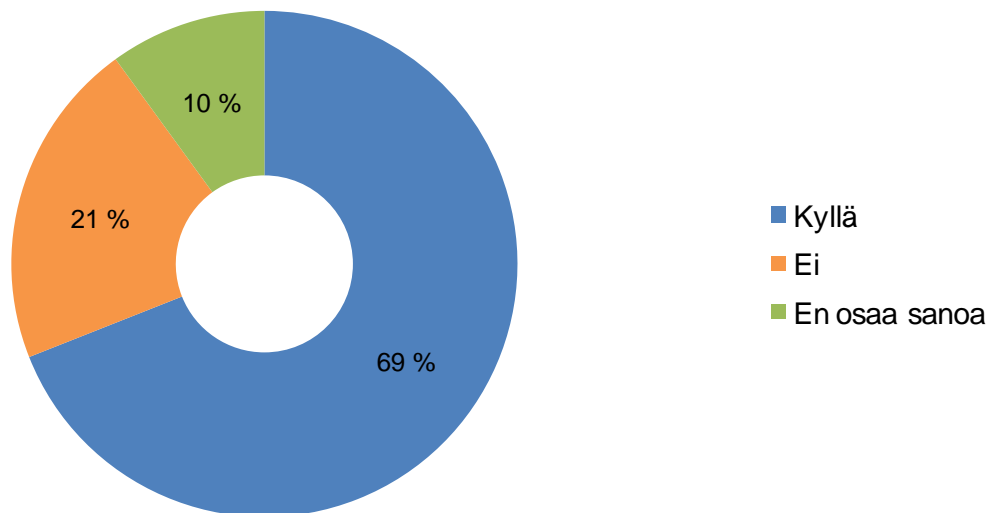
Enemmistö yritysjohtajista toivoo, että Suomen kuntarakennetta tiivistettäisiin. Kunnan koolla on kuntaliitosten kannattajien mukaan merkitystä, koska isommalla kunnalla on paremmat mahdollisuudet huolehtia kilpailukyisestä toimintaympäristöstä. Vahva kunta pystyy myös paremmin huolehtimaan terveydenhuollosta, koulutuksesta ja muista peruspalveluista sekä tehokkaasta innovaatioympäristöstä. Kuntaliitosten vastustajat korostavat, että myös pieni kunta voi olla tehokas.

”Työssäkäyntialueet yhteen kuntaliitosten muodossa. Näihin isompiin keskuksiin logistiikka, palvelut ja vapaa-ajan palvelut kuntoon, jotta asukkaat viihtyvät.”

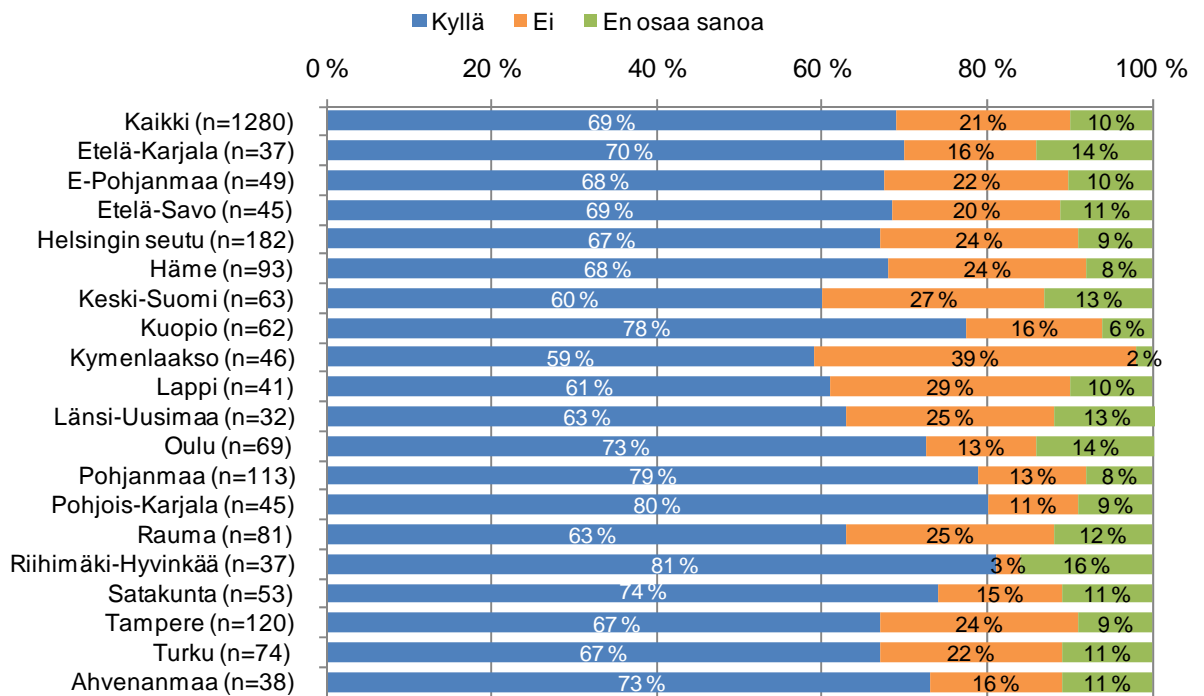
Kyselyyn vastanneista 1280 yrityksestä 69 prosenttia arvioi, että alueella on tarvetta kuntaliitoksille. Erityisesti Riihimäen-Hyvinkään, Pohjois-Karjalan, Pohjanmaan, Kuopion, Satakunnan, Ahvenanmaan, Oulun ja Etelä-Karjalan kauppamarialueilla kuntaliitosten tarve nähtiin keskimääräistä suuremmaksi. Joka viides yritys arvioi kuitenkin, että omalla alueella ei tarvita kuntaliitoksia. Kymenlaaksossa oli selvästi eniten yrityksiä, jotka vastustivat kuntaliitoksia (39 %). Myös Lapissa, Keski-Suomessa, Hämeessä, Länsi-Uudellamaalla, Helsingin seudulla ja Raumalla sekä Tampereella oli keskimääräistä enemmän yrityksiä, jotka vastustivat kuntaliitoksia.

Onko alueellanne tarvetta yhdistää kuntia suuremmiksi kokonaisuuksiksi?

n=1280

Onko alueellanne tarvetta yhdistää kuntia suuremmiksi kokonaisuuksiksi?

Yritysten toimintaedellytysten parantaminen

Yritykset esittivät vapaamuotoisissa vastauksissaan (kursiivilla) näkemyksiä siitä, miten yritysten toimintaedellytyksiä pitäisi parantaa Suomessa.

Yritykset toivoivat, että yritysten toimintaedellytyksiä parannettaisiin Suomessa esimerkiksi:

- **turvaamalla osaavan työvoiman saantia esimerkiksi koulutuksen avulla**

"Ammattikoulutusta pitäisi olla enemmän ja teknikkokoulutus pitäisi saada takaisin."

"Koulutusjärjestelmän pitää palvella elinkeinoelämän tarpeita."

"Yritysten tarpeita pitkällä tähtäimellä palvelemaan korkeatasoiseen koulutukseen, jonka suunnittelussa on kuunneltu yrityksiä."

- **turvaamalla rahoituksen riittävyyttä, lisäämällä tukea henkilöstön kehittämiseen**

"Henkilöstön palkkaukseen joustavuutta lisää. Vaikka tarvetta olisi hetkittäin työllistää enemmänkin ihmisiä niin ei tehdä johtuen joustamattomasta järjestelmästä."

"Alkavien yritysten rahoitushuolto = pääomasijoitustoiminta kuntoon. TEKESin NIY-ohjelman tyyppisesti mutta riittäväällä volyymillä."

"Kasvua hamuava yritys ei saa mistään rahoitusta. Vakuudet pitää olla kolminkertaiset, että pankki suostuu lainaa antamaan. On turha puhua, että Suomesta puuttuu kasvuhakuisia yrityksiä niin kauan, kun rahaa/ rahoitusta ei vain ole saatavilla."

- **parantamalla yritys- ja yrittäjyysmyönteistä ilmapiiriä**

"Rahamarkkinoiden vakaus ja eurooppalainen yhteistoiminta pidettävä kunnossa. Poliittinen vakaus Suomessa oltava kunnossa."

"Rikollisen yritystoiminnan nopea kitkeminen ennen kuin se edes pääsee rehottamaan, kuten on nyt käynyt rakennusteollisuudessa."

"Yritysten toimintaedellytykset taattava, että saamme aikaan uusia työpaikkoja ja vanhat työpaikat pysymään."

"Kaavoitus pitäisi saada paremmin yritysten toimintaedellytyksiä tukevaksi."

"Uusi maankäyttö- ja rakennuslaki tekee uusien investointien tekemisen entistä vaikeammaksi ja ennestään pitkät kaavoitusprosessit venyvät ja monimutkaistuvat."

"Uusien ja aloittaneiden yrittäjien motivointi ja auttaminen pienissäkin käytännön asioissa."

- **Alentamalla yritysten maksamia veroja ja työvoimakustannuksia yleensä**

"Palkkojen sivukulut: Äitiyden kustannukset pois yrityksiltä. Myös sairastelusta aiheutuvat kulut kuuluvat yhteiskunnalle."

"Dela kostnaderna / frånvaron mellan föräldrarna för vård av sjuka barn och för moderskapsledigheter. Minska byråkratin gällande anställning / tillfällig arbetskraft."

"Saisi olla kevyempi verotusjärjestelmä."

"Yritysverotuksen laskeminen tärkeää. Nykyiseen osinkojen verotusmalliin ei pidä tehdä muutoksia."

"Työhön liittyvät verot ja veroluontoiset maksut pitäisi siirtää kulutuksen verotukseen. Verotuksen painopisteen muutos auttaisi työvoimavaltaisia aloja menestymään sekä viennissä, että kotimaassa."

"Palkkakustannusten ja sivukulujen saaminen kansainvälisesti kilpailukykyiseksi. Tällä hetkellä metallialan työtä siirtyy Suomen ulkopuolelle hälyttävällä vauhdilla. Myös päähankkijoiden suunnittelu ja kokoonpanotyö alkaa siirtyä Suomen ulkopuolelle."

"Aloittavien yritysten taivalta voisi helpottaa verohelpotuksin ensimmäisten toimintavuosien aikana."

"Omistajien verotus olisi pidettävä yrittäjyyttä edistävänä ja samanaikaisesti yhteisöverokantaa olisi alennettava."

"Kustannustaso on korkea, kaikki tähän liittyvä on tärkeää. Virolainen työvoima vie hinnalla rakennus- ja asennusurakat, mahtavatko maksaa verot asianmukaisesti?"

"Yksinkertaistaa yritysverotusta jotta yrittämisen kynnyks helpottuu, saattaa myös yrittäjien sosiaaliturva jotenkin kohtuulliselle tasolle kun yritystoiminta lopetetaan."

"Uuden yrityksen verotukseen. Pitäisi voida vähentää verotuksessa kaikki kasvu varten tehdyt hankinnat aina saman tilikauden aikana kun hankinta on suoritettu, ei

monen vuoden poistoina kuten nykyisin. Myös muu verotus pitäisi olla keveämpi uusilla kasvavilla yrityksillä.”

”Henkilösivukulujen laskeminen pienyrityksissä.”

- **Muiden kustannusten alentaminen**

”Viennissä olemme viime aikoina törmänneet isoihin rahtikustannuksiin. Tämä on jopa kaupankäynnin este. Yksi asiakkaamme esim. vertaa rahteja Saksan vastaaviin ja ero on huomattava. Hintaeu, joka meillä olisi ollut samoilla tuotteilla, katoaa ja kääntyy tappioksemme kuljetuskustannusten vuoksi.”

”Kiinteiden kustannusten pienentäminen: toimitilat, tuotantolaitteet ja henkilöstö pitäisi olla helpommin sopeutettavissa kysynnän muutoksiin ELI joustoa työaikamuotoihin, rahoitusjärjestelyihin ja yritysten keskinäiseen fasiliteettien käyttöön.”

- **kehittämällä julkisen hallinnon päätöksentekoa ja lainsäädäntöä**

”Suoraviivaisempaan ja notkeampaan päätöksen tekoon. Yritysten pitää pystyä hektisessä kilpailutilanteessa usein nopeisiin päätöksiin, jota jähmeä virkamieskoneisto jarruttaa.”

”Kaavoituskäytäntöjä pitäisi nopeuttaa.”

”Lainsäädäntöä pitäisi muuttaa niin, että laittomista lakoista tulisi oikeasti laittomia.”

”ICT:n kasvavassa palveluliiketoiminnassa nousevat esille uuden tyyppiset tarpeet. Palveluita tarjotaan rajoista ja maanosista riippumatta. Tätä tukeva ja mahdollistava lainsäädäntö ja verotus olisi kilpailutekijä. Nyt monet lait ja verotuksenkin ratkaisut ovat kovin kansallisia ja kenties ”partio-poikamaisimpia” Euroopassa.”

- **Parantamalla suomalaisten yritysten ja alueiden kilpailukykyä yleensä**

”Teollisuuden energiaverotus saatava samalle tasolle kuin kilpailijamaissa.”

”Itämeren rikkipäästömaksut pitäisi poistaa tai kompensoida kustannusten nousu yrityksille.”

”Infrastruktuurin investointitasoa tulee merkittävästi nostaa, nykyisellään kilpailukyky rapistuu koko ajan.”

”Merilogistiikkaa edesauttavien investointipäätösten aikaansaaminen kuten kaivosteollisuuden investoinnit.”

”Verokohtelun pitäisi olla yhdenmukainen kilpailijamaiden kanssa tai parempi. Ei uusia teollisuutta rasittavia maksuja ja veroja ja entisiäkin olisi syytä alentaa mm. energia- ja yritysverotus.”

”Tieverkon kehittäminen vastaamaan 2000-luvun tarpeita.”

”Markkinointiosaamista viennissä pitäisi kehittää.”

”Pääoman saatavuuteen ja maan kiinnostavuuteen sijoittajille pitäisi kiinnittää huomiota.”

”Merilogistiikkaa edesauttavien investointipäätösten aikaansaaminen kuten kaivosteollisuuden investoinnit.”

ALUEIDEN KILPAILUKYKY 2011

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Liikenneyhteyksien kehittäminen ja työnantajamaksujen alentaminen suosituimmat keinot, joilla julkinen valta voi tukea aluekehitystä

Osaavan työvoiman saatavuus ja liikenneyhteydet ohjaavat yritysten sijoittumista Suomessa. Nämä asiat tulivat selvästi esille yritysjohtajien vastauksessa. Yritysten mielestä alueen saavutettavuuden parantaminen on paras keino, jolla julkinen sektori voisi tukea aluekehitystä. Lähes kaikilla alueilla yritykset pitivät liikenneyhteyksien kehittämistä tärkeimpänä keinona, jolla julkinen valta voi vaikuttaa aluekehitykseen. Helsingin seudun, Hämeen, Riihimäen-Hyvinkään, Lapin ja Ahvenanmaan kauppakamarialueilla yritykset arvioivat kuitenkin, että työnantajamaksujen alentaminen olisi hieman tärkeämpää. Työnantajamaksujen alentamista pitivät kaikkein tärkeimpänä ahvenanmaalaiset yritykset (58 %).

Liikenneväylät kaipaavat merkittävää kunnostamista

Toimivien ja kustannustehokkaiden kuljetusten keskeinen edellytys on kunnoltaan ja palvelutasoltaan riittävä liikenneinfrastruktuuri. Vuonna 2011 yritysjohtajista 71 prosenttia oli sitä mieltä, että nykyiset liikenneväylät kaipaavat paljon tai erittäin paljon kunnostusta. Osuus on jatkuvasti noussut, sillä osuus oli 44 prosenttia vuonna 2005, 53 prosenttia vuonna 2007 ja 62 prosenttia vuonna 2009. Osuuden voimakasta kasvua selittää se, että tiestön ylläpitoon ei ole myönnetty riittävästi resursseja, minkä seurauksena tiestön kunto rapautuu.

Vuonna 2011 Pohjois-Karjalassa ja Lapissa toimivat yritykset toivovat voimakkaimmin nykyisten liikenneväylien kunnossapitoa. Osuus oli pienin Länsi-Uudellamaalla ja Ahvenanmaalla, joissa niissäkin joka toinen yritys toivoi merkittäviä panostuksia ylläpitoon.

Kehittämistarpeet kasvaneet kaikissa liikennemuodoissa

Yritysten mukaan kehittämistarpeet ovat kasvaneet kaikissa liikennemuodoissa. Vuonna 2009 joka kolmas yritys arvioi, että lentoliikenneyhteyksien kehittäminen parantaisi yrityksen kilpailukykyä. Vuonna 2011 osuus on kasvanut 45 prosenttiin. Lentoliikenneyhteyksien kehittämistä pitivät tärkeänä erityisesti Lapin, Oulun, Pohjois-Karjalan, Pohjanmaan, Tampereen, Etelä-Karjalan, Satakunnan, Kuopion ja Keski-Suomen kauppakamarialueilla toimivat yritykset. Erityisesti Etelä-Karjalassa, Oulussa, Tampereella, Kymenlaaksossa ja Turussa toimivat yritykset korostivat suorien kansainvälisten yhteyksien tärkeyttä. Myös suoria kansainvälisiä yhteyksiä toivotaan aikaisempaa enemmän (34 % → 45 %).

Yrityksistä 44 prosenttia toivoi, että joukkoliikenteeseen panostetaan paljon tai erittäin paljon.³⁸ Osuus on kasvanut muutamalla prosentilla vuodesta 2009. Joukkoliikenteen kehittäminen oli tärkeintä kaupan ja palvelualan yrityksille sekä yrityksille, jotka toimivat Riihimäen-Hyvinkään alueella, Helsingin seudulla, Tampereella ja Hämeessä. Etelä-Pohjanmaalla osuus oli kaikkein pienin, 23 prosenttia.

Myös satamien ja vesiliikenteen kehittämiseen toivotaan aikaisempaa enemmän panostusta. Kahdessa vuodessa kehittämistä toivovien osuus on kasvanut kymmenellä prosentilla (21 % → 31 %) Satamien ja vesiliikenteen kehittäminen on tärkeintä Ahvenanmaan, Rauman, Oulun, Kymenlaakson, Turun, Lapin, Pohjanmaan ja Satakunnan kauppakamarialueilla toimiville yrityksille.

Joka toinen yritys toivoisi, että rautatieliikenteen kehittämiseen panostettaisiin erittäin paljon tai paljon. Kaksi vuotta aiemmin raideyhteyksien merkittävää kehittämistä kannatti selvästi pienempi osuus, 38 prosenttia, yrityksistä. Enemmistö Oulun, Kymenlaakson, Pohjois-Karjalan, Etelä-Karjalan, Etelä-Pohjanmaan, Riihimäen-Hyvinkään, Lapin, Länsi-Uudenmaan, Tampereen, Keski-Suomen, Etelä-Savon, Pohjanmaan ja Satakunnan kauppakamarialueilla toimivista yrityksistä korosti raideyhteyksien merkittävää kehittämistä. Raideyhteyksien kehittämistä pidettiin keskimääräistä tärkeämpänä keskiuurissa ja suurissa yrityksissä.

Nuorten työelämäntuntemukseen panostettava - yhteistyö peruskoulun ja lukion kanssa liian vähäistä

Suurin osa yrityksistä on tehnyt yhteistyötä oppilaitosten kanssa. Yritykset pitivät yhteistyötä tärkeänä, koska se voi taata hyvän työvoiman saannin. Haastatelluista 1280 yrityksestä 72 prosentilla on kokemusta yhteistyöstä jonkin oppilaitoksen kanssa viimeisen kolmen vuoden aikana. Osuus oli 71 prosenttia vuonna 2009. Yritysten ja oppilaitosten välinen yhteistyö oli yleisintä Oulun, Keski-Suomen, Pohjois-Karjalan, Etelä-Karjalan ja Etelä-Pohjanmaan kauppakamarialueilla. Ahvenanmaalla, Länsi-Uudellamaalla, Helsingin seudulla toimivilla yrityksillä oli selvästi keskimääräistä vähemmän kokemuksia oppilaitosyhteistyöstä.

Valtaosa yrityksistä, joilla on ollut oppilaitosyhteistyötä, tekee yhteistyöstä ammattikorkeakoulujen ja ammatillisten oppilaitosten kanssa. Yhteistyö peruskoulun ala- ja yläkoulun tai lukion kanssa on jäänyt melko vähäiseksi. Vastanneista Etelä-Savon, Länsi-Uudenmaan, Turun ja Ahvenanmaan kauppakamarialueilla toimivista yrityksistä yksikään ei tehnyt yhteistyötä peruskoulun alakoulun kanssa. Oppilaitosyhteistyötä tekevästä yrityksistä vain joka seitsemäs yritys on tehnyt yhteistyötä peruskoulun yläkoulun kanssa esimerkiksi tarjoamalla oppilaalle työhön tutustumispaikan.

Koululaisten työelämäntaitojen ja -tuntemuksen sekä uravalintojen kannalta olisi tärkeää, että yhteistyötä tehtäisiin kaikilla koulutusasteilla. Yritysten ja oppilaitosten yhteistyöllä voidaan myös vähentää nuorten syrjäytymistä ja vaikuttaa sitä kautta myös alueen kilpailukykyyn. Yhteistyön lisääminen edellyttäisi enemmän aktiivisuutta sekä opettajien että yritysten taholta.

Joka kolmannella yrityksellä vaikeuksia löytää sopivaa työvoimaa

Alueiden kilpailukyky –kyselyyn vastanneista 1280 yrityksestä joka kolmannella yrityksellä oli vaikeuksia löytää sopivaa työvoimaa keväällä 2011. Keväällä 2011 erityisesti rakennusalan yrityksillä oli vaikeuksia löytää sopivaa työvoimaa. Kyselyyn vastanneista rakennusalan yrityksistä reilu kolmannes ja palvelualan yrityksistä lähes kolmannes ilmoitti rekrytointiongelmista. Kaupan alalla sopivan työvoiman löytäminen oli helpointa, mutta kaupankin alalla joka neljännellä yrityksellä oli vaikeuksia löytää sopivaa työvoimaa.

³⁸ Joukkoliikenteen kehittämistä kysyttiin ensimmäisen kerran vuonna 2009.

Yritysjohtajat toivovat ammattikoulutuksen muuttamista työelämän tarpeita vastaavaksi

Yritykselle sopivan työvoiman saatavuus on noussut tärkeimmäksi sijaintiin vaikuttavaksi tekijäksi Suomessa. Lähes joka kolmas yritys, 27 prosenttia, on kuitenkin tyytymätön alueen työnhakijoiden koulutustasoon ja osaamiseen. Yritykset toivovat ammattikoulutuksen muuttamista työelämän tarpeita vastaaviksi. Yritysjohtajat korostavat, että Suomi tarvitsee myös kädenosaajia ja suorittavia työntekijöitä. Lisäksi koulunpenkiltä tulevien työntekijöiden sitoutumisessa ja asenteissa työhön on puutteita.

Turvalliseen ja viihtyisään elinympäristöön sekä kouluihin toivotaan lisäpanostusta

Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö nousi tärkeimmäksi elämänlaatuun vaikuttavaksi tekijäksi yritysjohtajien vastauksissa. Yritysjohtajien mielestä turvallista ja viihtyisää elinympäristöä pitäisi tavoitella aikaisempaa enemmän. Turvalliseen ja viihtyisään elinympäristöön panostaisi merkittävästi 89 prosenttia vastaajista. Osuus on noussut viidellä prosentilla kahdessa vuodessa. Elinympäristön turvallisuutta ja viihtyisyyttä pidettiin yhtä tärkeänä eri puolilla Suomea.

Yritysjohtajista 84 prosenttia panostaisi lisää koulujen kehittämiseen ja joka viides yritysjohtajista panostaisi kouluihin erittäin paljon. Koko maassa lähes joka toinen yritysjohtaja kehittäisi kansainvälisiä kouluja erittäin tai melko paljon. Oulussa, Pohjanmaalla, Keski-Suomessa ja Etelä-Karjalassa oli eniten niitä, jotka pitivät panostuksia erittäin tarpeellisena. Ahvenanmaalla vain kolme prosenttia yritysjohtajista panostaisi erittäin paljon kansainvälisiin kouluihin. Kansainvälisten koulujen merkitys on kasvanut edellisistä mittauskerroista. Yritysjohtajat ymmärtävät, että myös niillä houkutelnaan osaajia alueelle.

40 prosenttia yrityksistä kannattaa yritystukia

Suhtautumisessa yritystukiin on suurta hajontaa sen mukaan, saako tai hyötyykö yritys itse tuista. Alueiden kilpailukyky 2011-kyselyyn vastanneista 1280 yrityksistä 27 prosenttia kannatti yritystukien karsimista, mutta selvästi suurempi osuus, 40 prosenttia, toivoi, että yritystukia ei karsittaisi.

Yritystukien (korkotuet, investointituet) suuntaamista muuttotappioalueille kannatti vain kymmenesosa vastaajista. Pohjois-Karjalan, Kymenlaakson ja Etelä-Savon alueilla kannatusta oli enemmän (24 – 29 %). Helsingin seudun, Riihimäen-Hyvinkään, Turun ja Tampereen kauppakamarialueilta ei juuri löytynyt kannatusta yritystukien suuntaamiselle muuttotappioalueille.

Yrityksiä ei huomioida riittävästi julkisissa hankinnoissa

Alueiden kilpailukyky 2011-kyselyyn vastanneista 1280 yrityksestä vain viidesosa kokee, että alueen yrityksiä huomioidaan riittävästi julkisissa hankinnoissa.

Puolet yrityksistä (48 %) pitää yritysten huomioimista riittämättömänä julkisissa hankinnoissa. Tyytymättömiä oli eniten Kymenlaaksossa (74 %) ja Etelä-Karjalassa (62 %). Yritykset toivoivat, että julkisia hankintoja toteutettaessa otettaisiin nykyistä paremmin huomioon niiden vaikutukset alueelliseen elinkeinoelämään. Yritykset arvioivat, että julkisten hankintojen pisteytys estää pienempien yritysten mukaantulon. Yritykset korostivatkin pienten ja keskisuurten yritysten osallistumismahdollisuuksien parantamista ja parempaa yhteistoimintaa hankinnoissa alueella.

ALUEIDEN KILPAILUKYKY 2011

LÄHTEITÄ JA LISÄTIETOA

Holma Elisa ja Kajander Sakari 2010. Logistiikka osana alueellista kilpailukykyä ja yritysten sijoittumispäätöksiä. Sijoittumistekijöitä ja tapaustutkimuksia Etelä-Suomessa. Turun Yliopisto. Merenkulkualan koulutus- ja tutkimuskeskus.

Keskuskauppakamari ja tutkija Pekka Lith 2011. Suurten kuntien hankinnat. Yksityisten tavara- ja palveluostojen merkitys suurissa kaupungeissa.

Keskuskauppakamari 2011. ELY-keskukset 1 vuotta. Kauppakamarijohtajien arvio toiminnasta.

Somerla, M. 2007. Yrityksen sijaintipaikkapäätökseen vaikuttavat tekijät ja alueiden kilpailukyky Suomessa. Lappeenrannan teknillinen yliopisto. Tuotantotalouden osasto.

Sotarauta M. ja Linnamaa R. 1997. Kaupunkiseudun elinkeinopolitiikka ja prosessien laatu. Tampereen yliopisto, Aluetieteen ja ympäristöpolitiikan laitos. Sarja A19.

Sotarauta M. et al., 2001. Alueiden kilpailukyvyyn kahdeksan elementtiä. Suomen Kuntaliitto Acta-sarja nro 137, Helsinki.

Sotarauta M. Kaupunkiseutujen kilpailukyky ja liikennejärjestelmät. <http://www.tase2025.fi/julkaisut/kaupunkiseutujenkilpailukyky.pdf>

Tilastokeskus 2011. Palvelualojen, rakentamisen ja kaupan toimialakatsaukset I / 2011 (23.6.2011). <http://www.stat.fi>

Tilastokeskuksen työvoimatutkimus 2011 (21.6.2011). <Http://www.stat.fi>.

Työministeriö 2007. Työvoima 2025. Täystyöllisyys, korkea tuottavuus ja hyvät työpaikat hyvinvoinnin perustana työikäisen väestön vähentyessä.

*Liite***ALUEIDEN KILPAILUKYKY 2011 –KYSYMYKSET****YLEISTÄ****1. a) Miten yrityksenne talous on muuttunut kuuden viimeisen kuukauden aikana?**

- Parantunut paljon
- Parantunut jonkin verran
- Ei muutosta
- Heikentynyt jonkin verran
- Heikentynyt paljon

b) Miten arvioitte, että yrityksen talous muuttuu seuraavan kuuden kuukauden aikana?

- Parantuu paljon
- Parantuu jonkin verran
- Ei muutosta
- Heikentyy jonkin verran
- Heikentyy paljon

c) Kauppakamarit tarvitsevat tietoa yritysten toimintaedellytysten parantamiseksi. Mihin asioihin olisi erityisesti kiinnitettävä huomiota yritysten toimintaedellytysten parantamiseksi Suomessa?**d) Entä alueellanne?****YRITYKSEN SIJAINTI JA TOIMINTAEDELLYTYKSET ALUEELLA****2. a) Kuinka paljon seuraavat tekijät vaikuttivat/vaikuttavat yrityksenne sijaintiin ja toimintaedellytyksiin alueella (Suomessa)?**

Erittäin paljon / paljon /jonkin verran / vähän / ei lainkaan

- Alueella on kasvukeskus (esim. maakunnan keskus/ alue on kasvava)
- Markkinoiden läheisyys
- Tuotantokustannusten alentuminen
- Työvoimakustannusten alentuminen
- Raaka-ainekuljetuskustannusten alentuminen
- Liikenneyhteydet / hyvä saavutettavuus
- Lopputuotteen kuljetuskustannusten alentuminen
- Tietyn toimialaklusterin sijaitseminen paikkakunnalla
- Elinkeinorakenteen monipuolisuus
- Yritysten väliset yhteistyömahdollisuudet
- Alihankkijoiden saatavuus
- Yritykselle sopivan työvoiman saatavuus
- Ulkomaalaisen työvoiman saatavuus
- Kuntien tukitoimet ja yrityspalvelut (ml. tonttien, toimitilojen saatavuus)
- Julkiset peruspalvelut (mm. koulut, päivähoito, terveydenhuolto)
- Yliopiston/korkeakoulun sijaitseminen alueella
- Ammattikorkeakoulun sijaitseminen alueella
- Ammattiopistojen ja muiden keskiasteen koulujen sijaitseminen alueella
- Asuntojen saatavuus
- Asuntojen hinta
- Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö
- Kunnan /alueen hyvä imago
- Muu, mikä?: _____

b) Kuinka paljon alueellanne olisi kiinnitettävä huomiota alla lueteltujen elämisen laatua koskevien kilpailukytekijöiden kehittämiseen?

Erittäin paljon / melko paljon / melko vähän / erittäin vähän

- Omien tarpeiden mukaisten asuntojen / tonttien saatavuus
- Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö
- Terveydenhuolto
- Päivähoito
- Koulut
- Kansainväliset koulut
- Julkiset liikenneyhteydet
- Kulttuuripalvelut
- Harrastusmahdollisuudet
- Muu, mikä?: _____

YRITYKSEN KILPAILUKYKY

3. Liikenne

a) Kuinka paljon seuraaviin asioihin pitäisi alueellanne panostaa yrityksen kilpailukyvyn parantamiseksi?

Erittäin paljon / paljon / jonkin verran / vähän / ei lainkaan

- Nykyisen liikenneinfrastruktuurin ylläpito ja kunnostaminen
- Valtateiden ja moottoriteiden rakentaminen
- Rautatieliikenne
- Lentoliikenne
- Satamat ja vesiliikenne
- Alueenne suorat kansainväliset yhteydet
- Tietoliikenneyhteydet
- Joukkoliikenne

b) Voitteko mainita nimeltä tärkeimmät liikenneinfrastruktuurihankkeet, jotka parhaiten edistäisivät yrityksen kilpailukykyä?

4. Työmarkkinoiden toimivuus

a) Koetteko, että alueen työnhakijoiden koulutustaso ja osaaminen vastaavat yrityksen tarpeita?

Kyllä
Ei

b) Onko yrityksellänne ollut ongelmia saada työvoimaa viime vuosina?

Kyllä
Ei
Ei kokemusta / ei lisätyövoimantarvetta

c) Entä onko yrityksellänne ongelmia saada työvoimaa tällä hetkellä?

Kyllä
Ei
Ei kokemusta / ei lisätyövoimantarvetta

5. Yhteistyö alueellanne

a) Onko yrityksellänne kokemusta oppilaitosyhteistyöstä viimeisen kolmen vuoden aikana?

- Kyllä
Ei

JOS ON KOKEMUSTA Minkälaista yhteistyötä yrityksellänne on oppilaitoksen kanssa? Mainitse mahdollisimman konkreettisesti, mitä on tehty / minkälaisesta ideasta on kyse.

JOS ON KOKEMUSTA Minkä oppilaitoksen kanssa yrityksenne on tehnyt yhteistyötä ?

- Peruskoulun alakoulu (luokat 1-6)
- Peruskoulun yläkoulu (luokat 7-9)
- Lukio
- Ammatillinen oppilaitos
- Ammattikorkeakoulu
- Yliopisto

b) Miten hyvin toimii yritysten ja oppilaitosten välinen yhteistyö alueellanne?

Erittäin hyvin / hyvin / kohtuullisesti / heikosti / erittäin heikosti / ei kokemusta

- Yhteistyö yritysten ja yliopistojen/ korkeakoulujen välillä
- Yhteistyö yritysten ja ammattikorkeakoulujen välillä
- Yhteistyö yritysten ja ammatillisten oppilaitosten välillä
- Yhteistyö yritysten ja aikuiskoulutuskeskusten välillä

c) Miten hyvin toimii yritysten ja viranomaisten välinen yhteistyö alueellanne?

Erittäin hyvin / hyvin / kohtuullisesti / heikosti / erittäin heikosti / ei kokemusta

- Yhteistyö yritysten ja ELY-keskusten välillä
- Yhteistyö yritysten ja Aluehallintoviraston kanssa
- Yhteistyö yritysten ja kuntien välillä
- Yhteistyö yritysten ja maakuntanne liiton välillä

JOS VASTAA HEIKOSTI TAI ERITTÄIN HEIKOSTI. Mitä ongelmia yhteistyössä on ollut? Mihin viranomaistoimintaan yhteistyö liittyy?

6. Alueen ja yrityksen kilpailukyvyyn tukeminen

a) Mainitkaa kolme tärkeintä keinoa, joilla julkisen vallan pitäisi vaikuttaa / tukea aluekehitystä / alueenne kilpailukykyä

- Verohelpotusten alueellinen kohdentaminen
- Työnantajamaksujen alentaminen
- Yritystukien (korkotuet, investointituet) suuntaaminen muuttotappioalueille
- Muu alueellisesti suunnattu tuki (esim. työllistämistoimet)
- Yritysten hajasijoittamisen tukeminen
- Valtion virastojen/työpaikkojen hajasijoittaminen
- Siirtää julkista palvelutuotantoa enemmän yritysten hoidettavaksi (esim. kunnan itse tuottamat palvelut)
- Liikenneyhteyksien kehittäminen
- Kuljetustuki
- Polttoainekustannusten porrastaminen alueellisesti
- Työmatkakulujen vähennysoikeus
- Koulutus
- Asuntotuotannon tukeminen
- Kaavoitus
- Olemassa olevien palvelujen turvaaminen
- Etätyöskentelyn tukeminen (esim. tietoliikenneyhteyksiä parantamalla)
- Työperäisen maahanmuuton edistäminen

Yritysten kansainvälistymisen edistäminen
Muu, mikä?: _____

b) Kannatatteko yritystukien karsimista?

Kyllä
Ei
En osaa sanoa

JOS VASTASITTE KYLLÄ

Mitä yritystukia pitäisi mielestänne leikata?

JOS VASTASITTE EI

Mitä yritystukia pidätte hyödyllisinä? Onko yrityksellänne ollut hyötyä yritystuista?

8. a) Onko alueellanne tarvetta yhdistää kuntia suuremmiksi kokonaisuuksiksi?

Kyllä
Ei
En osaa sanoa

b) Koetteko, että alueenne yrityksiä huomioidaan riittävästi julkisissa hankinnoissa?

Kyllä
Ei
En osaa sanoa

Keskuskauppamari

Aleksanterinkatu 17, PL 1000

00101 Helsinki

puh. 09 4242 6200

faksi 09 650 303

keskuskauppamari@chamber.fi

